

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

11-11-2019 11:00

Rådhuset, lokale 381

Information:

Deltagere:

Anne Merethe Løvmose

Hans van Binsbergen

Hardy Pedersen (AFBUD)

Helle Bach Lauridsen

Henning Mols

Karina Møller (AFBUD)

Lisbeth Schmidt Andersen

Martin Østergaard Christensen

Ole Kiil Jacobsen

Stefan Christiansen (AFBUD)

Susanne Hammer-Jakobsen (AFBUD)

Thomas Medom Hansen

Punkt 2 - Tid: 10-15 min. Deltagere: Jan Kirkegaard og Louise Dam Overballe

Punkt 3 - Tid: 20-30 min. Deltagere: May-Britt Kullberg, Charlotte Bøcher, Louise Dam Overballe og Ulla Parbo Hefsgaard

Punkt 4 - Tid: 15 min. Deltagere: Jesper Callesen og Marianne Holst Nielsen

Punkt 5 - Tid: 15 min. Deltagere: Dennis Møller Hansen og Claus Erik Picard

Punkt 6 - Tid: 30 min. Deltagere: Trine Verner Jensen, Jens Møller Hald og Jesper Callesen

Mødeindhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Udmøntning af 21 mio. kr. afsat i budgetforlig 2020.....	2
Punkt 3: Finansiering eller afvikling af tidlige indsatser e.....	3
Punkt 4: Opfølgning på tema-drøftelse af 10. klasse på BU-ud.....	4
Punkt 5: Implementering Fælles Mål i Aarhus (OKJ).....	5
Punkt 6: Udvælgelse af temaer til kvalitetsopfølgningen til	6
Punkt 7: Forberedelse til Byrådsmøde.....	7
Punkt 8: Eventuelt.....	7

Punkt 1: Godkendelse af referat

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

05-11-2019 09:15

Grøndalsvej 2, lokale 1128

Information:

Anne Merethe Løvmoose
Hans van Binsbergen
Hardy Pedersen
Helle Bach Lauridsen
Henning Mols
Karina Møller
Lisbeth Schmidt Andersen
Martin Østergaard Christensen
Ole Kiil Jacobsen
Stefan Christiansen (Afbud)
Susanne Hammer-Jakobsen
Thomas Medom Hansen

Mødeindhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Konsekvenser ved forældreønske om skolegangsudsætte	1
Beslutning for Punkt 2: Konsekvenser ved forældreønske om sk	1
Punkt 3: Orientering vedr. konferencen om tidlig indsats (OK	1
Beslutning for Punkt 3: Orientering vedr. konferencen om tid	2
Punkt 4: Forberedelse til BU-udvalgsmøde	3
Beslutning for Punkt 4: Forberedelse til BU-udvalgsmøde	3
Punkt 5: Eventuelt	3
Beslutning for Punkt 5: Eventuelt	3

Punkt 1: Godkendelse af referat

Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat

Referatet blev godkendt.

Punkt 2: Konsekvenser ved forældreønske om skolegangsudsættelse (OKJ)

Tid: 15 min.

Jan Kirkegaard, Claudia Risbæk og evt. Ole Jeppesen deltager.

Beslutning for Punkt 2: Konsekvenser ved forældreønske om skolegangsudsættelse (OKJ)

Rådmanden har ønsket en orientering om konsekvenser ved beslutning om imødekomme af forældreønske om skolegangsudsættelse i Aarhus Kommune. I vedhæftede notat beskrives konsekvenserne ved en eventuel beslutning om imødekomme af forældreønske om skolegangsudsættelse i Aarhus Kommune. Bl.a. beskrives reglerne for skolegangsudsættelse, råderummet i forhold til lovgivningen, tal for skolegangsudsættelse på landsplan og i Aarhus Kommune, proceduren for skolegangsudsættelse i Aarhus Kommune i dag og de økonomiske konsekvenser af en imødekomme af forældreønske om skolegangsudsættelse.

Indstilling om,

- at rådmanden tager orienteringen til efterretning.

Jan Sejersdahl Kirkegaard, Claudia Risbek og Ole Jeppesen deltog i drøftelsen.

Beslutninger:

- Rådmanden ønsker en uddybende sag, der blandt andet afdækker:
 - Om regeringens lovprogram indeholder ændringer ift. skoleudsættelse jf. forståelsespapiret.
 - Udviklingen hos børnene – både dem der får udsat deres skolestart og dem der ikke gør. Både børn der har specialpædagogiske behov og børn der ikke har.
 - Betydning af sammenhængen mellem fødselsdato i året sidste kvartal og udsat skolestart.
 - Forskelle mellem kommunerne
 - Forskelle mellem skoler.
 - Økonomien.
- Derudover skal der være opmærksom på:
 - Udsatte børn, hvis det udstedes en generel retningslinje.
 - Barnets tarv.
- Umiddelbart ønsker rådmanden en generel retningslinje om imødekomme, men at der altid skal være en konkret og individuel vurdering.

(OKJ følger op)

Punkt 3: Orientering vedr. konferencen om tidlig indsats (OKJ)

Tid: 10 min.

Ulla Parbo Hefsgaard og Louise Dam Overballe deltager.

Beslutning for Punkt 3: Orientering vedr. konferencen om tidlig indsats (OKJ)

Ved årsskiftet 2019/2020 afsluttes fire års arbejde med programmet vedr. de tidlige indsatser, som blev besluttet udviklet med forliget om budget 2016 i oktober 2015. Beslutningen markerer en af de største satsninger i MBU i en årrække med en investering på over 50 mio. kr. Dette ønskes markeret, i forhold til de som har været med til at udvikle indsatserne og har deltaget i dem samt andre interesserede, med en konference der har fokus på hvad vi har lært.

Derfor foreslås afholdt en konference i foråret 2020 som opfølgning på de seneste fire års arbejde med de tidlige indsatser i Børn og Unge. Målgruppen er alle ledere og nøglemedarbejdere, som har deltaget i eller har særlig interesse i de tidlige indsatser. Herudover inviteres medlemmer af Børn og Ungeudvalget med.

Formålet med konferencen er at give viden og inspiration til, hvordan vi fastholder og videreudvikler det tidlige forebyggende arbejde for børn, unge og deres familier i Aarhus Kommune.

Forvaltningschef Ole Kiil har sat punktet på dagsordenen men henblik på, at Rådmanden godkender konferencen. Datoen er fastsat til den 6. marts i samarbejde med oplægsholderne.

- Indstilling om, at rådmanden godkender oplægget og invitationen til konferencen, inkl. datoen den 6. marts.

Ulla Parbo Hefsgaard (UPH) og Louise Dam Overballe deltog.

Beslutninger:

Om konferencen:

- God ide at holde en konferencen.
- Det politiske fokus skal være tydeligt i invitationen.
- Vi skal invitere byrådet.
- Vores praktikere skal inviteres op på scenen.
- Det skal genovervejes om forskere skal have så meget tid /om de skal deltage.
- Fokus på de gode resultater og på udfordringer.
- National opmærksomhed. Det skal overvejes om vi skal holde to konferencer – en ekstra for eksterne.
- Med disse bemærkninger blev indstillingen godkendt.

Beslutninger derudover:

- Opmærksomhed på tidlig indsatser ift. budgetprocessen.
- Til brug for TM's møde med EBM: Overblik over tidlig indsats (Sag fra chefgruppen). **(Sekretariatet følger op)**

- Der skal skrives en sag til rådmanden om familieiværksætterne. Håndtering frem mod næste budget

(OKJ følger op)

Punkt 4: Forberedelse til BU-udvalgsmøde

Beslutning for Punkt 4: Forberedelse til BU-udvalgsmøde

HvB orienterede om dagsordenen:

- Seksualundervisning – ikke viden om foretræde
- 10. klasse.
 - Om slides: "forslag til proces". Det skal tilføjes, at der kan anmodes om en analyse ind i budgettet som kan betyde en ny 10. klassestruktur.
 - Drejebog sendes til udvalgsforkvinden.

Drøftelse af modtagelsesklasser.

- Skal være en bred drøftelse inkl. jura, og klageadgang.
- Kan være både den 20. november og 11. december
- HvB følger op med udvalgsforkvinden og giver OKJ besked.

(HvB følger op)

Punkt 5: Eventuelt

Beslutning for Punkt 5: Eventuelt

TM orienterede om møde med Børne- og Undervisningsministeren.

MØC orienterede om 6-by møde fredag d. 8. november.

SHJ orienterede om skoleleder i forbindelse med fusion.

AML orienterede om ny skoleleder på Kragelundskolen.

- Rådmand bemærkede, at vi skal huske at kommunikere om nye skoleledere.

Punkt 2: Udmøntning af 21 mio. kr. afsat i budgetforlig 2020 til inklusion og specialpædagogik (OKJ)

Punkt 2 - Tid: 10-15 min. Deltagere: Jan Kirkegaard og Louise Dam Overballe

Beslutningsmemo

7. november 2019
Side 1 af 4

Emne "Alle skal med": Implementeringsproces samt udmøntning af 21 mio. kr. afsat i budgetforlig 2020 til inklusion og specialpædagogik
Til Rådmandsmøde d. 11/11 2019

BØRN OG UNGE
Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat forslaget på dagsordenen med henblik på, at rådmanden orienteres om implementeringsprocessen af de enkelte arbejdsplaner under overskriften "Alle skal med" samt tager stilling til styregruppens forslag til udmøntning af de 21 mio. kr. afsat i budgetforlig 2020 til inklusion og specialpædagogik.

På chefgruppemødet d. 10. oktober 2019 blev det besluttet at nedsætte en styregruppe, som træffer beslutning om udvikling og implementering af en række arbejdsplaner under overskriften "Alle skal med". Indsætterne er alle beskrevet i budgetforliget for 2020. Overskrifterne for disse er:

1. Nytænkning af det specialpædagogiske område, herunder udvikling af nye, lokalt tilpassede mellemformer mellem almenundervisning og specialundervisning, som tager afsæt i den enkelte folkeskoles konkrete udfordringer.
2. Udmøntning af midler fra de 21 mio. kr. budgetforliget til inklusion og specialpædagogik.
3. Udpegning af ny Nest-skole
4. Permanentgørelse af Katrinebjergskolen som Nest-skole
5. Back2School
6. Gratis psykologhjælp til børn og unge
7. Trivselsmøder
8. ADBB

PPR Administration
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 89 40 37 77
Direkte telefon: 41 87 44 51

Direkte e-mail:
lodo@aarhus.dk

Sag: 19/074681-6
Sagsbehandler:
Louise Dam Overballe

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles at:

1. rådmanden tager stilling til udmøntningen af de 21 mio. kr. fra budgetforlig 2020
2. rådmanden drøfter udmøntningen af de 21 mio. kr. ved førstkomende Børn og Unge-udvalgsmøde med henblik på at beslutte om udmøntningen af midlerne også skal drøftes i forligskredsen bag budgetforliget for 2020.

3. rådmanden tager styregruppens forslag til organisering af implementeringsprocessen til efterretning og desuden tilkendegiver om der er et eller flere af projekterne, som der er særlig interesse for at følge.

7. november 2019
Side 2 af 4

2.1 Baggrund

I forligsteksten til budgetforliget for 2020 står der følgende:

Inklusion og specialpædagogik

Antallet af børn og unge i specialpædagogiske undervisningstilbud er stigende, og flere og flere børn er derfor ikke en del af fællesskaberne på den lokale folkeskole.

Forligspartierne ønsker derfor, at folkeskolerne skal udvikle nye former for specialundervisning, som er mellemformer mellem almenundervisning og specialundervisning. Der kan blandt andet hentes inspiration fra arbejdet på Søndervangskolen med "Brede børnefællesskaber", ligesom der kan hentes inspiration fra Nest. Forligspartierne er enige om, at der afsættes 21 mio. kr. årligt til folkeskolerne til udvikling og drift af mellemformer mellem almen- og specialundervisning og til drift af specialundervisning på skolerne.

Kompetenceudvikling, "Alle skal med"

Forligspartierne er enige om, at det er afgørende for at sikre god inklusion, at medarbejderne i institutioner og skoler har de rette kompetencer til at understøtte børn med særlige behov. Forligspartierne er derfor enige om, at medarbejdere i dagtilbud og skoler skal tilbydes kompetenceudvikling, som er bygget op omkring eksisterende viden om inklusion med udgangspunkt i tænkning, begreber, modeller og metoder fra Nest og viden om virksom kompetenceudvikling med udgangspunkt i metoder og erfaringer fra "Fællesskaber for alle". Forligspartierne er enige om, at dette skal prioriteres inden for den afsatte økonomiske ramme.

2.2 Udmøntning af midler

Før det er muligt at komme videre med udviklingen af mellemformer samt kompetenceudviklingsforløb, er det afgørende at der træffes beslutning om hvordan de afsatte 21 mio. kr. skal udmøntes: Hvor stor en andel af midlerne skal gå til hhv. skolernes drift af specialpædagogiske undervisningstilbud, kompetenceudvikling og udvikling af mellemformer?

Styregruppen bag "Alle skal med" foreslår følgende for udmøntningen i 2020: At der inden primo december 2019 udmøntes 7/12-dele af de 21 mio. kr. til skolerne. Dette efterlader 5/12, som der kan træffes nærmere beslutning om primo 2020 (fordelingen til hhv. skolernes drift af specialpædagogiske undervisningstilbud, kompetenceudvikling og udvikling af mellemformer).

I løbet af 2020 kan der træffes beslutning om en varig model for udmøntningen for 2021 og årene fremefter.

7. november 2019
Side 3 af 4

Denne model følger den generelle udmelding af budgetter på skoleområdet for 2020 og giver samtidig mulighed for at inddrage skolerne i en gensidigt forpligtende og samskabende proces for udvikling og finansiering af mellemformer og kompetenceudvikling.

Modellen har været drøftet med Aarhus Skolelederforening, som bakker op om denne løsning.

2.3 Organisering af implementeringsproces

Der er nedsat en styregruppe bestående af Martin Østergaard Christensen, Ole Kiil Jacobsen, Hardy Pedersen, Jan Kirkegaard og Lisbeth Schmidt Andersen. Louise Dam Overballe (PPR) er tovholder på processen og sekretariatet bistår.

Derudover nedsættes en følgegruppe med repræsentation af lokale ledere, som styregruppen løbende kan afprøve sine tanker og opgaver i.

Der vil ske en løbende koordinering med både netværk for skole, netværk for dagtilbud og netværk for specialpædagogik og specialtilbud. Desuden bør der løbende koordineres med Økonomi og Administration for at sikre sammenhæng til den igangværende analyse af budgettildelingsmodellen på skoleområdet, herunder praksis for visitation til specialpædagogiske tilbud. MSB skal derudover inddrages tæt.

Generelt skal processen bære præg af stor inddragelse så der sikres ejerskab og forankring hos skoleledere, lærerne, pædagoger, forældre og elever m.fl. Denne proces vil drage på erfaringerne fra Nest-projektet. Denne peger især på vigtigheden af målrettet at indtænke de professionelle oplevelse af legitimitet og deltagelsesveje, fordi disse er centrale mekanismer i at kunne understøtte både den enkelte professionelle og det faglige fællesskab i at lykkes med den ønskede pædagogiske udvikling.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Indsatsen omkring "Alle skal med" skriver sig direkte ind i børne- og ungepolitikens intention om, at alle børn og unge, uanset forudsætning og behov, skal have mulighed for at deltage i og bidrage til et inkluderende fællesskab.

4. Videre proces og kommunikation

Da der er tale om forligsstof, skal beslutningen om udmøntningen af de 21 mio. kr. formelt set forbi forligskredsen til deres godkendelse. Styregruppen

foreslår, at rådmanden drøfter sin beslutning om udmøntningen med Børn- og Unge-udvalget d. 20/11 med henblik på at afgøre om forligskredsen også skal involveres i beslutningen.

7. november 2019
Side 4 af 4

Punkt 3: Finansiering eller afvikling af tidlige indsatser efter budget 2020 (OKJ)

Punkt 3 - Tid: 20-30 min. Deltagere: May-Britt Kullberg, Charlotte Bøcher, Louise Dam Overballe og Ulla Parbo Hefsgaard

Beslutningsmemo

8. november 2019
Side 1 af 4

Emne **Beslutning om viderefinsiering eller afvikling af tidlige indsatser efter Budget 2020**

Til Rådmandsmøde mandag den 11. november 2019

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Med budgetforlig 2020 er der syv tidlige indsatser i Børn og Unge, som ikke blev prioriteret viderefinsieret. Det betyder, at indsatserne enten skal afvikles efter udgangen af 2019, eller at der skal træffes beslutning om videreførelse.

Forvaltningschef Ole Kiil Jakobsen har sat punktet på dagsordenen med henblik på, at rådmanden tager aktiv stilling til og træffer beslutning om afvikling af de enkelte indsatser eller videreførelse og finansiering heraf. Dette på baggrund af forudsætningerne i budgetforslaget bag de tidligt forebyggende indsatser fra 2015.

Med byrådets godkendelse i oktober 2015 af budgetforslaget "*Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018*", blev der afsat 53,8 mio. kr. til investering i tidligere og mere forebyggende indsatser. Forudsætningerne på daværende tidspunkt var, at der skulle ske en vedligeholdelse af kompetencerne efter projektperioden, og at denne skulle finansieres via eksisterende centrale og decentrale kompetenceudviklingsmidler. Øvrige indsatser skulle efter projektperiodens udløb finansieres ved intern omprioritering.

Som optakt til efterårets budgetforhandlinger havde Børn- og Ungeudvalget den 22. maj 2019 en temadrøftelse om tidlige indsatser, hvor de fik et overblik over de tidlige indsatser, som stod til at udløbe i 2019 eller 2020, hvis ikke der blev prioriteret midler til at videreføre dem. Op til budgetforhandlingerne blev der herudover fremsendt budgettemaer til udvalg og byråd på hver enkelt af indsatserne¹.

Nedenstående tabel viser en oversigt over de indsatser, som ikke blev prioriteret i Budget 2020.

¹ Materiale fra temadrøftelse i Børn- og Ungeudvalget 22. maj 2019:

<http://edoc:8080/locator.aspx?name=Common.Details.Navigate&module=Document&subtype=2&recno=5176367&VerID=5049304> , Budgettemaer op til budgetforhandlingerne for 2020:
<http://edoc:8080/locator.aspx?name=Common.Details.Navigate&module=Case&subtype=300001&recno=852921>

Sundhed

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29 20 97 04

Direkte e-mail:
uph@aarhus.dk

Sag: 18/059724-11
Sagsbehandler:
Ulla Parbo Hefsgaard
Louise Dam Overballe

8. november 2019
Side 2 af 4

Tabel 1: Oversigt over de indsatser, som ikke blev prioriteret i B2020.

Indsatser fra budgetforlig 2016-2018	Øvrige indsatser
<ul style="list-style-type: none"> - Krop og Bevægelse - Robusthed/Livsmestring - Familiegrupper i dagtilbud - Signs of Safety (udspringer af Soci-alfaglige medarbejdere) 	<ul style="list-style-type: none"> - Familieiværksætterne - MIO: Natur, udeliv og science i dagtilbud - MOVE – intensive læringsforløb

Flere af indsatserne taler ind i en aktuel politisk dagsorden og understøtter nogle bredere temaer, som Børn og Unge har fokus på, f.eks. Mental Sundhed, Motorik, overgang til Ungdomsuddannelse mv.

På den baggrund har Pædagogik og Forebyggelse drøftet mulige scenarier for videreførelse af indsatserne. Forslagene er uddybet i vedlagte notat. Notatet beskriver herudover mulige finansieringskilder, såfremt chefgruppen ønsker at permanentgøre eller midlertidigt forlænge nogle af indsatserne.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

1. Det indstilles, at rådmanden træffer en aktiv beslutning om enten afvikling eller videreførelse ift. hver enkelt af de tidlige indsatser, som ikke er prioriteret i budget 2020.
2. Herudover indstilles det, at rådmanden træffer en principiel beslutning om brugen af deltagerbetaling eller ej.
3. Slutteligt indstilles det, at rådmanden træffer beslutning om finansieringskilde til de indsatser, som ønskes permanentgjort eller midlertidigt forlænget.
 - Herunder ønskes en stillingtagen til, om Pædagogik og Forebyggelse skal anvende egne overskudsmidler til en midlertidig forlængelse af nogle enkelte af indsatserne. Dette vil gøre det muligt at udskyde beslutning om permanentgørelse via omprioriteringer indtil næste års budgetforhandlinger eller ifm. arbejdet med nye budgetmodeller på skole- og dagtilbudsområdet.
 - Følgende indsatser foreslås under alle omstændigheder prioriteret videreført midlertidig ved brug af overskudsmidler, såfremt disse *ikke* prioriteres permanentgjort via omprioriteringer:
 - Krop og Bevægelse: 1,35 mio. kr. (heraf mulighed for deltagerbetaling, 645.000 kr.).
 - Robusthed/Livsmestring og Mental sundhed: 0,6 mio. kr. (heraf mulighed for deltagerbetaling, 200.000 kr.)
 - MIO: natur, udeliv og science i dagtilbud: 1 mio. kr. (mulighed for deltagerbetaling)

Disse indsatser blev ligeledes anbefalet videreført i baggrundsmaterialet til teamdrøftelsen 22. maj 2019.

8. november 2019
Side 3 af 4

De indsatser, som ikke prioriteres viderefunderet, vil påbegynde udfasningen, når rådmanden har truffet beslutning.

Bemærk at der ikke skal tages særskilt stilling til videreførelse af Familieiværksætterne (FIV). Såfremt det forventede regnskab i relation til projektet *ikke* godkendes af Byrådet, vil der senere komme en selvstændig indstilling herom.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Ønskes en permanentgørelse af (nogle af) indsatserne, vil det som udgangspunkt kræve en omprioritering indenfor Børn og Unges samlede ramme.

Alternativt kan nogle af indsatserne forlænges midlertidigt via brug af opsparede midler. Og endelig kan det være relevant at overveje muligheden for deltagerbetaling til de indsatser, som indeholder kompetenceudviklingsforløb.

Fire af de i alt 7 indsatser, som ikke blev prioriteret videreført med Budget 2020, udspringer af budgetforlig 2016-2018, hvor der blev tildelt godt 50 mio. kr. til investeringer i tidlige, forebyggende indsatser. Her blev det forudsat, at en mulig videreførelse efter projektperioden skulle ske via omprioriteringer i Børn og Unge.

De tidlige indsatser, som udspringer af budgetforlig 2016-2018 og som ikke er prioriteret i Budget 2020, er:

- Krop og Bevægelse 0-6 år
- Robusthed/Livsmestring 0-18 år
- Familiegrupper i dagtilbud
- Signs of Safety – udspringer af Socialfaglige medarbejdere

De øvrige indsatser, som ikke blev prioriteret i Budget 2020, har været finansieret af andre kilder. Det drejer sig om:

- Familieiværksætterne, som tidligere blev finansieret via innovationspuljen og nu finansieres via investeringsmodel til forebyggelse af genindlæggelser 0-2 år (udløber 2020)²
- MIO, natur, udeliv og science i dagtilbud: tidligere finansieret via overskudsmidler fra 'Tidlig og forstærket indsats', B2013.

² Bemærk: Det forventes ikke på nuværende tidspunkt, at investeringsmodellens forudsætninger om at FIV forebygger indlæggelser kan realiseres. Der er imidlertid et politisk fokus på indsatsen, idet den viser effekter indenfor andre områder, hvorfor det forventes, at Byrådet vil tage stilling til en permanentgørelse ifm. næste års budgetforhandlinger.

- MOVE-intensive læringsforløb: tidligere finansieret via forskellige byrådsafsatte puljer til at sikre, at alle unge går til afgangsprøve og består

8. november 2019
Side 4 af 4

Vedlagte notat beskriver forslag til videreførelse af de enkelte indsatser samt finansieringsmuligheder. Det samlede finansieringsbehov fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Oversigt over finansieringsbehov (1000 kr.)

Hidtidig finansiering	Indsats	2020	2021	2022	Mulig deltagerbetaling
Tidlig indsats	Krop og Bevægelse	1.230	1.230	1.230	645
	Robusthed/Livsmestring og Mental Sundhed	600	200	200	200
	Familiegrupper i dagtilbud - to grupper	740	740	740	0
	Signs of Safety kompetenceforløb	1.350	1.350	0	1.200
Andet	Familieiværksætterne: forløb til alle førstegangsforældre	0	1.100	150	0
	MIO: Natur, udeliv og science i dagtilbud	1.000	1.000	1.000	1.000
	MOVE 2.0: Indsats til ikke uddannelsesparate	1.375	3.250	3.250	?
Samlet finansieringsbehov		6.295	8.870	6.570	
Heraf mulighed for deltagerbetaling		3.045	3.045	1.845	

*Angivet som " anbefalet indsats" i baggrundsmateriale til temadrøftelsen 22. maj 2019

4. Videre proces og kommunikation

Projektlederne af de enkelte projekter har ansvaret for den videre proces og kommunikationen til relevante ledere, medarbejdere og samarbejdspartnere omkring rådmandens beslutning.

Bilag:

- Notat: "Tidlige indsatser, som ikke er prioriteret i B2020 – input beslutning om videreforsiering eller afvikling", og dertilhørende bilag

Tidlige indsatser, som ikke er prioriteret i B2020 – input beslutning om viderefinsiering eller afvikling

8. november 2019
Side 1 af 11

1. Baggrund

Som optakt til dette efterårs budgetforhandlinger havde Børn- og Ungeudvalget den 22. maj en temadrøftelse om tidlige indsatser. Her fik udvalget et overblik over de tidlige indsatser, som stod til at udløbe i 2019 eller 2020, hvis ikke der blev prioriteret midler til at videreføre dem¹.

Efter budgetforliget for 2020 er der syv tidlige indsatser i Børn og Unge, som ikke blev prioriteret viderefinsieret. Det betyder, at indsatserne enten skal afvikles med udgangen af 2019, eller at rådmanden skal beslutte at prioritere midler til viderefinsiering.

De indsatser, som var med i baggrundsmaterialet til temadrøftelsen, var de mest centrale indsatser ift. Børn og Unges tidlige, forbyggende arbejde for sårbare og udsatte børn og unge. Der var imidlertid indsatser for over 20 mio. kr., hvorfor Børn og Unge blev bedt om at anbefale hvilke indsatser man synes var vigtigst at videreføre. Ud af de i alt syv indsatser, som ikke blev prioriteret i Budget 2020, var der tre indsatser, som var angivet som "anbefalet til videreførelse" i baggrundsmaterialet til temadrøftelsen (se tabel 1).

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Sundhed

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29 20 97 04

Direkte e-mail:
uph@aarhus.dk

Sag: 18/059724-11
Sagsbehandler:
Ulla Parbo Hefsgaard
Louise Dam Overballe

Tabel 1: Oversigt over de indsatser, som ikke blev prioriteret i B2020.

Indsatser fra budgetforlig 2016-2018	Øvrige indsatser
- Krop og Bevægelse*	- Familieiværksætterne
- Robusthed/Livsmestring*	- MIO*: Natur, udeliv og science i dagtilbud
- Familiegrupper i dagtilbud	- MOVE – intensive læringsforløb
- Signs of Safety – udspringer af Socialfaglige medarbejdere	

*Angivet som "anbefalede indsatser" i baggrundsmateriale til temadrøftelsen 22. maj

1.1 De tidlige indsatser fra budgetforlig 2016-2018

Fire af de i alt syv indsatser, som ikke blev prioriteret videreført med Budget 2020, udspringer af budgetforlig 2016-2018. Det drejer sig om:

- Krop og Bevægelse 0-6 år
- Robusthed/Livsmestring 0-18 år
- Familiegrupper i dagtilbud

¹ Jf. Baggrundsnotat til Temadrøftelsen 22. maj 2019:

<http://edoc:8080/locator.aspx?name=Common.Details.Navigate&module=Document&subtype=2&recno=5176367&VerID=5049304>

- Signs of Safety – udspringer af Socialfaglige medarbejdere

8. november 2019
Side 2 af 11

Med byrådets godkendelse af budgetforslaget *"Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018"*, blev der afsat midler til investering i tidligere og mere forebyggende indsatser. Forslagene til indsatser var en udløber af dialog med områdechefer og decentrale ledere mv. i samtlige otte områder, hvor der netop blev lagt vægt på den tidlige forebyggende indsats.

Konkret blev der afsat 53,8 mio. kr. fra opsavede midler og fremtidige forventede mindreforbrug på handicap-, specialundervisning- og sprogområdet til investeringsprojekter, som skulle bidrage til hhv. styrkede forudsætninger hos børnene og de unge og et styrket forældresamarbejde.

I materialet fra budgetforlig 2016-2018 var det beskrevet for de enkelte tidlige indsatser, hvordan disse skulle viderefinsieres efter projektperioden²:

- Kompetenceudviklingsindsatserne – Krop og Bevægelse samt Robusthed /Livsmestring – skulle viderefinsieres *"indenfor rammerne af eksisterende centrale og decentrale ressourcer til kompetenceudvikling"*.
- Familiegrupper i dagtilbud skulle viderefinsieres via *"omprioriteringer centralt i Børn og Unge"*.
- Socialfaglige medarbejdere, som Signs of Safety (SOS) er en udspringer af, skulle *"evalueres med henblik på stillingtagen til eventuel videreførelse"*.

Med afsæt i de positive resultater der fremgik af evalueringen af de Tidlige Indsatser, jf. afrapporteringen i foråret 2019,³ bedes rådmanden tage stilling til, hvorvidt der er nogle af de tidlige indsatser, som skal videreføres ved intern omprioritering eller om de i stedet skal afvikles ved nuværende finansierings ophør.

1.2 Øvrige indsatser

De øvrige tre indsatser, som ikke blev prioriteret i Budget 2020, har været finansieret af andre kilder.

Det drejer sig om:

- Familieiværksætterne: Tidligere finansieret via innovationspuljen og nu finansieret via investeringsmodel til forebyggelse af genindlæggelser 0-2 år (udløber 2020)
- MIO, natur, udeliv og science i dagtilbud: Tidligere finansieret via overskudsmidler fra 'Tidlig og forstærket indsats', B2013.

² Jf. bilag 1: "Forslag til effektiviseringer via investeringer i tidligere, mere forebyggende indsatser i Børn og Unge 2016-2018"

³ Jf. bilag 2: "[Afrapportering af de tidlige indsatser Forår 2019](#)"

- MOVE: Tidligere finansieret via forskellige byrådsafsatte puljer til at sikre af alle unge går til afgangsprøve og består

8. november 2019
Side 3 af 11

1.3 Samlet finansieringsbehov

Nedenstående tabel viser de samlede forslag til viderefinsiering. Her fremgår også, om indsatserne var markeret som "anbefalede indsatser" i baggrundsmaterialet til Temadrøftelsen den 22. maj, samt om det kan være relevant at overveje deltagerbetaling.

Ønskerne vedr. de enkelte indsatser uddybes nærmere i afsnit 3 og 4.

Tabel 2: Oversigt over finansieringsbehov (1000 kr.)

Hidtidig finansiering	Indsats	2020	2021	2022	Mulig deltagerbetaling
Tidlig indsats	Krop og Bevægelse	1.230	1.230	1.230	645
	Robusthed/Livsmestring og Mental Sundhed	600	200	200	200
	Familiegrupper i dagtilbud - to grupper	740	740	740	0
	Signs of Safety kompetenceforløb	1.350	1.350	0	1.200
Andet	Familieiværksætterne: forløb til alle førstegangsførelde	0	1.100	150	0
	MIO: Natur, udeliv og science i dagtilbud	1.000	1.000	1.000	1.000
	MOVE 2.0: Indsats til ikke uddannelsesparate	1.375	3.250	3.250	?
Samlet finansieringsbehov		6.295	8.870	6.570	
Heraf mulighed for deltagerbetaling		3.045	3.045	1.845	

*Angivet som "anbefalet indsats" i baggrundsmateriale til temadrøftelsen 22. maj 2019

2. Finansieringsmuligheder

Der er som udgangspunkt tre former for finansieringsmuligheder, såfremt nogle af indsatserne ønskes videreført enten permanent eller midlertidigt:

1. Omprioritering indenfor Børn og Unges samlede ramme
2. Deltagerfinansiering, som kan overvejes ift. *nogle af* indsatserne
3. Midlertidig forlængelse ved brug af opsparede midler.

8. november 2019
Side 4 af 11

Ad 1: Omprioriteringer indenfor Børn og Unges samlede ramme

Ønskes en permanentgørelse af (nogle af) de i alt syv indsatser, som mangler viderefinansiering efter budgetforhandlingerne, vil det som udgangspunkt kræve en omprioritering indenfor Børn og Unges samlede ramme.

Ad 2: Deltagerbetaling

For nogle af de indsatser, som ønskes permanentgjort eller videreført, kan det være relevant at overveje deltagerfinansiering.

Dette kunne gælde følgende kompetenceudviklingsindsatser:

- Robusthed/Livsmestring (200.000 kr.)
- Signs of Safety (1.200.000 kr.)
- MIO – natur, udeliv og science i dagtilbud (1.000.000 kr.)
- Eventuelt en andel af MOVE-intensive læringsforløb⁴.

Hvis rådmanden åbner op for deltagerbetaling ved kompetenceudviklingsindsatserne, skal der være en opmærksomhed på, hvordan dette hænger sammen med tidligere drøftelser i chefgruppen vedr. brugerbetaling for ydelser i fællesfunktionerne.

Ad 3: Midlertidig forlængelse via opsparede midler

Det kan overvejes at bruge opsparede midler til at forlænge nogle enkelte af de tidlige indsatser. Dette vil gøre det muligt at udskyde beslutning om permanentgørelse via omprioriteringer indtil næste års budgetforhandlinger eller ifm. arbejdet med nye budgetmodeller på skole- og dagtilbudsområdet.

I så fald bedes rådmanden – for hver indsats – tage stilling til formålet med den midlertidige forlængelse: Er der et ønske om at arbejde frem imod en permanentgørelse eller prioriteres midlerne primært ud fra et ønske om at udfase og forankre erfaringer og elementer fra indsatsen?

Det akkumulerede overskud i Pædagogik og Forebyggelse, som eventuelt kunne bruges på at forlænge nogle af indsatserne, er på ca. 5,9 mio. kr. Dette forudsætter dog, at midlerne ikke skal prioriteres til andre indsatser.

Prioritering af overskudsmidlerne:

Følgende indsatser foreslås prioriteret videreført midlertidigt, såfremt disse *ikke* prioriteres permanentgjort via omprioriteringer - herunder eks. deltagerbetaling:

- Krop og Bevægelse: 1,35 mio. kr. (heraf mulighed for deltagerbetaling, 645.000 kr.)

⁴ Ønskes dette, vil der blive udarbejdet et mere konkret bud på, hvordan en sådan model kunne se ud. Der bliver i dag afholdt forløb for 270 elever pr. år, hvilket giver en gennemsnitspris på 12.000 kr./forløb.

- Robusthed/Livsmestring og Mental sundhed: 0,6 mio. kr. (heraf mulighed for deltagerbetaling, 200.000 kr.)
- MIO: natur, udeliv og science i dagtilbud: 1 mio. kr. (mulighed for deltagerbetaling)

8. november 2019
Side 5 af 11

Disse indsatser blev ligeledes anbefalet i baggrundsmaterialet til teamdrøftelsen 22. maj 2019.

Overblik over overskudsmidlerne i Pædagogik og Forebyggelse:

Det akkumulerede overskud i PF på i alt ca. 5,9 mio. kr. fordeler sig således:

- Forventet mindreforbrug i de tidlige indsatser fra budgetforlig 2016-2018: Der forventes et samlet mindreforbrug i 2019 på ca. 1 mio. kr., når udgifter til periodisering er medregnet.
- Akkumuleret overskud i PF fællesfunktioner: Der forventes et samlet overskud i 2019 på 4,9 mio. kr., som eventuelt kan benyttes til at forlænge nogle af de tidlige indsatser. Nogle af overskudsmidlerne kan dog allerede være prioriteret til andre indsatser⁵, eller der kan være andre forslag til prioriteringer. Det forventede overskud i afdelingsbudgetterne i PF fordeler sig således:
 - Sundhed, ca. 2 mio. kr.
 - PUF ca. 2,9 mio. kr.

3. Ønsker til finansiering af de tidlige indsatser fra budgetforlig 2016-2018

Siden primo 2016 er der sket en høj grad af faglig og organisatorisk læring bl.a. i forhold til, hvordan indsatserne og de faglige temaer kobler sig på hinanden. Samtidig har indsatserne været meget populære og mange decentrale medarbejdere har allerede deltaget i kompetenceudviklingsforløbene.

De tidlige indsatser har i projektperioden været efterspørgselsstyret ud fra de behov og den interesse, der opleves lokalt, og derfor er der store forskelle fra dagtilbud til dagtilbud i, hvor meget de har deltaget og benyttet indsatserne. Ved videreførelse kan det overvejes, om indsatserne skal gøres mere behovsstyrede eller obligatoriske, så det i højere grad er data og viden, der styrer deltagelsen frem for den lokale interesse. I så fald udarbejdes et mere konkret forslag til dette.

⁵ Vær f.eks. opmærksom på, at det på Rådmandsmødet d. 29/10 blev besluttet at afsætte 750.000 kr. til specialiseret rådgivning ift. børn med motoriske vanskeligheder, indtil der er fundet en mere permanent, tværmagistralslig løsning på udfordringerne.

På baggrund af erfaringerne i projektperioden og evalueringresultaterne fra de enkelte indsatser⁶, har Pædagogik og Forebyggelse udarbejdet forslag til videreførelse af de enkelte indsatser.

8. november 2019
Side 6 af 11

3.1 Videreførelse af Krop og Bevægelse (KOB):

Krop og Bevægelsesindsatsen taler ind i et behov og et politisk fokus i Børn og Unge ift. børns motorik og bevægelse. Indsatsen styrker bl.a. det pædagogiske personales mulighed for at opspore børn med motoriske vanskeligheder, hvilket er en forudsætning for at understøtte rådmandsbeslutningen d. 29/10 vedr. specialiseret rådgivning ift. børn med motoriske vanskeligheder.

Samtidig viser undersøgelser, at der er en tydelig sammenhæng mellem børns motoriske udvikling og deres indlæring, koncentration og aktivitetsniveau. Krop og Bevægelsesindsatsen blev igangsat for at højne arbejdet med dagtilbudslovens læreplanstema "Krop og Bevægelse", herunder det motoriske og sansemotoriske arbejde i både dagplejen, vuggestuer og børnehaver.

For at kunne hjælpe børn med motoriske vanskeligheder, er der således behov for, at det pædagogiske personale er klædt på til det generelle pædagogiske arbejde med børnenes motorik og bevægelse, så de har mulighed for at opspore og tilbyde tidlig, forebyggende indsats til dem, der har behov.

Indsatsen har vist særdeles gode resultater, og der oplevet fortsat en efterspørgsel efter uddannelsesforløbene. Samtidig findes der ikke en sammenligneligt alternativ uddannelse, idet Krop og Bevægelsesindsatsen i Aarhus Kommune har koblet de forskellige faglige tilgange til motorik, som tilbydes i andre forløb på VIA og Vends Motorik og Naturskole.

Krop og Bevægelse var angivet som "anbefalet indsats" i baggrundsmaterialet til Temadrøftelsen den 22. maj. I Budgetforlig 2016-2018 var der lagt en forudsætning ind om, at indsatsen efter projektperioden skulle viderefunderes "indenfor rammerne af eksisterende centrale og decentrale ressourcer til kompetenceudvikling."

Finansieringsbehovet ved videreførelse af indsatsen udgør i alt **1.230.000 kr. årligt**⁷. Heri ligger først og fremmest et forslag om permanent finansiering til understøttelse og vedligeholdelse af kompetencerne hos de medarbejdere, som er uddannet i løbet af projektperioden. Det drejer sig om 390.000 kr. årligt til understøttelse af netværks- og temadage, samt videreførelse af Rambøll Motorik (en del af dialoghjulet). De resterende 840.000 kr. dækker ét hold Krop og Bevægelses-vejledere og 1 hold Krop og Bevægelse-

⁶ Bilag 2: Afrapportering af de tidlige indsatser

⁷ Dette beløb er reguleret ift. beløbet i budgettemaet ift. understøttelse og vedligeholdelse af kompetencerne, samt til at gennemføre 1 hold af hhv. KOB-vejledere og -assistenter årligt.

ses-assistenten årligt, hvoraf 645.000 kr. eventuelt kan finansieres via deltagerbetaling.

8. november 2019
Side 7 af 11

3.2 Videreførelse af Robusthedsforløbet og fortsat fokus på Mental Sundhed

Regeringen ønsker en national plan for børn og unges mentale trivsel, og temaet "Mental Sundhed" står stærkt i regeringens forståelsespapir. Samtidig viser Aarhus Kommunes arbejde med forebyggelsespakkerne, at vi ikke lever fuldt op til Sundhedsstyrelsens anbefalinger ift. mental sundhed, når de midlertidige indsatser lukker med udgangen af 2019⁸.

I Budgetforlig 2016-2018 var der lagt en forudsætning ind om, at indsatsen efter projektperioden skulle viderefinsieres "indenfor rammerne af eksisterende centrale og decentrale ressourcer til kompetenceudvikling."

Finansieringsbehov til videreførelse af kompetenceudviklingsforløbet Robusthed/Livsmestring med tre forløb årligt målrettet personale i dagtilbud⁹ udgør **200.000 kr. årligt**. Disse kan eventuelt finansieres via deltagerbetaling.

Herudover foreslås det, at der reserveres i alt **400.000 kr. i 2020** fra opsparede midler i PF til videreudvikling ift. Mental Sundhed med fokus på hhv. forældresamskabelse og unges mentale sundhed.

Disse 400.000 kr. ønskes fordelt på følgende udviklingsaktiviteter:

- 200.000 kr. til at udvikle et styrket fokus på forældresamskabelse i dagtilbud vedr. børnenes robusthed og livsmestring. Tanken er, at dette efterfølgende skal kunne integreres som en del af kompetenceudviklingsforløbet vedr. Robusthed/Livsmestring i dagtilbud.
- 200.000 kr. til at styrke fokus på unges mentale sundhed og fysiske aktivitet, så fællesfunktionerne fortsat har mulighed for at gå proaktivt ind i denne politisk prioriterede udviklingsdagsorden. Ressourcerne skal bruges på at udarbejde mere konkrete oplæg til indsatser frem mod næste års budgetforhandlinger og give mulighed for at søge puljemidler til indsatser målrettet unges mentale sundhed.

3.3 Videreførelse af Familiegrupper i dagtilbud

Familiegrupper i dagtilbud har til formål at støtte det enkelte barns trivsel og udvikling ved at styrke forældrenes handlekompetencer i deres samspil med barnet. Familierne i målgruppen oplever ofte, at det er svært at være familie.

⁸ Sundhedsstyrelsen anbefaler bl.a., at kommunerne arbejder med at styrke børns trivsel i dagtilbud og fremme elevernes trivsel i skolen. Ifm. Børn og Unges arbejde med Forebyggelsespakkerne, er Robusthedsindsatsen og Familiegrupper nævnt vigtige indsatser ift. at leve op til anbefalingerne.

⁹ Dette beløb er lavere end i budgettemaet fremsendt i foråret, da vi nedjusterer antallet og kun udbyder kompetenceudviklingsforløbene til dagtilbud.

Forældrene kan være usikre i forældrerollen og usikre på, om de gør det godt nok.

8. november 2019
Side 8 af 11

Familiegruppemetoden har i projektperioden vist særdeles gode effekter ift. at styrke forældrerollen hos de deltagende familier. Derfor er der forslag om at videreføre indsatsen med to bydækkende familiegrupper, som har en samlet årlig kapacitet på op til 48 familier¹⁰. Herudover kan der være dagtilbud, der går sammen og opretter lokale familiegrupper med sparring fra medarbejderne i det bydækkende tilbud.

I forbindelse med budgetforlig 2016-2018 blev det forudsat, at ressourcen til familiegrupperne efter projektperioden skulle findes via omprioritering centralt i Børn og Unge. Det vil kun være relevant at forlænge familiegrupper i dagtilbud, såfremt der prioriteres varige midler til indsatsen, da indsatsen kræver frikøb af pædagoger og sundhedsplejersker samt indretning af lokaler, hvilket kan være vanskeligt for de decentrale enheder at få i stand for korte perioder af gangen.

Udgiften til drift af to bydækkende familiegrupper vil være på **740.000 kr. årligt**, som dækker frikøb af to pædagoger og en sundhedsplejerske to dage om ugen samt materialer, administration og ledelse.

3.4 Udbredelse af metoden Signs of Safety ved forældresamarbejde

Metoden har været brugt i projektet "Socialfaglige medarbejdere" med gode resultater og ønskes derfor udbredt til resten af organisationen igennem et kompetenceudviklingsforløb for at styrke forældrevejledningen ifm. samtaler med forældrene (fx netværksmøder, trivselsmøder, overgangsmøder og specialcentermøder).

Metoden bruges af medarbejdere i Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse i samarbejdet med udsatte familier, og af mange socialrådgivere, der arbejder med familier med børn og unge med handicap. Med brug af Signs of Safety i hele Børn og Unge etableres der en fælles tilgang til forældresamarbejdet på tværs af de to magistratsafdelinger.

Udgiften til hertil vil være **1.350.000 kr. i to år pr. år**, hvoraf 150.000 kr. pr. år er afsat til udvikling af kursus og materiale, mens de resterende 1.200.000 kr. evt. kan finansieres via deltagerbetaling. Et kompetenceforløb vil bestå af undervisning og mindst et opfølgingsmøde, hvor metoden benyttes i praksis.

¹⁰ Dette er lavere end i budgettemaet, hvor der var lagt op til en total videreførelse af indsatsen med 5 familiegrupper. Ved kun at oprette to familiegrupper kan vi sikre, at grupperne i højere grad er fyldt op hele tiden, hvilket dog omvendt kan medføre, at der opstår venteliste i perioder.

4. Forslag til finansiering af de øvrige tidlige indsatser

Ønsker til videreførelse af de indsatser, som *ikke* udspringer af investeringerne fra budget 2016-2018, er beskrevet herunder.

8. november 2019
Side 9 af 11

4.1 Familieiværksætterne (FIV)

Formålet med Familieiværksætterne (FIV) er at styrke førstegangsførelsesviden ift. at blive forældre, herunder familie- og relationsdannelse, parforhold, forældreskab, økonomi mv. Indsatsen er meget populær blandt førstegangsfamilier, og har vist gode resultater.

FIV er finansieret til og med 2020 delvist via innovationspuljen og delvist via investeringsmodellen til forebyggelse af genindlæggelser af 0-2-årige, som løber til udgangen af 2020. Der forventes et samlet overskud på investeringsmodellerne, bl.a. på FIV¹¹. Borgmesterens Afdeling vurderer, at en del af disse midler vil kunne periodiseres til at dække omkostninger i 2021 og 2022 til at færdiggøre FIV-hold, som starter i 2020. Dette kræver dog Byrådets godkendelse af regnskabsbemærkningerne i foråret 2020.

Hvis Byrådet *ikke* godkender at overføre midler til 2021-2022 og hvis de *ikke* vælger at permanentgøre FIV ifm. Budget 2021 vil projektet mangle finansiering i 2021 og 2022 til at færdiggøre de FIV-hold, som starter i 2020. Det betyder, at vi bliver nødt til at stoppe rekrutteringen til nye hold allerede ved udgangen af marts 2020, så der er midler til at færdiggøre alle igangsatte hold¹².

Såfremt det forventede regnskab ikke godkendes af Byrådet, fremsender PF en selvstændig indstilling vedr. finansiering af FIV. I så fald, vil der være behov for at **reservere midler** i 2021-2022, så der kan oprettes FIV-hold indtil efteråret 2020, når vi kender resultatet af budgetforhandlingerne. Konkret er der behov for at reservere **1.100.000 kr. i 2021** og **150.000 kr. i 2022**.

I nedenstående tabel er en oversigt over finansieringsbehovet til FIV-hold, som starter i 2018-2020.

Tabel 3: Behov for reservering af midler til FIV

Opstartsår – antal FIV-hold	Antal møde-gange i 2020	Antal møde-gange i 2021	Antal møde-gange i 2022
2018 – 55 hold	21	0	0
2019 – 55 hold	329	21	0
2020 – 55 hold	310	329	21

¹² Hvis FIV ikke prioriteres i Budget 2021, stopper vi rekrutteringen til nye FIV-hold, når vi kender resultaterne af budgetforhandlingerne. Da rekrutteringen sker 4 måneder før første mødegang (i graviditetens 13. uge), vil det reelt betyde, at der oprettes hold frem til udgangen af 2020.

Antal mødegange i alt	660	350	21
Manglende finansiering (1000 kr.)	0	1.100	150
Noter	Er finansieret af investeringsmodel	Kan evt. finansieres via en periodisering af overskud i investeringsmodel. Kræver byråds-godkendelse	Kan evt. finansieres via en periodisering af overskud i investeringsmodel. Kræver byråds-godkendelse

8. november 2019
Side 10 af 11

4.2 MIO, Natur, udeliv og science i dagtilbud

Ændringer i dagtilbudsloven 2018 indebærer skærpede krav til dagtilbuddenes fokus på natur, udeliv og science. Bl.a. stilles krav om at læringsmiljøet understøtter at barnet eksperimenterer og gør sig erfaringer med naturvidenskabelige tænkemåder, herunder også matematisk opmærksomhed.

Med afsæt i science-pædagogik som pædagogisk fundament handler indsatsen om at gribe og nære børnenes naturlige og spontane lyst til at opdage og undersøge den verden, der omgiver dem igennem leg og herigennem lægge et afgørende grundlag for udvikling af matematiske færdigheder. MIO medvirker således til, at det pædagogiske personale på den ene side får styrket deres faglige viden om temaet Natur, science og udeliv, og på den anden side får styrket deres refleksionspraksis med henblik på at udvikle den pædagogiske dømmekraft.

Der foreslås en videreførelse af indsatsen som bydækkende tilbud for at understøtte dagtilbuddenes arbejde med kvalitet i dagtilbuddet. Udgiften hertil er **1 mio. kr. årligt**.

4.3 MOVE – intensive læringsforløb

MOVE-intensive læringsforløb (i fem intensive dage) er en indsats, som er udviklet og videreudviklet gennem 10 år i Børn og Unge og viser særdeles gode resultater i forhold til at styrke elevernes personlige, sociale og faglige kompetencer. Læringsforløbene er målrettet elever, der vurderes ikke uddannelsesparate i udskolingen. De løbende evalueringer af læringsforløbene viser, at forløbene understøtter de unges tro på egne evner og giver dem et fagligt løft. Der er således flere gode eksempler på, at indsatsen udgør en kickstart for elevernes læring og at de bidrager til at genskabe de unges tro på eget potentiale i et fremadrettet perspektiv mod uddannelse og beskæftigelse.

MOVE-intensive læringsforløb i Aarhus er forskningsmæssigt understøttet og Undervisningsministeriet har bl.a. lavet en film "Sammen med MOVE", hvor indsatsen fremhæves som det gode eksempel på en effektiv indsats for denne sårbare gruppe af unge.

MOVE-intensive læringsforløb er forankret hos Naturcenter Aarhus, men de intensive læringsforløb gennemføres i et samarbejde mellem, FU og de lærere fra skolerne der har eleverne i hverdagen. Dette samarbejde understøtter sammenhængen til den daglige undervisning og fritidstilbuddet, samt at der er en høj faglighed i gennemførelsen af de intensive læringsforløb af medarbejdere, som er uddannet- og specialiserede i netop dette.

Børn og Unge har ikke et tilsvarende alternativt tilbud om Intensive læringsforløb og læringsforløbene anvendes bredt af skolerne i Aarhus. MOVE-intensive læringsforløb er ligeledes en vigtig del af indholdet de "ULV-forløb", der tilbydes i FU Syd og Sydvest ift. ikke uddannelsesparate elever.

MOVE har gennem hele perioden været finansieret af midlertidige puljer, og den nuværende finansiering udløber pr. 31. juli 2020. Derfor foreslås finansiering til at videreføre indsatsen fra medio 2020 og fremefter. Udgiften hertil er **1.375.000 kr. i 2020** og herefter **3.300.000 kr. årligt**.

8. november 2019
Side 11 af 11

5. Bilag

1. "Forslag til effektiviseringer via investeringer i tidligere, mere forebyggende indsatser i Børn og Unge 2016-2018" (bilag 1 til "Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018")
2. ["Afrapportering af de tidlige indsatser Forår 2019"](#)
3. Materiale fra temadrøftelse i Børn- og Ungeudvalget 22. maj 2019:<http://edoc:8080/locator.aspx?name=Common.Details.Navigate&module=Document&subtype=2&recno=5176367&VerID=5049304>
4. Budgettemaer op til budgetforhandlingerne for 2020:
<http://edoc:8080/locator.aspx?name=Common.Details.Navigate&module=Case&subtype=300001&recno=852921>

Bilag 1

25. marts 2015

Side 1 af 18

Forslag til effektiviseringer via investeringer i tidligere, mere forebyggende indsatser i Børn og Unge 2016-2018

I dette bilag beskrives de foreslåede investeringer i tidligere, mere forebyggende indsatser. Der er tale om tiltag, der sigter på kompetenceudvikling, udvikling af pædagogiske redskaber og forstærkede indsatser i forhold til børnenes sprog, motorik, robusthed og vedholdenhed samt i forhold til forældresamarbejdet. Desuden foreslås etablering af nye tilbud i form af familiegrupper i dagtilbud og socialfaglige medarbejdere i socialdistrikterne.

Investeringsforslagene supplerer det forebyggende arbejde, der allerede i dag sker i sundhedsplejen, tandplejen, dagtilbud, skoler, fritidstilbud og PPR. Forslagene er udarbejdet på baggrund af drøftelser med de lokale ledere i Børn og Unges geografiske områder, og sigter tilsammen på at styrke de tidlige, forebyggende indsatser.

Investeringsforslagene er nedenfor beskrevet under følgende overskrifter:

- 1. Styrket forældresamarbejde
 - 1.1 Styrket forældrevejledning 0-18 år
 - 1.2 Konsultativt forum 0-2 år
 - 1.3 Etablering af familiegrupper i dagtilbud
 - 1.4 Socialfaglige medarbejdere i socialdistrikterne
- 2. Styrkede forudsætninger hos børnene og de unge
 - 2.1 Børnenes tidlige sprog
 - 2.2 Børnenes tidlige motorik og sansemotorik
 - 2.3 Robusthed og vedholdenhed hos børnene og de unge

Samlet set vil der blive tale om investeringer, der fordeler sig som følger:

Tabel 1: Samlet overblik over investeringer

	Investering (1.000 kr.) og 2015 P/L	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	12.300	8.500	7.850
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	2.800	1.700	200
3	Drift	0	6.285	7.085	7.085
	I alt	0	21.385	17.285	15.135

Disse nye forstærkede indsatser skal ses i sammenhæng med de tidligere bevillinger og omprioriteringer til tidlige, forebyggende indsatser, som også vil virke i perioden 2015-2018, jf. tabel 2 nedenfor.

BØRN OG UNGE

Aarhus Kommune

Pædagogisk Afdeling

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 89 40 20 00

Direkte telefon: 24 96 09 26

Direkte e-mail:
irbe@aarhus.dk

Sag: 14/032231-7

Sagsbehandler:

Ina Risom Bøge Eskildsen

Tabel 2: Tidligere bevillinger, som også vil indgå i investeringen

	Investering (1.000 kr.) og 2015 P/L	2015	2016	2017	2018
4	Forstærket tidlig sprogindsats (R2012 - 15 mio. kr.)	3.000	3.000	2.000	0
5	Tiltag til styrkelse af børnenes faglige niveau i dansk og matematik (R2013 – 10 mio. kr.)	3.000	3.000	0	0
6	Puljen til mere pædagogisk personale i dagtilbud (Finanslov 2015) (varige midler)	15.128	15.128	15.128	15.128
7	Styrket sundhedsfaglig og pædagogisk indsats 0-6 år (B2015) (varige midler)	9.576	9.576	9.576	9.576
8	Fællesskaber For Alle (B2011 og R2013, dagtilbud, skoler og FU-tilbud) (varige midler)	4.500	4.500	4.500	3.500
	I alt	35.204	35.204	31.204	28.204

25. marts 2015
Side 2 af 18

Hertil kommer de to projekter – 'Familieiværksætterne'¹ og 'Tryk start i livet'² – som modtager finansiering fra Aarhus Kommunes innovationspulje. 'Familieiværksætterne' er finansieret af innovationspuljemidler i 2014-2017 med samlet set 7,5 mio. – fordelt på 1,2 mio. kr. i 2014, 3,8 mio. kr. i 2015 og 2,5 mio. kr. i 2016. Til 'Tryk start i livet' er der bevilget 4,3 mio. kr. fra innovationspuljen i 2013, som anvendes hen over 2014-2015.

I de følgende afsnit 1.1-1.4 og 2.1-2.3 er det beskrevet, hvordan de nye investeringer, jf. tabel 1 ovenfor, fordeler sig på de syv indsatser over årene 2015-2018. Med investeringerne er der først og fremmest tale om en styrkelse af den decentrale opgavevaretagelse via kompetenceudvikling.

Der vil blive udarbejdet en plan for vedligeholdelse af de kompetencer, medarbejderne i 2015-2018 har erhvervet ift. forældresamarbejdet og arbejdet med børnenes sprog, motorik/sansemotorik og robusthed/vedholdenhed. Vedligeholdelsen af kompetencer finansieres fra 2019 via eksisterende centrale og decentrale kompetenceudviklingsmidler.

I afsnit 3 er det samlede effektiviseringsbidrag som følge af investeringer i tidligere, mere forebyggende indsatser beskrevet.

¹ <http://www.aarhus.dk/da/borger/familie-boern-og-unge/sundhed/sundhedsplejen/tilbud/gravide-og-spaedboern/familieivaerksaetterne.aspx>

² <http://www.aarhus.dk/da/politik/politikker-og-planer/sundhed-og-sygdom/sundhedspolitik-2015-2018/trivsel-for-boern-og-voksne.aspx>

1. Styrket forældresamarbejde

Forældrene er den mest afgørende ressource ift. børnenes og de unges trivsel, læring og fællesskaber og i forhold til deres udvikling 0-18 år.

25. marts 2015
Side 3 af 18

For at fremme, at alle forældre får bedre muligheder og forudsætninger for aktivt at bidrage hertil, vil Børn og Unge investere i følgende tiltag:

- 1.1 En generelt styrket forældrevejledning 0-18 år
- 1.2 Udvidelse af Konsultativt Forum til 0-2-årsområdet
- 1.3 Etablering af familiegrupper i dagtilbud
- 1.4 Socialfaglige medarbejdere i lokaldistrikterne

Det generelle mål med disse investeringer er at styrke vejledningen til og understøttelsen af forældrene. De fire tiltag, der investeres i, supplerer hinanden ved på forskellig vis at styrke forældresamarbejdet – både i forebyggelsestrekantens³ grønne og gule/orange felt, både i regi af forældrefællesskaber og tæt på det enkelte barn, og både tidligt i forhold til børnenes alder og tidligt i forhold til udfordringernes opståen.

1.1. Generelt styrket forældrevejledning 0-18 år

Med henblik på generelt at styrke forældresamarbejdet 0-18 år, afsættes der 2,8 mio. kr. pr. år i 2016-18 til frikøb af decentrale pædagogiske medarbejdere, bl.a. lærere, som har særlige erfaringer og kompetencer med forældresamarbejde. De frikøbte medarbejdere skal supplere de indsatser, der varetages af hhv. 'Familieiværksætterne', 'de pædagogiske ildsjæle' i regi af Fællesskaber for alle, og den kommende tværfaglige enhed af pædagoger og sundhedsplejersker – og dermed bidrage til, at forældresamarbejdet styrkes på hele 0-18-årsområdet.

De frikøbte medarbejders opgave bliver at tilbyde kollegial kompetenceudvikling, som bredt i organisationen kan styrke og udvikle forældresamarbejdet og forældrevejledningen.

Desuden bliver deres opgave at tilbyde direkte forælderrettet kompetenceudvikling via temamøder, workshops, faglige oplæg, mv. – dvs. sætte en ramme for refleksion og dialog mellem forældre og pædagogisk personale omkring de udfordringer og usikkerheder, forældre kan opleve i forhold til deres børns udvikling. Der vil være særligt fokus på inklusion (børnefællesskaber, forældrefællesskaber, inklusion i forældreperspektiv, mv.)

Efter samme tankegang som 'Familieiværksætterne' skal de frikøbte medarbejders indsatser give forældre viden om og træning i, hvordan konkrete problematikker kan angribes, og indsatserne skal tilrettelægges på en måde, så forældrene kan bidrage og lære med og af hinanden. Ad den vej er det

³ <http://www.aarhus.dk/da/omkommunen/organisation/Boern-og-Unge/PA/PI/SSP/Forebyggelsesstrategi.aspx> f

målet, at forældrene vil opnå øget viden, indsigt og sikkerhed i forhold til at kunne håndtere de udfordringer og usikkerheder, de oplever i forhold til deres børns udvikling. Samtidig skal indsatsen kunne bidrage til en større grad af gensidig forventningsafstemning i forældregrupperne og en merværdi i samarbejdet mellem forældre og pædagogisk personale omkring understøttelsen af børnenes behov.

25. marts 2015
Side 4 af 18

Forældregruppen, der involveres i det konkrete møde, kan have varierende størrelse – fra få forældre til eksempelvis hele dagtilbuddets eller årgangens forældregruppe. I forlængelse af de konkrete møder kan der iværksættes forældre-netværksgrupper, som yderligere videndeler og arbejder med de emner, man i forældregruppen har valgt at tage op.

Temamøderne afholdes i eftermiddags- og aftentimerne, og organiseres i samarbejde med de dagtilbud, skoler og klubber der rekvirerer de frikøbte medarbejdere. Indsatsen understøttes løbende af Pædagogisk Afdeling.

Tabel 3: Investeringer – styrket forældrevejledning (1.1)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	2.750	2.750	2.750
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	0	0	0
3	Drift	0	0	0	0
	I alt	0	2.750	2.750	2.750

Fra 2019 og frem videreføres og finansieres indsatsen i regi af 'Fællesskaber for Alle'.

1.2 Konsultativt Forum 0-2 år

Konsultativt Forum er en forebyggende indsats, som har til hensigt på et tidligt tidspunkt at rådgive og vejlede pædagoger og forældre, som er bekymret for et barns udvikling. Der er gennem flere år høstet positive erfaringer med konsultative fora i dagtilbud, men hidtil har denne indsats primært haft børn i 3-5-årsalderen som omdrejningspunkt.

Fra 2015 og frem omlægges Konsultativt Forum i PPRS, så indsatsen intensiveres i forhold til børn i 0-2-årsalderen. Omlægningen forudsætter, at sundhedspleje, vuggestuer og dagpleje mere aktivt end i dag benytter muligheden for Konsultativt Forum for de 0-2-årige. Ved denne omlægning vil det være muligt tidligere at opspore begyndende vanskeligheder i forhold til fx kontakt, kommunikation, opmærksomhedsforstyrrelser, mv. – med det sigte at kunne imødekomme eventuelle støttebehov meget tidligt i børnenes liv.

25. marts 2015
Side 5 af 18

På et Konsultativt Forum består deltagerkredsen af forældre, lokal leder, pædagoger samt PPR-psykolog og talehørekonsulent. Derudover vil relevante samarbejdspartner i konsultative fora på 0-2-årsområdet være den lokale sundhedsplejerske og evt. sagsbehandler fra Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse (MSB) med henblik på en samlet forstærket indsats for det enkelte barn og dets familie.

Møder i regi af Konsultativt Forum målrettet de 0-2-årige skal foregå i de enkelte dagtilbud.

I forlængelse af møder i Konsultativt Forum, vil der ske en konkret opfølgning fra PPR, som understøtter det pædagogiske personale i vejledningen af de forældre, hvis børn har været taget op på konsultativt forum.

Der afsættes 1,6 mio. kr. årligt i 2016-2018 til afholdelse af parternes deltagelse i konsultative fora. Sigtet hermed er at bidrage til at øge anvendelsen af konsultative fora på 0-2-årsområdet indtil praksis herfor er veletableret. Fra 2019 finansieres indsatsen via centrale omprioriteringer, idet det forudsættes, at der er etableret en praksis, hvor konsultativt forum generelt afholdes tidligere end i dag, således at omfanget af samtaler vedrørende 3-5-årige børn tilsvarende reduceres. Tilsvarende finansieres den decentrale tidsanvendelse fra 2019 via decentral omprioritering.

Tabel 4: Investeringer – konsultativt forum (1.2)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	0	0	0
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	0	0	0
3	Drift	0	1.600	1.600	1.600
	I alt	0	1.600	1.600	1.600

1.3. Etablering af familiegrupper i dagtilbud

Der har i flere år eksisteret Familieskoler, forstået som et særligt tilbud, målrettet børn/familier med udfordringer 'i det gule felt', hvor en eller begge forældre i en afgrænset periode deltager i skolegangen, og sammen med andre forældre og lærer/pædagog er med til at styrke barnets udvikling.

Konceptet omkring flerfamiliebehandling er udviklet af Marlborough centeret (i samarbejde med Anna Freud centeret i London), som har gode resultater med deres arbejdsmetoder. Flerfamiliebehandling/forældrenetværk som

metode er også et væsentligt element i 'Familieiværksætterne'⁴. Flerfamilie-behandling/forældrenetværk sigter på:

- At forældre – med støtte fra relevante fagpersoner – videreudvikler deres evne til at understøtte barnets udvikling
- At forældre udvikler større handlekompetence i forhold til barnet og oplever i højere grad at mestre de udfordringer, de møder i hverdagen
- At forældre lærer at bruge hinandens viden og erfaring
- At forældre oplever at kunne bidrage til fællesskabet

25. marts 2015
Side 6 af 18

Familiegrupper i dagtilbud er en videreførelse af denne tankegang på 0-6-årsområdet - med øget fokus på en tidligere, mere forebyggende indsats.

Der oprettes i alt 8 familiegrupper, geografisk spredt i kommunen. Henvi-ning til familiegrupperne foregår via daginstitution, sundhedspleje (herunder 'Familieiværksætterne') samt evt. MSB. Indsatsen varetages inden for rammen af den tværfaglige enhed af pædagoger og sundhedsplejersker⁵ - med understøttelse fra Pædagogisk Afdeling i forhold til udvikling, planlægning, evaluering, kompetenceudviklingsforløb samt faglig sparring og vejledning. Sundhedsplejersker, pædagoger og psykologer vil indgå i opgaveløsningen. Etablering af og opfølgning på tiltaget drøftes med MSB. Der er desuden afsat midler til, at MSB kan inddrages i opgaveløsningen i 2016-2018. Med indsatsen forankret i den tværfaglige enhed vil dagtilbudsafdelinger kunne lade egne medarbejdere følge indsatsen efter egen prioritering.

Barnet og en eller begge forældre deltager i familiegruppe op til 2 gange 3 timer ugentligt, fra kl. 15-18. Tidspunktet er valgt for at sikre, at forældrene har mulighed for at deltage uden at skulle tage fri fra arbejde. Ligeledes muliggør tidspunktet, at dagtilbuddenes lokaler kan anvendes.

Hver familiegruppe består af op til 6-8 familier. Forventningen er, at et forløb i gennemsnit varer ca. et halvt år. Med 8 familiegrupper med deltagelse af op til 6-8 familier i hver gruppe, og med opstart to gange årligt forventes indsatsen årligt at omfatte op til 128 udsatte familier.

Gruppen ledes af den tilknyttede pædagog og sundhedsplejerske fra den tværfaglige enhed. Psykolog deltager ca. hver anden uge. Pædagog og sundhedsplejerske tilrettelægger i fællesskab gruppens samlede forløb i forhold til mødehyppighed, indhold på møderne og varighed af forløbet. På de enkelte møder er sundhedsplejerske og pædagog ansvarlige for at skabe

⁴ Familieiværksætterne er et netværksbaseret forældreforberedende forløb for førstegangsforældre, forankret i sundhedsplejen. I projektet deltager Aarhus Kommune, det private erhvervsliv og Region Midtjylland. Projektet er finansieret af innovationspuljemidler i 2014-2017 med samlet set 7,5 mio. Trygfondens Børneforskningscenter knytter forskning på projektet, som forventes at bidrage til viden om værdien af en tidlig indsats for førstegangsforældre.

⁵ Jf. Budget 2015: Styrket sundhedsfaglig og pædagogisk indsats 0-6 år.

rammen og lede processen, så det bliver muligt for forældrene at mødes i en støttende og udviklende dialog. Udgangspunktet for dialogen er de udfordringer, forældrene oplever i hverdagen med deres barn, fx opdragelse, aktiviteter og søvn. Den løbende deltagelse af psykolog vil sikre perspektiver fra henholdsvis sundhedsfaglig, psykologisk og pædagogisk praksis.

25. marts 2015
Side 7 af 18

I opstarten af familiegupperne investeres der i følgende:

- To ugers indledende kompetenceudvikling
- Løbende kompetenceudvikling og sparring med henblik på at kvalificere og udvikle tilbuddet samt sikre lokal forankring af og kendskab til tilbuddets metoder

Investeringen skal sikre en fælles kompetenceudvikling mellem den tværfaglige enhed og personalet på de respektive værtsinstitutioner, med henblik på at forankre familiegroupe-metoden lokalt. Ved at øge det lokale personales kendskab til og deltagelse i bl.a. flerfamiliebehandling, familienetværk o.l., oplever familierne en fælles metodetilgang og gensidig opbakning fra personalet i den tværfaglige enhed og den daglige institution, hvilket sigter på at øge barnets tryghed og følelse af kontinuitet i forløbet.

Understøttelsen fra Pædagogisk Afdeling ift. udvikling, planlægning, evaluering samt faglig sparring og vejledning finansieres både i 2015-2018 og efterfølgende via centrale omprioriteringer.

Ved start af 2 forløb årligt, 8 steder i byen, vil der skulle afvikles op til 16 grupper årligt. I 2016 vil der grundet den indledende kompetenceudvikling forventeligt gennemføres ca. 10 gruppeforløb.

Tabel 5: Investeringer – familiegupper (1.3)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	1.700	1.550	1.450
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	0	0	0
3	Drift af tilbud	0	185*	185*	185*
	I alt	0	1885	1735	1635

*Beløbet er afsat til samarbejde med MSB mv. Fra 2019 og frem findes ressourcerne via omprioritering centralt i Børn og Unge.

1.4 Socialfaglige medarbejdere i socialdistrikterne

Aarhus Byråd har ved flere budgetforhandlinger (2005, 2010 og 2013) vedtaget hensigtserklæringer om, at der ønskes lokalt forankrede socialfaglige medarbejdere. I budgetforliget for 2010 anføres det således, at "Forligsparti-

erne er enige om, at socialrådgiverne yder en vigtig indsats på skolerne. Der er derfor enighed om, at Magistratsafdelingen for Børn og Unge skal afsøge mulighederne for at tilknytte flere socialrådgivere til Aarhus Kommunes skoler”.

25. marts 2015
Side 8 af 18

Børn og Unge har på baggrund af hensigtserklæringerne de senere år haft forskellige forsøgsordninger med socialrådgivere eller andet socialfagligt personale tilknyttet skoler og dagtilbud med mange udsatte børn og unge.

Med afsæt i de positive erfaringer fra tidligere investeres der i 2016-2018 i et forsøg, hvor 3 socialfaglige medarbejdere i en periode på 3 år tilknyttes de tre socialdistrikter i Aarhus Kommune. Formålet med ordningen er at bidrage til udviklingen af det familierettede samarbejde i dagtilbud, skoler og klubber. Det skal ske via understøttelse af det pædagogiske personale gennem uddannelse, koordinering og øget fokus på organisering af arbejdet.

Målgruppen for arbejdet er de børn og unge, som har sociale og personlige vanskeligheder, som bl.a. kommer til udtryk ved fravær, manglende faglig motivation og mistrivsel, men hvor der endnu ikke er grundlag for en underretning – dvs. børn og unge i 'det gule felt' i forebyggelsestrekanten.

De socialfaglige medarbejders primære funktion bliver af understøttende og rådgivende karakter – bl.a. med varetagelse af følgende opgaver:

- Uddannelse af fagpersonale med henblik på tidligere iagttagelse af tegn på mistrivsel og risikoadfærd
- Fokus på et øget forældresamarbejde – hvordan skabes den bedste dialog med forældre, som har børn med bekymringspunkter
- Lokal organisering og udvikling af indsatserne – i hvilke rammer og hvordan løses opgaven
- Overgang fra dagtilbud til skole
- Koordinerende funktion i forhold til de socialfaglige medarbejdere, som findes på skoler i dag

De socialfaglige medarbejdere forankres *i socialdistrikterne*⁶ – med base på en konkret skole, men med fokus på at have en brobyggende funktion mellem de forskellige interessenter, så man sikrer den tværfaglige indsats i et 0-18 års perspektiv. Med forsøget høstes der erfaringer med, hvorvidt socialfaglige medarbejdere i socialdistrikterne er virkningsfuldt – bl.a. som alternativ til en tilknytning af socialfaglige medarbejdere til alle skoler.

I foråret 2018 evalueres forsøget med henblik på stillingtagen til eventuel videreførelse fra skoleåret 2018/19 og frem.

⁶ Det er under afklaring, hvordan den organisatoriske forankring og ledelsesmæssige reference for de tre socialfaglige medarbejdere tilrettelægges mest hensigtsmæssigt.

Tabel 6: Investeringer – socialfaglige medarbejdere (1.4)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	0	0	0
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	0	0	0
3	Drift af tilbud	0	2.000	2.000	2.000
	I alt	0	2.000	2.000	2.000

25. marts 2015

Side 9 af 18

UDKAST

2. Styrkede forudsætninger hos børnene og de unge

Børns forudsætninger for at trives og fastholde en alderssvarende udvikling hele vejen gennem barndommen og ungdomslivet bliver grundlagt i 0-6-årsalderen. Samtidig skal disse kognitive og ikke-kognitive kompetencer vedligeholdes i hele 0-18-årsforløbet.

25. marts 2015
Side 10 af 18

For at fremme, at alle børn bliver så dygtige, de kan, at betydningen af deres sociale baggrund mindskes, og at de trives, vil Børn og Unge investere i følgende tiltag:

- 2.1 Børnenes tidlige sprog
- 2.2 Børnenes tidlige motorik og sansemotorik
- 2.3 Robusthed og vedholdenhed hos børnene og de unge

2.1. Børnenes tidlige sprog

I modsætning til tidligere, hvor fokus primært har været på børn med dansk som andetsprog, vil Børn og Unge fremadrettet investere bydækkende i den tidlige sprogudvikling for alle børn med sproglige udfordringer. At investere i et solidt sprogligt fundament for alle børn så tidligt som muligt – uanset sproglig og social baggrund - er en investering i at sikre alle børn gode livsbaner med gode sociale relationer, læring og uddannelse. En investering i sprogindsatser på 0-6-årsområdet forventes at medføre, at antallet af børn med sproglige udfordringer ved skolestart reduceres – og at der vil være mindre behov for støttende og kompenserende tiltag i skoleforløbet.

Som afsæt for det pædagogiske arbejde med børnenes sprogudvikling vil en del af denne indsats vil være at sprogvurdere alle børn.

Ud over en mere systematisk identifikation af børn med sproglige udfordringer, vil den forstærkede indsats blandt andet omfatte systematisk dialogisk læsning. Såvel internationalt som i Aarhus er det dokumenteret, at systematisk dialogisk læsning bidrager positivt til, at børn opnår og fastholder alderssvarende sproglige kompetencer. Derfor vil systematisk dialogisk læsning fremadrettet være et omdrejningspunkt i den forstærkede sprogindsats i alle dagtilbud.

For de børn, som de kommende år skal starte i skole, og som ikke når at profitere i fuldt omfang af denne systematiske dialogiske læsning, vil der blive etableret særligt intensive forløb i dagtilbuddene. Sådanne intensive forløb er før afprøvet med god effekt i Aarhus Kommune.

Det tredje og sidste element i den forstærkede sprogindsats handler om forældreinddragelse. Internationalt og lokalt (med det såkaldte 'Kuffertprojekt') er det dokumenteret, at forældreinvolvering i børnenes sproglige udvikling påvirker børnenes sprog særdeles positivt. Derfor indgår det i indsatsen,

at der ydes forældrevejledning og udleveres sprogstimulerende materialer særligt rettet mod forældre til de børn, som har sproglige udfordringer.

25. marts 2015
Side 11 af 18

De enkelte dagtilbud og deres sprogvejledere samt de centralt ansatte sprogfaglige konsulenter kommer i et gensidigt forpligtende samarbejde til at spille en væsentlig rolle i den forstærkede tidlige sprogindsats.

Ligeledes skal samarbejdsaftaler mellem områderne og de centralt ansatte sprogfaglige konsulenter give et godt afsæt for at imødegå de konkrete børnegrupperes sproglige udfordringer og de enkelte områders særlige behov og ønsker.

Den samlede arbejdsportefølje for de centralt ansatte sprogkonsulenter (Pædagogik og Integration) og tale-høre-konsulenter (PPRS) vil blive omprioriteret, således at den sprogfaglige vejledning til dagtilbuddene bliver mere tværfagligt funderet. Det skal styrke vejledningen i forhold til dagtilbuddenes arbejde med sproglige handleplaner og evaluering af de konkrete indsatser rettet mod såvel enkeltbørn som børnegrupper med sproglige udfordringer.

Der anvendes 20,8 mio. kr. årligt i børns tidlige sprogudvikling – dels i form af eksisterende midler til sprogstimulerende indsatser på 18,3 mio. kr.⁷, som allerede i dag er udmeldt til dagtilbuddene, og dels i form af en yderligere årlig investering på 2,5 mio. kr.

Ud af de 20,8 mio.kr. anvendes 2,5 mio. kr. til sprogstimulerende indsatser på 0-2 års området, som vil blive udmeldt efter samme principper som på 3-6-årsområdet.

Der investeres herudover 4,0 mio. kr. samlet set i 2015 og 2016 til kompetenceudvikling og materialer til en forældrerettet dialogisk læsningsindsats på hhv. 0-2-årsområdet og 3-6-årsområdet.

Tabel 7: Investeringer – sprog (2.1)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	500	0	0
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	2.000	1.500	0
3	Investering 0-2-årsområdet	0	2.500	2.500	2.500
	I alt	0	5.000	4.000	2.500

⁷ Dvs. 18,3 mio. kr. fra puljen til "Sprogstimulerende støtte til 3-6-årige børn med dansk som andetsprog", puljen til "Investering i børns fremtid" samt puljen til "Sprogvurdering af 3-årige", som allerede i dag er udmeldt til dagtilbuddene.

*Der investeres kr. 2,5 mio. i tidligere, mere forebyggende indsatser fra fællesposter på skoleområdet. Dette betyder, at skolernes samlede bidrag til investering i tidlig indsats og effektiviseringsbidrag er kr. 1,5 mio. i 2017, kr. 3,0 mio. i 2018 og kr. 5,5 mio. i de efterfølgende år. Se i øvrigt tabel 9.

25. marts 2015
Side 12 af 18

I takt med at der opnås erfaringer med sprogvurderingsresultater af alle 3-årige børn sammenholdt med effekten af tidlig indsats er forslaget, at der sker en justering af principperne for budgettildeling af de 20,8 mio. kr. med henblik på en løbende tilpasning til behovsudviklingen. Hensigten er, at alle børn med sprogstøttebehov bliver omfattet af budgettildelingsprincipperne. De respektive samarbejdsparter vil blive inddraget i udformningen af de nærmere kriterier herfor.

2.2. Børnenes tidlige motorik og sansemotorik

Investeringen i børnenes tidlige motoriske og sansemotoriske udvikling begrundes i følgende:

- Blandt indskolingsbørn har 30,2 % mindst én motorisk vanskelighed, og 8,1 % har tre eller flere⁸
- Gode motoriske færdigheder har betydning for børnenes lyst til bevægelse og fysisk aktivitet, som igen har positiv betydning for børns selvverd og sociale kompetencer⁹
- Børn med motoriske vanskeligheder er oftere fysisk inaktive, hvilket kan lede til overvægt og livstilssygdomme¹⁰
- Tilpasset motorisk træning kan ikke blot forbedre barnets motorik, men også styrke dets faglige kompetencer på sigt¹¹

Erfaringer fra aarhusianske dagtilbud bekræfter ovenstående. Her opleves gode effekter af intensive grundmotoriske indsatser hos børn i 0-6-års alderen, hvor forældrene inddrages i træningen af børnene. Der opleves en reduktion af støttetimer til enkeltbørn, mindre brug af centrale ydelser samt en mere vellykket inklusion af børn med særlige udfordringer. Samtidig opleves det, at alle børns sundhed, trivsel og læringsparathed øges.

Med det afsæt investeres der i en forstærket motorik- og sansemotorikindsats, målrettet alle børn i de kommunale og selvejende dagtilbud.

Den indledende investering indeholder følgende elementer, der ikke indgår som en del af den almindelige drift i dagtilbuddene:

⁸ Statens institut for Folkesundhed 2011.

⁹ Østergaard H (2008). "Motorisk usikre børn". København: Munksgaard.

¹⁰ Statens Institut for Folkesundhed 2011.

¹¹ Syddansk Universitet 2006.

25. marts 2015
Side 13 af 18

For det første uddannes der en motorikvejleder i de dagtilbud, som indgår i indsatsen. Dagtilbuddets motorikvejleder varetager i samarbejde med motorikassistenterne (se næste afsnit) opgaver i forhold til motorikprofiler, kompetenceudvikling af personalet i afdelingerne, rådgivning og vejledning til forældre og personale omkring generel og specifik motorisk træning.

For det andet uddannes der en motorikassistent pr. deltagende dagtilbudsafdeling. Denne assisterer motorikvejlederen i det lokale arbejde i samarbejde med de relevante fagpersoner.

For det tredje gennemføres der i hver afdeling kompetenceudviklingsforløb for hele personalet. Dette sker i arbejdstiden, sammen med børnene. Hver motorikassistent kompenseres med 12 timer årligt til den løbende kompetenceudvikling af det øvrige personale i den givne afdeling. Derforuden understøttes opstart af samarbejde og dannelsen af faglige netværk mellem motorikvejledere og motorikassistenter med 800.000 kr. i hhv. 2017 og 2018, hvorefter det fortsatte tidsforbrug til samarbejde forudsættes prioriteret inden for dagtilbuddenes egen ramme.

Indsatsen sker via samskabelse med forældre og indarbejdes i eksisterende status- og udviklingssamtaler, ligesom hver afdeling får op til 3 motorikkufferter til hjemmetræning af børn med motoriske vanskeligheder, og der udvikles et værktøj til udformning af motorikprofiler.

Indsatsen understøttes løbende af Pædagogisk Afdeling.

Tabel 8: Investeringer – motorik/sansemotorik (2.2)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	4.200	1.500	1.500
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	800	200	200
3	Netværk, vejledertid mv.	0	0	800	800
	I alt	0	5.000	2.500	2.500

Vedligeholdelse af kompetencer fra 2019 sker inden for rammerne af eksisterende centrale og decentrale ressourcer til kompetenceudvikling.

2.3. Robusthed og vedholdenhed hos børnene og de unge

Robusthed handler om at være god til at imødegå livets udfordringer, herunder klare opgaver, som kræver vedholdenhed og evne til at holde fast i mål, der skal nås. Robuste børn og unge har generelt bedre trivsel, læring og udvikling og bliver derved i højere grad i stand til at indgå i inkluderende

fællesskaber, fastholde skolegang og fritidsaktiviteter samt gennemføre en ungdomsuddannelse og senere hen opnå tilknytning til arbejdsmarkedet.

25. marts 2015
Side 14 af 18

Der er i disse år betydelig forskningsmæssig interesse både i ind- og udland for emnerne robusthed og vedholdenhed. I øjeblikket arbejdes der alene i Danmark på fire store studier i robusthed, hvor Aarhus har deltaget i forskellige pilotprojekter.

Med det ene pilotprojekt har der siden 2011 været afholdt træningsforløb i robusthed og vedholdenhed for børn og unge i skole- og klubregi (6-18 år) i område Silkeborgvej, nærmere bestemt Klubberne i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven. Indsatsen har vist sig at have en positiv effekt på målgrupperne.

Sideløbende har der været afviklet efteruddannelsesforløb for pædagoger med det formål at ruste dem til at understøtte fortsat udvikling af robusthed og vedholdenhed hos målgrupperne.

Endelig har forældre og medarbejdere i flere dagtilbud i Aarhus modtaget undervisning i robusthed og vedholdenhed som et sundhedsfremmende tiltag i forhold til udvikling, samvær og inklusion.

Erfaringerne herfra danner baggrund for den forstærkede indsats for robusthed og vedholdenhed hos børnene og de unge.

Den første del af investeringen vil være tilbud om kompetenceudvikling af pædagogisk personale i dagtilbud, skoler og klubber med henblik på en øget og systematisk afvikling af tilrettelagte gruppeforløb, hvor børn og unge træner impulsregulering og selvkontrol. Disse gruppeforløb skal understøtte børnenes evne til opmærksomhed på sig selv og andre, så konfliktniveauet mindskes, og de får en fornemmelse af at kunne bestemme over deres reaktioner og handlinger i forhold til andre. Indsatsen vil dermed både have et generelt forebyggende sigte 'i det grønne felt' og forebygge nogle af de problemstillinger, som ses i de mere udsatte boligområder og på den måde være medvirkende til at hjælpe flere til at holde fast i skolegangen, aflægge afgangsprøve, gennemføre en ungdomsuddannelse samt at undgå kriminalitet og konflikter med politiet.

Kompetenceudviklingsforløbene tilrettelægges område for område med deltagelse af pædagogisk personale fra både dagtilbud, skoler og klubber. Herefter indgår afviklingen af gruppeforløbene som en del af det almene pædagogiske arbejde med fokus på de børn, som er særligt udfordrede.

Der planlægges med løbende kompetenceudviklingsforløb for det personale, som afvikler gruppeforløbene – tilrettelagt som forløb af ca. 10 dages varighed. Samlet vil der være mulighed for op til 70 deltagere årligt. Udover selve

kompetenceudviklingsforløbene, har det betydning, at holdene bliver ved med at mødes med jævne mellemrum til sparring og udvikling af indsatsen. Der vil også være behov for temadage med ny viden og inspiration.

25. marts 2015
Side 15 af 18

Den anden del af investeringen fokuserer specifikt på at styrke samarbejdet mellem MBU og MSB omkring de børn, hvor de to afdelinger har et fælles ansvar. Her investeres der i tværmagistratslige og tværfaglige læringsforløb (ca. 3 dage, 2 gange årligt) med fokus på robusthed og vedholdenhed. Der vil være mulighed for op til 50 deltagere årligt. Forløbene vil sikre et fælles udgangspunkt de to magistratsafdelinger imellem i forhold til indsatsen omkring robusthed og vedholdenhed generelt. På forløbene vil der være plads til et ligeligt antal deltagere fra MSB og MBU, og planlægning af besøg i praksis organiseres i et samarbejde mellem de to magistratsafdelinger.

Forløbene vil understøtte deltagernes relationelle koordinering og udvikling af tværfaglighed. Forløbet indeholder struktureret og systematiseret videndeling baseret på værdier, principper og metoder fra kompetenceudviklingsprojektet 'Fællesskaber for Alle'. Dette kombineres med relevante oplæg og input som afsæt for besøg i praksis, faglig refleksion og nytænkning.

Tabel 9: Investeringer – robusthed/vedholdenhed (2.3)

	Investering (1.000 kr.)	2015	2016	2017	2018
1	Kompetenceforløb	0	3.150	2.700	2.200
2	Udvikling/indkøb af pædagogiske redskaber og materialer	0	0	0	0
3	Drift	0	0	0	0
	I alt	0	3.150	2.700	2.200

Fra 2019 finansieres vedligeholdelse af kompetencerne inden for rammen af eksisterende centrale og decentrale midler til kompetenceudvikling.

3. Effektiviseringsbidrag

Det samlede effektiviseringsbidrag som følge af investeringerne i tidligere, mere forebyggende indsatser, vil fordele sig på følgende måde:

25. marts 2015
Side 16 af 18

Tabel 10: Effektiviseringsbidrag – tidligere, mere forebyggende indsatser

	Effektivisering (1.000 kr.) 2015 P/L	2015	2016	2017	2018
1	Udsatte-midler	0	0	-760	-1.900
2	Sprog-midler*	0	0	-1.500	-3.000
3	H-midler	0	0	-1.329	-4.385
4	Specialundervisning	0	0	-3.200	-6.900
	I alt	0	0	-6.789	-16.185

*Fra og med 2019 stiger skolernes effektiviseringsbidrag til tidligere, mere forebyggende indsatser til 5,5 mio.kr., hvoraf de 2,5 mio. kr. omprioriteres til dagtilbudsområdet. Se i øvrigt tabel 6.

Effektiviseringsbidragene findes på de budgetposter, der er møntet på mindre indgribende støttebehov – dvs. decentraliserede midler til udsatte, sprog, handicap og specialundervisning. Den procentvise reduktion af budgettet til disse indsatser vil være ensartet på tværs af Børn og Unges dagtilbud, skoler og FU-tilbud. Den gennemsnitlige reduktion pr. budgetpost pr. enhed fremgår af tabellerne nedenfor (beregnet med afsæt i lokaldistrikter).

Tabel 11: Gennemsnitlig budgetreduktion - dagtilbud

Gennemsnitlig budgetreduktion pr. dagtilbud (v. 45 i alt) 2015 P/L	2015	2016	2017	2018
Udsatte-midler	0	0	-16.500	-25.500
Sprog-midler*	0	0	0	0
H-midler	0	0	-22.000	-33.500
I alt	0	0	-38.500	-58.500

*Sprogområdet tilføres permanent 2,5 mio. kr. fra 2019 og frem, svarende til 55.500 kr. i gennemsnit pr. dagtilbud.

Tabel 12: Gennemsnitlig budgetreduktion - skoler

Gennemsnitlig budgetreduktion pr. skole (v. 45 i alt*) 2015 P/L	2015	2016	2017	2018
Udsatte-midler	0	0	-4.400	-11.000
Sprog-midler*	0	0	-33.300	-66.700
H-midler	0	0	-15.200	-45.500
Specialundervisning	0	0	-71.100	-153.300
I alt	0	0	-124.000	-276.500

*Fra 2019 og frem forøges den gennemsnitlige budgetreduktion til 122.300 kr. som følge af finansiering af permanent tilførsel af sprogmidler til dagtilbudsområdet.

Tabel 13: Gennemsnitlig budgetreduktion - FU

Gennemsnitlig budgetreduktion pr. FU-område (4 i alt) 2015 P/L	2015	2016	2017	2018
Udsatte-midler	0	0	0	-170.000
Sprog-midler	0	0	0	0
H-midler	0	0	0	-390.000
I alt	0	0	0	-560.000

25. marts 2015
Side 17 af 18

De konkrete budgetreduktioner, som hvert enkelt dagtilbud, skole og FU-tilbud vil opleve inden for hver af disse budgetposter, fremgår af vedlagte oversigt (Bilag 1.A, 1.B og 1.C). Tabel 14-16 nedenfor angiver den størrelsesorden, variationerne i de nominelle budgetreduktioner vil have. Bemærk at variationen i tilpasningen for de enkelte tilbud hænger sammen forskelle i de bagvedliggende budgetter.

Tabel 14: Variation i nominel budgetreduktion - dagtilbud

Variation i nominel budgetreduktion pr. dagtilbud (2018)	Mindste budgetreduktion	Største budgetreduktion	Procentvis reduktion pr. budgetpost
Udsatte-midler	-52	-146.867	2,8 %
Sprog-midler*	0	0	0,0 %
H-midler	-1.603	-46.623	3,1 %

*Sprogområdet tilføres permanent 2,5 mio. kr. fra 2019 og frem, svarende til 55.500 kr. i gennemsnit pr. dagtilbud.

Tabel 15: Variation i nominel budgetreduktion - skoler

Variation i nominel budgetreduktion pr. skole (2018)	Mindste budgetreduktion	Største budgetreduktion	Procentvis reduktion pr. budgetpost
Udsatte-midler	-2.975	-26.987	6,4 %
Sprog-midler	-5.242	-161.271	10,4 %*
H-midler	-19.127	-81.429	4,4 %
Specialundervisning	-25.801	-349.916	4,1 %

*Bemærk, at dette er udtryk for den procentvise reduktion på budgetposten til 'Supplerende støtte til børn med dansk som andetsprog' (§5 stk.6). For 2019 øges reduktionen som nævnt til 5,5 mio. kr., hvorefter den gennemsnitlige reduktion på netop denne budgetpost er på 19,1 %. *Det samlede budgetområde* omfatter både 'Supplerende støtte til børn med dansk som andetsprog' (§ 5 stk. 6), 'Sprogstøtte på modersmål' og 'Opgavebestemt ressource', men de to sidstnævnte budgetposter udmøntes ikke på alle skoler. Ser man den procentvise budgetreduktion i skolernes sprogmidler i forhold til *det samlede* budgetområde, varierer fra reduktionen fra 3,6 % til 19,1 %.

25. marts 2015
Side 18 af 18

Tabel 16: Variation i nominel budgetreduktion - FU

Variation i nominel budgetreduktion pr. dagtilbud (2018)	Mindste budgetreduktion	Største budgetreduktion	Procentvis reduktion pr. budgetpost
Udsatte-midler	-133.319	-214.273	6,1 %
Sprog-midler	0	0	0,0 %
H-midler	-138.720	-539.468	4,5 %

Af vedlagte oversigter (bilag 1.A, 1.B og 1.C) fremgår endvidere den samlede nominelle og procentvise budgetreduktion, hver enkelt enhed vil opleve på tværs af alle budgetposterne til mindre indgribende støttebehov.

Tabel 17 nedenfor viser den gennemsnitlige samlede budgetreduktion, hhv. dagtilbud, skoler og FU-tilbud vil opleve - dels nominelt, og dels sat i forhold til hhv. budgetposterne til mindre indgribende støttebehov og til enhedernes samlede budget.

Tabel 17: Budgetreduktion – dagtilbud, skoler og FU

Variation i samlet nominel budgetreduktion (2018)	Budgetreduktion - nominel	Budgetreduktion – i pct. af samlede budgetposter til mindre indgribende støttebehov	Budgetreduktion – i pct. af samlet budget på området
Dagtilbud*	-2.141	3,0 %	0,15 %
Skoler	-11.844	4,6 %	0,54 %
FU-tilbud	-2.200	4,7 %	1,01 %
I alt	-16.185	4,3 %	0,4 %

*Ved indregning af den permanente sprogindsats på 2,5 mio. kr. fra 2019 og frem vil der på dagtilbudsområdet under et være tale om en budgetændring tæt på 0 %.

**Som følge af forøgelsen på 2,5 mio. kr. af skolernes bidrag på sprogområdet fra 2019 og frem øges reduktionen til hhv. 5,56 % og 0,65 %.

Samlet set er der således tale om budgetreduktioner svarende til 4,3 % af budgetposterne, møntet på *mindre indgribende* støttebehov, under ét – og 0,4 % af dagtilbud, skoler og FU-tilbuds samlede budgetter. I overensstemmelse med målet om tidligere, mere forebyggende indsatser bliver budgetreduktionerne procentvis mindst på 0-6-årsområdet.

Afrapportering af de tidlige indsatser Forår 2019

11. april 2019
Side 1 af 29

Indholdsfortegnelse

1. Baggrund	2
1.1 Hvorfor tidlig indsats?.....	2
1.2 De tidlige indsatser i Børn og Unge – historik.....	3
1.3 De tidlige indsatser i ny kontekst: Stærkere Læringsfællesskaber og Styrket pædagogisk læreplan	4
2 Status på de tidlige indsatser	5
2.1 Udbud af og tilslutning til indsatserne	5
2.2 Bidrag til Børn og Unges strategi og vision.....	6
2.3. Evalueringsdesign.....	6
3. Evaluering af kompetenceudviklingsindsatserne	7
3.1 Robusthed og vedholdenhed 0-18 år.....	7
3.2 Krop og Bevægelse 0-6 år	9
3.3 Børns tidlige sprog	10
3.4 Fremtidsperspektiver for kompetenceudviklingsindsatserne:	11
4. Evaluering af forældrevejledningsindsatserne	13
4.1 Familiegrupper i dagtilbud.....	14
4.2 Trivselsmøder	15
4.3 Socialfaglige medarbejdere	16
4.4 READ – sammen om læsning.....	17
4.5 Styrket forældrevejledning i udskolingen	18
4.6 Fremtidsperspektiver for forældrevejledningsindsatserne	19
5. Økonomi	22
5. 1 Økonomisk baggrund for tidlig indsats.....	22
5.2 Regnskab 2018 og budget 2019.....	23
5.3 Stigende omkostninger på det specialpædagogiske område	25
6. Videre proces.....	25
6.1 Videreførelse af indsatserne	25
6.2 Næste års afrapportering	26
7. Litteratur.....	28

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Sundhed

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29 20 97 04

Direkte e-mail:
uph@aarhus.dk

Sag: 18/059724-2
Sagsbehandler:
Ulla Parbo Hefsgaard
Ole Jeppesen
Ellen Margrethe Bang

11. april 2019
Side 2 af 29

1. Baggrund

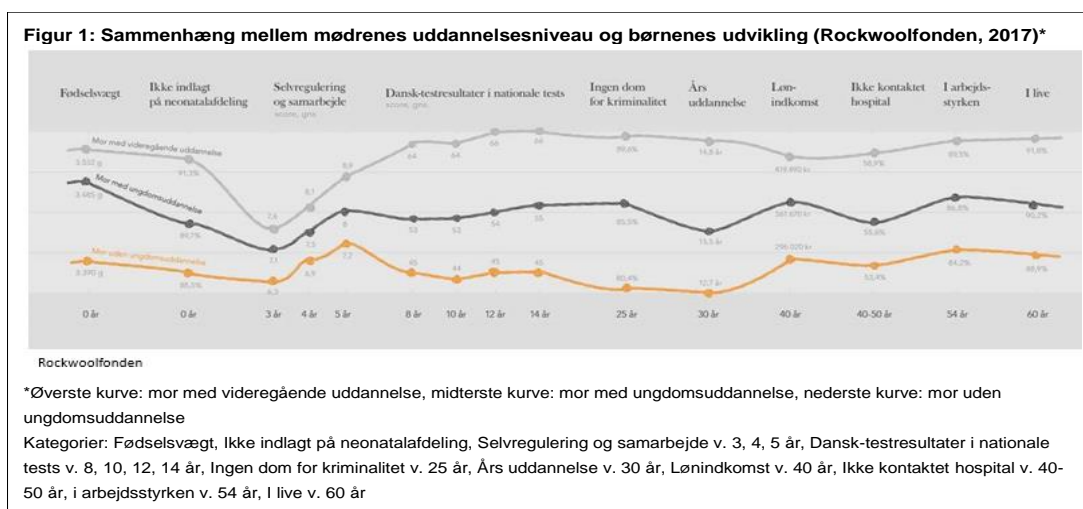
Med byrådets godkendelse af budgetforslaget *"Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018"*, blev der med budgetforliget for 2016 afsat midler til investering i tidligere og mere forebyggende indsatser. Dette skete med henblik på at forberede de byrådsvedtagne effektiviseringer.

I Børn og Unge var der allerede høstet positive erfaringer med eksempelvis forstærkede sprogindsatser på 0-6-årsområdet, forebyggende tandpleje, fraværsforebyggelse samt løbende og kontekstafhængig revurdering af behov for særlige indsatser. Alt sammen tidlige, forebyggende indsatser, som på én gang har gavn timer børnenes udvikling og reduceret behovet for – og dermed udgifterne til – støttende og kompenserende tiltag.

1.1 Hvorfor tidlig indsats?

De seneste års forskning har vist, at tidlige investeringer, kvaliteten i dagtilbud samt relationen mellem forældre og barn har stor betydning for børns videre trivsel, læring og udvikling - såvel i folkeskolen som senere i livet.¹

Samtidig kan tidligere, mere forebyggende indsatser medvirke til at mindske betydningen af den sociale arv. En undersøgelse foretaget af Rockwoolfonden i 2017 viser, at de familiemæssige forhold har stor betydning for de muligheder, som børnene får i livet. Studiet peger blandt andet på en direkte sammenhæng mellem mødrenes uddannelsesniveau og børnenes udvikling gennem livet – både hvad angår sundhed, faglige kompetence, løn, job m.v. (se diagram nedenfor).

¹ Væver et al. 2016, Lind 2003, Væver 2015, Trivette et al. 2010, Heckmann J.J. 2008, Taggart 2015.

11. april 2019
Side 3 af 29

Det tidlige, forebyggende arbejde i Børn og Unge tager afsæt i børne- og ungepolitikens vision om, at *alle* børn og unge skal have mulighed for at realisere deres personlige, sociale og faglige potentiale². Der er således både fokus på at styrke de børn og unge, der kan selv, og på at understøtte og hjælpe dem, der har vanskelige vilkår og ekstra behov. Med de tidlige indsatser er der fokus på at styrke det pædagogiske arbejde til gavn for *alle* børn og unge, at styrke forældresamarbejdet generelt, samt at understøtte børn og familier med specifikke behov.

1.2 De tidlige indsatser i Børn og Unge – historik

Konkret blev der i 2016 afsat 53,8 mio. kr. til investeringsprojekter, som hver for sig og tilsammen skal bidrage til hhv. styrkede forudsætninger hos børnene og de unge og et styrket forældresamarbejde. Midlerne stammede dels fra opsparrede midler i MBU, dels fra ledelsesmæssige og administrative effektiviseringer i Fællesfunktionerne, og til dels fra fastlåsning af budgetterne på handicap-, specialundervisning- og sprogområdet på Regnskab 2014-niveau.

Baggrunden for de tidlige indsatser var således, at der skulle effektiviseres, dvs. at børnene skulle klare sig bedre for færre udgifter. Derfor besluttede byrådet at iværksætte en investering via opsparing og fremrykning af besparelser med henblik på at muliggøre de effektiviseringsgevinster, som er pålagt. På investeringssiden blev der med forslaget planlagt igangsættelse af initiativer svarende til de 53,8 mio. kr. i perioden 2016-2018 til de oprindelige syv investeringsforslag.

Efter en inddragelsesproces, hvor godt 200 lokale ledere og medarbejdere deltog i arbejdsgrupper for at udvikle indsatserne, blev de 7 investeringsforslag til otte tidlige indsatser, som implementeres i Aarhus Kommune i perioden fra september 2016 til december 2019. Indsatserne omfatter tre kompetenceudviklingsindsatser inden for hhv. sprog, motorik og robusthed, to generelle forebyggende indsatser vedr. forældrevejledning, samt tre specifikke indsatser målrettet enkelte børn og familier. Endelig blev det i 2016 besluttet at koble LOKE Dagtilbud til de tidlige indsatser, og der blev prioriteret 4 mio. kr. af tidlig indsatsmidlerne hertil.

OVERSIGT OVER DE TIDLIGE INDSATSER	
Kompetenceudvikling	Forældrevejledning
<ul style="list-style-type: none"> • Robusthed og vedholdenhed 0-18 år • Krop og bevægelse 0-6 år • Børns tidlige sprog 	<ul style="list-style-type: none"> • Familiegrupper i dagtilbud • Trivselsmøder 0-2 år • Socialfaglige medarbejdere i lokaldistrikterne • READ dagtilbud og skole • Forældrevejledning i udskolingen

² Børne- og Ungepolitikken, 2015.

11. april 2019
Side 4 af 29

1.3 De tidlige indsatser i ny kontekst: Stærkere Læringsfællesskaber og Styrket pædagogisk læreplan

Siden den indledende udvikling og opstart af de tidlige indsatser, har Børn og Unge påbegyndt arbejdet med lederudviklingsprogrammet LOKE, kulturforandringsprocessen Stærkere Læringsfællesskaber og implementeringen af den nye dagtilbudslov (2018), hvilket løbende har udgjort en ny kontekst for de tidlige indsatser. De tidlige indsatser kobler i høj grad til disse kontekster, og har stor relevans for arbejdet med at leve op til såvel lovgivning såvel som målet med kulturforandringsprocessen.

Arbejdet med Stærkere Læringsfællesskaber er kommet til siden etableringen af de tidlige indsatser, og er fra starten tænkt sammen bl.a. igennem arbejdet med LOKE-forløbene (lederudvikling). Ledernes erfaring fra LOKE-forløbene, hvor Kolbs læringscirkel har udgjort en fælles forståelsesramme, har været koblet konkret med aktionslæringsforløbene i tidlig indsats, hvilket er taget godt imod i praksis. Ligeledes kan Stærkere Læringsfællesskaber kobles naturligt til arbejdsmetoderne i en række af de tidlige indsatser. Stærkere Læringsfællesskaber og de tidlige indsatser deler således dagtilbudslovens målsætning om at styrke en refleksions- og evalueringskultur og kan kobles naturligt sammen i kompetenceudviklingen af ledere og faglige fyrtårne.

Dagtilbuddene har fået en ny opgave med realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag. Lovændringerne redefinerer rammen omkring dagtilbuddenes arbejde bl.a. gennem et tydeligt ønske om styrket fokus på forældresamarbejde, styrkelse af det pædagogiske læringsmiljø, fokus på børn i udsatte positioner sammen med en revitalisering af de seks læreplanstemaer, *Alsidig personlig udvikling; Social udvikling; Kommunikation og sprog; Krop, sanser og bevægelse; Natur, udeliv og science; Kultur, æstetik og fællesskab.*)³

De tidlige indsatser kan på flere måder ses som vigtige trædesten ind i dagtilbuddenes videre arbejde med realiseringen af den styrkede læreplan og den lokale forankring. Erfaringer fra forløbene omkring de tidlige indsatser er oplagte at trække ind i den videre understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med realiseringen. F.eks. sigter kompetenceudviklingsforløbene på forskellige områder at styrke det pædagogiske læringsmiljø og derfor giver konkrete modeller på mulig omsætning i praksis, herunder erfaringer med aktionslæring og kollegial sparring / feedback. Det samme gælder forældrevejledningsindsatsernes konkrete metoder til et styrket forældresamarbejde.

De nye, brede mål som lovgivningen opstiller i relation til de seks læreplanstemaer understøttes ligeledes af indholdet i de tidlige indsatser. Heraf nogle på meget direkte vis, såsom *Alsidig personlig udvikling* (Robusthed og vedholdenhed); *Kommunikation og sprog* (Børns tidlige sprog) og *Krop, sanser og bevægelse* (Krop og bevægelse 0-6 år).

³ Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold. Børne- og Socialministeriet (2018).

2 Status på de tidlige indsatser

Erfaringerne med de tidlige indsatser har indtil videre været positive, og projekterne er i god fremdrift. Generelt betragtet kan man sige om indsatserne at de har positive effekter på den lokale praksis i forhold til arbejdet med tidlig og rettidig indsats og forebyggelse.

11. april 2019
Side 5 af 29

2.1 Udbud af og tilslutning til indsatserne

Der har generelt vist sig en stor efterspørgsel og interesse for indsatserne, hvilket har affødt et behov for at opjustere antallet af forløb i nogle af projekterne.

De tidlige indsatser er af forskellig karakter og har bl.a. derfor været udbudt på lidt forskellig vis – nogle er f.eks. bydækkende, mens andre ikke er det, og en af indsatserne (børns tidlige sprog) har haft en klausul om, at dagtilbuddet ikke kunne deltage i andre indsatser imens. Ressourcer, udbud og vægtning af indsatserne er blevet tilpasset løbende efter den lokale efterspørgsel undervejs.

Prioriteringen af de enkelte indsatser er styret af de behov og den interesse, der opleves lokalt, og derfor er der store forskelle fra dagtilbud til dagtilbud i, hvor meget de har deltaget og benyttet indsatserne.

I bilaget *Fordeling af Tidlig Indsats på områder og dagtilbud* ses en oversigt over, hvilke dagtilbud der har deltaget i de enkelte indsatser. Alle indsatser vægter lige meget i tabellen, dvs. der er ikke brugt en fordelingsnøgle ift. budget eller andre forhold. Søjlerne i tabellen er baseret på antallet af indsatser, som det enkelte område/dagtilbud har modtaget – dvs. at Kolt-Hasselager som eksempel har benyttet Familiegrupper mere end Åbyhøj. Tabellen siger ikke noget om, hvor mange børn, der har haft gavn af indsatserne, eller om kvaliteten af indsatserne.

Af tabellen kan bl.a. ses, at Viborgvej samlet set har modtaget flest indsatser, mens Grenåvej Øst har fået færrest – i den forbindelse skal man dog være opmærksom på, at hverken Grenåvej Øst eller Oddervej har haft en socialfaglig medarbejder tilknyttet. Ligeledes ses det, at der indenfor de enkelte områder er stor forskel fra dagtilbud til dagtilbud på, hvor meget man har brugt de tidlige indsatser.

I projektperioden er den lokale ledelse blevet opfordret til at bruge resultaterne i de lokale kvalitetsrapporter ifm. valg af indsatser. Der har dog ikke været en principiel stillingtagen til, hvem der har haft mest behov for indsatserne, men tilmelding er derimod primært sket ud fra lokale behov og interesse. Ved videreførelse kan det overvejes, om indsatserne skal gøres mere obligatoriske, så det i højere grad er data og viden (fra fx kvalitetsrapporterne), der styrer deltagelsen frem for den lokale interesse.

11. april 2019
Side 6 af 29

2.2 Bidrag til Børn og Unges strategi og vision

Overordnet viser evalueringerne, at kompetenceudviklingsindsatserne medvirker til at løfte kvaliteten af læringsmiljøerne i dagtilbuddene og bygger samtidig på en refleksions- og evalueringskultur, som taler direkte ind i både arbejdet med de forskellige søjler i Stærkere Læringsfællesskaber og i den styrkede pædagogiske læreplan.

Forældrevejledningsindsatserne medvirker ifølge evalueringerne til at styrke forældresamarbejdet generelt og forebyggende. De tilbyder familier med specifikke behov en rettidig indsats, så problemerne ikke vokser sig større, hvilket understøtter helhedssynet på barnet, idet der ikke kun er fokus på barnets rammer i institutionen, men også i hjemmet. Samtidig styrkes forældreperspektivet ift. at anerkende forældrene som den mest afgørende ressource for barnets trivsel og udvikling, hvilket sker igennem konkrete metoder til at arbejde med hjemmelæringsmiljøets helt afgørende betydning for barnets udvikling.

Dermed understøtter de tidlige indsatser den strategiske ramme og retning i Børne- og Ungepolitikken og udgør en løftestang for visionerne i hele organisationens arbejde med Stærkere Læringsfællesskaber. Dette sker bl.a. via den forskningsbaserede viden på faglige områder, som de tidlige indsatser bringer ind i praksis, og igennem indsatsernes fokus på nye metoder til *samarbejde* med forældre og på tværs i organisationen omkring børnenes læring og udvikling. Ligeledes giver de tidlige indsatser et input til den kontinuerlige udvikling af *den professionelle dømmekraft*, som styrket fundament for at skabe læringsmiljøer af høj kvalitet til gavn for børnene, de unge og deres familier.

2.3. Evalueringsdesign

De tidlige indsatser evalueres løbende ved hjælp af spørgeskemaer til deltagere (forældre, medarbejdere og ledere). I nogle af indsatserne opereres herudover med faglige redskaber til opsporing og vurdering progression. READ dagtilbud og skole har tilknyttet forskning i samarbejde med AU/Trygfondens Børneforskningscenter.

Derudover er der forud for denne afrapportering foretaget mere dybdegående evalueringer af nogle af indsatserne vha. interviews med ledere, personale og forældre samt casestudier af deltagende familier, for at skabe et oplyst grundlag for en beslutning om eventuel videreførelse.

Evalueringsrapporterne kan læses her:

<https://aarhus.dk/demokrati/politik/politiske-udvalg/boern-og-unge-udvalget/boern-og-unge-udvalgets-dagsorden-og-referater/afrapportering-af-tidlig-indsats-til-boern-og-unge-udvalget/>

I forhold til den fremadrettede evaluering af indsatsernes effekt, er det tanken at den kobles tættere til processerne i Stærkere Læringsfællesskaber, dvs. evalueringen fortsat ses ind i den løbende udvikling af praksis igennem reflekterende

11. april 2019
Side 7 af 29

dialoger i tæt kobling til praksis. Ligeledes vil der i næste års afsluttende afrapportering indgå supplerende data fra eksisterende datakilder (fagsystemer, dialoghjul, sprogvurderinger, forældretilfredshed m.v.) til at belyse effekten børnene og de unge nærmere. Forventningen er en mere positiv udvikling hos de tilbud, der har deltaget i indsatserne sammenlignet med de tilbud, der ikke har. Dog med det forbehold, at det kan tage flere år, inden effekterne for alvor viser sig hos børnene.

I de følgende afsnit afrapporteres status på de enkelte indsatser i to hovedgrupper: Kompetenceudviklingsindsatserne (afsnit 3) og forældrevejledningsindsatserne (afsnit 4).

3. Evaluering af kompetenceudviklingsindsatserne

Kompetenceudviklingsindsatserne dækker over de tre projekter:

- Krop og Bevægelse 0-6 år
- Robusthed og vedholdenhed 0-18 år
- Børns tidlige sprog

Tilgangen til de tre kompetenceudviklingsindsatser bygger blandt andet på forskning, der viser at personalets faglige viden kompetencer er blandt de faktorer, der har størst betydning, når der skal sikres høj kvalitet i de pædagogiske indsatser. Det kommer blandt andet til udtryk igennem styrkede læringsmiljøer (både som "strukturel kvalitet" og "proceskvalitet"), igennem en mere positiv og støttende adfærd hos det faglige personale og styrkede sproglige, kognitive og sociale kompetencer hos børnene.

De tre indsatser møder en række af de mål og visioner, som ligger i den styrkede pædagogiske læreplan. Samtidig er de funderet på studier som understreger vigtigheden af, at efter- og videreuddannelse knyttes tæt til den praksis, som deltagerne kommer fra, for at omsætning af ny viden til praksis understøttes bedst muligt.⁴

I alle tre indsatser arbejdes med styrkelse af det faglige personales viden og handlekompetencer og professionel dømmekraft via aktionslæring som underliggende fundament til forankring af den nye viden. Der arbejdes således samtidig gennem systematiseret faglig refleksion og kollegial sparring med afsæt vha. øvebaner for at sikre forankring i praksis og fastholdelse af de nye kompetencer.

3.1 Robusthed og vedholdenhed 0-18 år

Robusthed – livsmestring – eller tilværelseskompetencer er begreber, som handler om at blive god til at klare de små og store udfordringer, vi møder i undervejs i livet. Børn er afhængige af, at de voksne i deres liv, både forældre og pædagoger skaber en kultur og et sundt relationelt miljø for udviklingen af den-

⁴ 'Kvalitet i dagtilbud. Pointer fra forskning', EVA Danmarks Evalueringsinstitut (2017)

11. april 2019
Side 8 af 29

ne mestring⁵. Når børn og unge oplever sig støttet i at kunne handle aktivt og mestre sociale og personlige udfordringer, bliver de i højere grad i stand til at indgå i inkluderende og forpligtende fællesskaber, fastholde skolegang og fritidsaktiviteter, gennemføre en ungdomsuddannelse, samt senere hen opnå tilknytning arbejdsmarkedet.

Voksne rollemodeller er af afgørende betydning, idet de voksnes viden og refleksion sætter fokus på børnesyn og fælles sprog. Med indsatsen tilbydes pædagogisk personale i dagtilbud, skole og FU et *læringsforløb*, der opkvalificerer dem i at etablere læringsrum og fællesskaber, hvor de med sig selv, med hinanden og med børnene og de unge kan træne blandt andet regulering, mentalisering og opmærksomhed. Peter Fonagy, professor og forsker i mentaliseringsbaseret teori og metode, udtaler, at hvis pædagoger bliver dygtigere til netop mentalisering i relation til hinanden og børnene, vil det have effekt hos børnene.

Status og evaluering

Der har været større tilslutning til læringsforløbene end først budgetteret. I alt har ca. 500 medarbejdere med udgangen af 2018 gennemført forløbet. Evalueringen af indsatsen viser, at der ses en begyndende effekt i børnegruppen og at læringsforløbene medvirker til at skabe fælles sprog og styrker forældresamarbejde vedr. børnenes livsmestring – regulering, mentalisering og opmærksomhed.

Spørgeskemaevalueringen viser følgende:

- 62-96% er i meget høj grad eller i høj grad tilfredse med det overordnede udbytte af læringsforløbet.
- Over 50% har i meget høj grad eller i høj grad fået redskaber/værktøjer, de nemt kan anvende i deres daglige praksis

Den kvalitative del af evalueringen viser, at både deltagere og ledere ser effekt og transfer til praksis ift.:

- Fælles sprog
- Forældresamarbejde
- Begyndende effekt i børnegruppen

Evalueringsresultaterne tyder på, at den begyndende effekt i børnegruppen vil blive styrket jo flere medarbejdere, der gennemfører forløbet, og efterhånden som metoderne og tankegangen fra forløbene implementeres mere og mere i praksis.

Kapacitetsopbygning i de fem områder

I efteråret 2019 udvikles og afprøves en videreuddannelse af lokale medarbejdere i et af de fem distrikter. Formålet er, at deltagerne vil kunne tage del i undervisningen i læringsforløbene samt medvirke til at fastholde og udvikle arbej-

⁵ Antonovsky, Salutogenesen 1997

det med robusthed/livsmestring lokalt igennem undervisning, sparring og refleksion, så der videreføres fælles og praksisnær læring i de enkelte dagtilbud.

11. april 2019
Side 9 af 29

3.2 Krop og Bevægelse 0-6 år

Undersøgelser viser, at der er en tydelig sammenhæng mellem børns motoriske udvikling og deres indlæring, koncentration og aktivitetsniveau⁶. Gode motoriske kompetencer har betydning for barnets selvfølelse og deltagelse i sociale sammenhænge, og det styrker barnets forudsætninger for at være fysisk aktiv.⁷ Formålet med indsatsen er at styrke børns mulighed for bevægelse, herunder at de præsenteres for et motorisk udviklende miljø. Indsatsen rettes både mod det enkelte barn, børnegruppen, det pædagogiske personale, forældre og de institutionelle rammer.

Krop og bevægelsesindsatsen består af tre kompetenceudviklingsforløb:

- Et uddannelsesforløb til Krop- og Bevægelsesvejledere, som består af 20 undervisningsdage
- Et Læringsforløb til Krop- og Bevægelsesassistenter, som består af 5 læringsdage
- Et assistentforløb tilpasset dagplejen

For at fastholde og forankre indsatsen afholdes temadage 1-2 gange årligt, som har til formål at underbygge og udvide den viden, ressourcepersonerne allerede har, samt opfølgings- og netværksdage løbende, som har til formål at understøtte netværket og skabe en mulighed for sparring mellem ressourcepersonerne.

Herudover består indsatsen af følgende to elementer:

- Mulighed for at få motorisk sparring/vejledning ved en børnefysioterapeut. Dette har været anvendt til 31 børn i 2018. Herudover har der været 16 henvendelser pr mail i henholdsvis PPR og ST, hvor vi ikke har kunnet tilbyde en prøvehandling i regi af indsatsen.
- Udvikling og afprøvning af et digitalt redskab til motorikvurderinger af børnene, Rambøll Motorik. Dette evalueres i løbet af 2019.

Status og evaluering

Efterspørgslen efter kompetenceudviklingsforløbene har igennem projektperioden været væsentligt højere end først budgetteret. Der er i med udgangen af 2018 uddannet 130 Krop og bevægelsesvejledere og 182 Krop og bevægelsesassistenter. Herudover er 3 dagplejeafdelinger blevet uddannet til Krop og bevægelsesassistenter.

⁶ Ericsson & Karlsson, 2014

⁷ Uddrag fra Antologi fra sundhedsstyrelsen, Motorik, fysisk aktivitet og stillesiddende tid hos 0-6-årige børn © Sundhedsstyrelsen, 2016.

<https://sundhedsstyrelsen.dk/~media/98FE88553AE34B24A6050871AB6196F3.ashx>

Indsatsen har vist særdeles gode evalueringresultater ift. deltagernes handlekompetencer til at arbejde med læreplanstemmet Krop og Bevægelse.

11. april 2019
Side 10 af 29

Evalueringerne af vejlederforløbene viser følgende:

- 84 % oplever, at de i højere grad end før forløbet gør sig pædagogiske overvejelser, når de laver bevægelsesaktiviteter med børnene
- 82 % føler sig bedre i stand til at samarbejde med forældre og kolleger omkring børn med motoriske vanskeligheder
- 92 % oplever sig bedre i stand til at iværksætte en målrettet indsats ift. et barn, som har motoriske vanskeligheder

Evalueringerne af assistentforløbene viser følgende:

- 90 % oplever efter forløbet, at de gør sig pædagogiske overvejelser, når de laver bevægelsesaktiviteter med børnene mod 60 % i baseline
- 63 % føler sig efter forløbet i stand til at opspore børn med motoriske vanskeligheder mod 32 % i baseline
- I assistentforløbene for dagplejen vurderer deltagerne egne evner ift. at opspore børn med motoriske udfordringer højt, men rapporterer samtidig, at de har haft brug for support ift. motorisk sparring.

Kobles den foreløbige evaluering af kompetenceudviklingsforløbene og de overvejende positive resultater ift. styrkede handlekompetencer med målene om at styrke børnenes motoriske færdigheder, kan vi ikke se en direkte effekt endnu. Men udviklingen vurderes positiv og særligt den styrkede praksis omkring opsporing af og arbejdet med børn med motoriske udfordringer antages at kunne have en positiv effekt ift. at øge antallet af børn, der har gode motoriske kompetencer ved skolestart.

3.3 Børns tidlige sprog

Målet med Børns tidlige sprog er at øge den sproglige progression hos 0-6-årige børn i dagtilbud, herunder mindske antallet af børn med behov for støttende og kompenserende tiltag op gennem skoleforløbet.

De seneste års resultater fra sprogvurderinger ved 3 år og sprogscreening før skolestart i Aarhus Kommune har vist, at der er behov for et stærkt fokus på at sikre, at alle børn får en optimal støtte i deres sproglige udvikling. Nyere dansk forskning understøtter dette: Justin Markussen-Brown undersøger det fysiske læringsmiljø og det processuelle læringsmiljø bl.a. i forhold til sproglig understøttelse. Der vises et stort udviklingspotentiale både ift. at styrke kvaliteten af både det fysiske og det processuelle læringsmiljø, herunder anvendelsen af gode kommunikations- og samspilsstrategier fra personalets side⁸.

⁸ Justin Markussen-Brown (2015)

Resultaterne af bl.a. ovenstående forskning har dannet grundlag for Børns tidlige sprog, som indeholder følgende elementer:

- Udvikling og gennemførelse af halvårslæringsforløbet *Børns tidlige sprog*, som tilrettelægges på baggrund af en vurdering af det sproglige læringsmiljø i de deltagende dagtilbud/afdelinger (bl.a. vha. redskabet CLASS).
- Udarbejdelsen af et 0-2 års sprogvurderingsmateriale til at opspore sproglige udfordringer tidligere
- En digital vidensplatform, der skal være med til at styrke sprogindsatsen i kommunens dagtilbud

11. april 2019
Side 11 af 29

Status og evaluering

Der har været en god tilslutning til projektet og alle udbudte forløb er afsat. Pr. januar 2019 har 12 dagtilbud været i gang eller er afsluttet. I 2020 vil der være afsluttet kompetenceudviklingsforløb med i alt 16 dagtilbud – svarende til ca. 1600 medarbejdere i alt i Aarhus kommunes dagtilbud har gennemført et aktionslæringsforløb.

Evalueringen af *aktionslæringsforløbene*, som blandt andet bygger på før- og eftermålinger på kvaliteten af det sproglige læringsmiljø via vurderingsværktøjet CLASS, viser et positivt billede af aktionslæringsforløbenes effekt og potentiale. Blandt andet ses følgende resultater:

- Størstedelen af både børnehaver og vuggestuer oplever progression i kvaliteten af det sproglige læringsmiljø. Der ses dog markante forskelle på tværs af forskellige dagtilbud og afdelinger.
- 60 % oplever at de 'i høj grad' eller 'i meget høj grad' vurderer at indholdet har været fagligt relevant
- 88 % er tilfredse med udbyttet af læringsforløbet
- 74 % svarer, at de vil benytte de sproglige strategier til at udvikle det sproglige læringsmiljø.
- 80 % udtrykker, at kompetenceudviklingsforløbet har bidraget til ændringer i den pædagogiske praksis. F.eks. at børnene er blevet mere nysgerrige ifht. bøger eller svarer mere nuanceret.

Materiale til opsporing af sproglige udfordringer hos børn i 0-2-årsalderen færdigudvikles i en manuel udgave i perioden februar 2019 – juni 2019.

Informationsportalen er i sin grundform udviklet. Da denne er afhængig af processen med etablering af ny hjemmeside og intraplatform har den endelige version endnu ikke kunnet lanceres.

3.4 Fremtidsperspektiver for kompetenceudviklingsindsatserne:

På baggrund af ovenstående, anbefales det, at alle tre kompetenceudviklingsindsatser permanentgøres. Anbefalingen bygger på følgende pointer, som går på tværs af alle indsatserne:

11. april 2019
Side 12 af 29

- Kendte og velafprøvede indsatser: Den massive inddragelsesproces ifm. udviklingen og implementeringen af de tidlige indsatser har medvirket til, at de lokale ledere og medarbejdere oplever en stærk sammenhæng imellem de tidlige indsatser og vores strategiske fundament i Børne og Unge politikken og hele arbejdet med Stærkere Læringsfællesskaber. De tidlige indsatser er kendte, indarbejdede og i flow, og anses af dagtilbuddene for at være vigtige og nødvendige ift. at styrke den pædagogiske praksis⁹.
- Stærkere læringsfællesskaber: Kompetenceudviklingsindsatserne bygger på en refleksions- og evalueringskultur, som taler direkte ind i arbejdet med Stærkere læringsfællesskaber. Indsatserne kan dermed bruges lokalt som vigtige trædesten i arbejdet med stærkere læringsfællesskaber.
- Styrket pædagogisk læreplan (2018): Den praksisnære og forskningsbaserede tilgang er med til at løfte kvaliteten i læringsmiljøerne i tråd med ambitionerne i den styrkede pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag.
- Organisatorisk læring: Gode erfaringer fra projektperioden f.eks. vedr. vigtigheden af ledelsesmæssig forankring, fordele ved en praksisnær model baseret på aktionslæring, fordele ved at være flere afsted fra samme afdeling, kan fortsat indarbejdes, hvis indsatserne videreføres.
- Efterspørgsel: Der har igennem projektperioden været stor efterspørgsel efter indsatserne, som ikke vurderes at være "mættet" endnu.
- Positive evalueringsresultater: Der er generelt høj tilfredshed med forløbene. Evalueringerne peger på, at indsatserne medvirker til en udvikling af den pædagogiske praksis igennem øget bevidsthed og kompetencer hos det pædagogiske personale.
- Understøtter helhedssyn: gennem arbejde med de kognitive og ikke-kognitive færdigheder hos børnene som internt forbundne og gensidigt afhængige. Kompetenceudviklingsindsatserne supplerer og understøtter hinanden indholdsmæssigt. Dette bidrager til at skabe varierede læringsmiljøer af høj kvalitet, hvor læreplanstemaer ses og tilgås helhedsorienteret snare end som adskilte elementer / fagområder.

Økonomi ift. videreførelse

En videreførelse af kompetenceudviklingsindsatserne på et lidt lavere niveau end i projektperioden, vil kræve en årlig finansiering på **2.710.000 kr.**

⁹ Bygger bl.a. på udtalelser i fokusgruppinterviews fra flere af evalueringerne og møder med følgegruppe og tovholdere i familiegupperne.

Robusthed/Livsmestring anbefales videreført med 10 læringsforløb årligt á 60.000 kr., i alt 600.000 kr. årligt, inkl. overhead til årlige netværks- og temadage.

11. april 2019
Side 13 af 29

Hertil kommer lokal kapacitetsopbygning med uddannelse af undervisere i de resterende 4 områder, i alt 400.000 kr. pr hold.

Krop og bevægelse anbefales videreført med 2 vejlederhold, 2 assistenthold, 1-2 hold for dagplejen i alt 1.580.000 kr. årligt, inkl. overhead til videreførelse af netværks- og temadage¹⁰.

Hertil kommer udgifter til Rambøll Motorik, såfremt denne på baggrund af den kommende evaluering skal implementeres og gøres tilgængelig for alle institutioner, i alt 130.000 kr. årligt.

Børns tidlige sprog er allerede viderefunderet via midler fra Sprog og Læseinitiativer.

4. Evaluering af forældrevejledningsindsatserne

Forældrevejledningsindsatserne dækker dels over specifikke familierettede indsatser, som gives til børn/familier med særlige behov og dels indsatser, som har til formål at styrke den generelle forældrevejledning.

Indsatserne tager udgangspunkt i, at forældrene er den mest afgørende ressource ift. børnenes og de unges trivsel, læring og fællesskaber og i forhold til deres udvikling 0-18 år. Forskning peger på, at forældre-barn relationen har afgørende betydning for barnets trivsel, læring og udvikling.¹¹ Blandt andet viser en rapport fra Databasen Børns Sundhed (2018), at børn med relationsproblemer i første leveår oftere har problematisk forældre-barn relation ved indskolingen, og at børn med en problematisk forældre-barn relation i indskolingen oftere trives dårligere i skolen og oftere får diagnosticeret en psykisk sygdom i skoleårene¹².

Forældrevejledningsindsatser til sårbare familier:

- Familiegrupper i dagtilbud
- Trivselsmøde 0-2 år
- Socialfaglige medarbejdere

Generelle forældrevejledningsindsatser

- READ - sammen om læsning - dagtilbud og skole
- Styrket forældrevejledning i udskolingen

¹⁰ Muligheden for at få motorisk sparring/vejledning ved en børnefysioterapeut er ikke indregnet. Sundhed og PPR arbejder pt. på en indstilling vedr. dette, som forventes behandlet i chefgruppen i løbet af foråret 2019.

¹¹ Væver et al. 2016, Lind 2003, Væver 2015, Trivette et al. 2010.

¹² Databasen Børns Sundhed et al. 2018.

11. april 2019
Side 14 af 29

4.1 Familiegrupper i dagtilbud

Familiegrupper i dagtilbud har til formål at understøtte det enkelte barns trivsel og udvikling ved at styrke forældrenes handlekompetencer i deres samspil med barnet.

Vigtige elementer, som går igen i de ugentlige familiegruppemøderne, er, at forældrene reflekterer sammen og giver hinanden sparring, samt at der igangsættes aktiviteter, hvor børnene og forældrene er sammen, og hvor forældrene kan få støtte og guidning fra familiegruppemedarbejderne i de situationer, der opstår undervejs – f.eks. konflikter eller at få barnet til at deltage.

Status og evaluering

Med udgangen af 2018 har i alt 105 familier været en del af et familiegruppeforløb, hvoraf de 21 stadig er i gang. Der er i alt 56 familier, der har afsluttet et forløb. 10 familier er tilbudt en anden indsats undervejs, f.eks. igennem socialforvaltningen, og 18 familier er stoppet før tid, hvilket som oftest skyldes at de har haft svært ved at afsætte tid til forløbet.

Evaluering af forældrenes handlekompetencer og forældre-barn relationen:

- Den kvalitative evaluering viser, at indsatsen har positiv effekt på forældre-barn relationen og de rammer, som barnet indgår i derhjemme¹³:
 - Forældrene bliver mere sikre i forældrerollen, får bedre handlekompetencer og bliver tydeligere forældre.
 - Forældrene udvikler deres evne til at skabe rammer og struktur for barnet og bliver bedre til at sætte sig i deres barns følelsesmæssige tilstand – sætte ord på og forstå barnets følelser.
 - Forældrene bliver bedre til at samarbejde om forældreopgaven
- 89% af forældrene oplever, at de har fået råd og vejledning til, hvad de kan gøre for at støtte deres barns trivsel og udvikling
- 83% af forældrene mener, at de gør noget anderledes end før for at støtte barnets trivsel og udvikling
- 84% af personalet oplever, at forældre-barn relationen har udviklet sig positivt.

Evaluering af barnets trivsel

- Den kvalitative evaluering viser, at særligt forældrene oplever, at barnet (og hele familien) trives bedre.
- 59% af forældre mener i meget høj grad eller i høj grad, at deres barn trives bedre, efter de har deltaget i familiegruppen. De resterende 41% mener, at det i nogen grad er tilfældet

¹³ Den kvalitative evaluering er foretaget i slutningen af 2018 og består af: casestudie af to familier, som er blevet fulgt fra start til slut i deres forløb (videomateriale samt interviews med forældre og personale i barnets institution), interview med yderligere 2 forældre, som har afsluttet forløbet for 3-6 måneder siden, fokusgruppeinterview med pædagogiske ledere i dagtilbud og interview med familiegruppemedarbejdere.

- 59% af personalet mener i høj grad eller i nogen grad, at barnet trives bedre.

11. april 2019
Side 15 af 29

Evaluering af behovet for familiegupper

- Forældre og pædagogiske ledere giver i interviewene udtryk for, at der er et behov for en indsats som familieguppen.
- Forældrene lærer meget af den aktionslæring, som er indbygget i familiegroupeforløbet.
- De pædagogiske ledere forklarer, de redskaber, forældrene får i familieguppen, er helt afgørende for barnets opvækst – ikke kun i børnehaven men også videre hen i skolelivet osv.
- Familiegupperne betyder ifølge tovholdere og familiegroupe medarbejdere, at børnene bliver mere socialt klar til skolestart, hvormed der spares ressourcer på skoleudsættelse.

4.2 Trivselsmøder

Trivselsmøde 0-2 år er et tværfagligt mødeforum, hvor forældre, dagtilbud, sundhedsplejerske samt en psykolog og en talehøre konsulent fra PPR deltager i en samtale om det 0-2-årige barns trivsel eller udvikling.

Trivselsmøde 0-2 år fokuserer på at forbedre den tidlige opsporing og rettidige indsats, at understøtte det tværfaglige samarbejde og at styrke samskabelsen med forældrene om deres barns udvikling eller trivsel. Trivselsmøde 0-2 år er en videreudvikling af Konsultativt Forum (KF).

Status og evaluering

Centralt for Trivselsmøderne har fra starten været, at forældrene skulle inddrages tidligere og skal ses som en ressource, som sammen med den enkelte institution kan understøtte et barn, der har brug for ekstra hjælp. Forældreperspektivet er derfor centralt i vurderingen af, om Trivselsmøderne lykkes.

Der er registreret 287 trivselsmøder siden maj 2017, hvor alle dagtilbud fik muligheden for at afholde møderne. I forlængelse af de enkelte møder er der blevet tilsendt et spørgeskema til forældre, hvor 84% svarer, at de i meget høj grad eller i høj grad føler sig hørt og aktivt inddraget i arbejdet med at understøtte deres barns trivsel og udvikling. 53% af forældrene føler sig også i meget høj grad eller i høj grad, at de fik råd og vejledning til, hvad de kan gøre for at støtte deres barns trivsel og udvikling.

Der er i projektet en opmærksomhed på, at der afholdes relativ få møder om børn i alderen 0-1 år. I stedet vil der typisk blive afholdt et Overgangsmøde, hvor en sundhedsplejerske mødes med dagtilbudsleder men herved uden inddragelse af PPR. På denne baggrund er der ved at blive igangsat et pilotprojekt, hvor en bestemt ADBB-score udløser et Trivselsmøde.

Blandt det pædagogiske personale har der også været tilfredshed med indførelsen af Trivselsmøder, hvilket kan ses af de fokusgruppeinterview, som er af-

holdt med otte dagtilbud. Her gives der bl.a. udtryk for at Trivselsmøderne har skabt et øget fokus på aldersgruppen 0-2 år, har bidraget med en øget systematik via brugen af faste skemaer og at Trivselsmøderne i det hele taget har højnet kvaliteten af møderne og det efterfølgende arbejde i institutionerne.

11. april 2019
Side 16 af 29

4.3 Socialfaglige medarbejdere

Formålet med indsatsen Socialfaglige Medarbejdere (SFM) er at understøtte en hurtigere, mere målrettet og systematisk opfølgning på samarbejdet målrettet børn, forældre og det professionelle pædagogiske personale. SFM's primære funktion er at være opsøgende og understøttede for det pædagogiske personale og ledelsens initiativer i et 0-18 års perspektiv. Endvidere har Socialfaglige Medarbejdere også kompetenceudvikling indlejret i projektet via samarbejdsmetoden Signs of Safety, som det pædagogiske personale benytter som en del af indsatsen.

Mål for indsatsen over for børnene:

- Hurtig identifikation og målrettet forebyggende indsats over for børn og unge med vanskeligheder.
- Forbedret trivsel for børn og unge i en udsat position.
- Fald i opmærksomhedskrævende fravær hos børn og unge.

Mål for indsatsen over for forældrene:

- Forældre til børn i en udsat position oplever sig inddraget i understøttelsen af deres barns udvikling og trivsel.

Mål for indsatsen over for de professionelle:

- Et kompetenceløft ift. facilitering af møder og samarbejde med forældre og børn.
- Uddannelse i metoden Signs of Safety (SOS)¹⁴

Status og evaluering

Siden opstarten af SFM har der været en løbende dataindsamling via SurveyXact, fokusgruppeinterview og registrering af aktiviteter. Af de adspurgte medarbejdere og ledere har hele 98% tilkendegivet, at de godt kunne forestille sig at bruge en socialfaglig medarbejder igen. Dette billede genkendes i pilotprojekterne, hvor hovedpointerne er som følgende:

- Når personalet får nem adgang til uvildig socialfaglig sparring, styrkes det målrettede arbejde overfor børn og unge i udsatte positioner.
- Den forebyggende indsats overfor børn og unge styrkes i kraft af øget handlehastighed og systematik i opgavevaretagelsen hos personalet.

¹⁴ Signs of Safety er en metode, der kan belyse barnets situation fra alle relevante vinkler og dermed lave en balanceret risikovurdering af barnets/den unges sikkerhed og trivsel. De konkrete informationer og indhentede oplysninger er systematiseret og danner grundlag for en samlet vurdering af barnets sikkerhed og trivsel. Signs of Safety hjælper til at strukturere indholdet af en samtale, og gør det klart og tydeligt, hvad det er man taler om hvornår.

- Trivselssamtaler med uvildig socialfaglig medarbejder styrker børns trivsel
- Implementering og forankring af metoden SOS er afhængig af ledelsesmæssigt ejerskab og lokal implementering.
- De SFM's samskabelse med distriktsrådgivere fra MSB styrker den forebyggende og tidlige indsats omkring børn og unge. Der samarbejdes relationelt med fælles sprog og et løsningsfokuseret fokus ved inddragelse af SOS

11. april 2019
Side 17 af 29

Metoden SOS er også blevet modtaget meget positivt blandt det pædagogiske personale og ledere, da den giver anledning til et stærkere ressourcesyn på det enkelte barn, bidrager til et mere nuanceret billede og giver anledning til refleksioner over bekymringer. Endvidere hjælper den til en bedre forberedelse til møder og skaber den fornødne systematik.

Socialfaglige Medarbejdere har således sat et skærpet fokus på børneperspektivet, forældresamarbejdet og løsningsfokuserede tilgange med fælles sprog. Centralt i indsatsen har også været en øget handlehastighed og en skærpet systematik samt samarbejdet med MSB for styrkelse af en tidlig og rettidig tværfaglig indsats til gavn for sårbare børn, unge og deres familier.

4.4 READ – sammen om læsning

READ – sammen om læsning er en forældrerettet indsats, som dels skal styrke børnenes ihærdighed, sprog og læsning og samtidig opnå ny forskningsbaseret viden om metoder til vejledning af forældre om emnet.

Indsatsen indebærer at børn og forældre får udleveret en taske med bøger og konkret vejledning i, hvordan forældre kan læse og samtale med deres barn for at understøtte barnets sprog og læsning.

READ er tilrettelagt og gennemført i samarbejde med TrygFondens Børneforskningscenter ved Aarhus Universitet og tager afsæt i positive forskningsresultater fra det tidligere READ gennemført på en række skoler i Aarhus 2014 og "Kuffertprojektet" i dagtilbud i 2008. Projektet har to dele - *READ Dagtilbud* målrettet de kommende skolebegyndere og *READ Skole* målrettet elever i 0., 1. og 2. klasse.

Status og evaluering

Forskningsprojektet blev igangsat i januar 2017 i dagtilbud, 0. klasse og 2. klasse og afsluttet i juni 2017. Siden hhv. efteråret 2017 og februar 2018 har *READ Skole* og *READ dagtilbud* været et bydækkende tilbud.

I alt 1404 børnehavebørn har modtaget en READ-taske i perioden fra august 2017 til januar 2019. Fra august 2017 og frem til januar 2019 har 3330 elever i 0. klasse, 2939 elever i 1. klasse og 2768 i 2. klasse modtaget en READ-taske.

11. april 2019
Side 18 af 29

Forskningsresultater af READ Dagtilbud: Spørgeskemabesvarelser viser, at forældre i dagtilbud er meget tilfredse med READ-materialet og oplever det som anvendeligt. Forældre, der havde modtaget READ, angiver i højere grad end andre forældre, at de husker at læse og læser på måder, der svarer til det anbefalede. Samtidig oplever forældre, at de får bedre støtte og vejledning i de dagtilbud, der har anvendt READ-materialet. Det har på kort sigt ikke været muligt at påvise en effekt på sprogforståelsen hos de ældste børn i dagtilbud. Indsatsen har været med til at øge andelen af børn med et *growth mindset* og større *selvtillid*, hvilket generelt styrker børnenes læringspotentiale som følge af større tro på egne evner og muligheder.

Forskningsresultater af READ Skole: READ blev første gang gennemført som forskningsprojekt i 2014 i 2. og 3. klasser og viste positiv udvikling i elevernes læse- og skrivefærdigheder, med mindst lige så stor effekt for børn med indvandrerbaggrund som for de øvrige børn. Særlig stor effekt i de familier, hvor forældrene i løbet af indsatsen fik større tro på, at de kunne hjælpe deres barn med læsning – de fik større *growth mindset*. Forskningsprojektet *READ Skole 2017* viser en effekt på 2. klasseelevernes læsefærdigheder af samme størrelsesorden. Derudover viser måling af langtidseffekten, at det forspring eleverne havde syv måneder efter indsatsen stadig er gældende to år efter indsatsen (målt med den nationale test i læsning i 4. klasse). Vedholdenhedsindsatsen viser ingen målbar effekt af målsætning og reminders i READ-appen for, hvor meget der blev læst hjemme og, hvordan eleverne klarer sig i den nationale test i læsning.

Spørgeskemabesvarelser fra forældre i skolen viser også stor tilfredshed med READ-materialet. Forældre oplever materialet som anvendeligt. Tilfredsheden er størst hos forældre, der er faglærte og forældre med indvandrerbaggrund.

4.5 Styrket forældrevejledning i udskolingen

Formålet med styrket forældrevejledning er at udvikle ny og mere virkningsfuld praksis hos skole og FU, som styrker forældrenes understøttelse af børnenes og de unges trivsel, og at styrke de fagprofessionelles kompetencer og praksismetoder til øget forældrevejledning og flytte de unges, forældrenes og de fagprofessionelles mindset.

Forskning viser, at der er tæt gensidig påvirkning af elevernes faglige udbytte og deres trivsel. Samtidig peger forskning på, at forældrenes engagement bliver mindre, jo ældre børnene bliver. Børnenes trivsel daler i løbet af skoletiden; Hver fjerde ung i 8. klasse synes, det er svært at tale med deres forældre; og mange unge synes, de voksne viser for lidt interesse for deres liv.

Tre skoler har i projektperioden udviklet og afprøvet praksismetoder til at styrke forældrevejledningen i udskolingen. Blandt andet er dialogspillet SPOT ON blevet udviklet og afprøvet i skole-hjem-samtalerne. Dette indebærer, at forældre og de unge forbereder sig inden samtalen hjemme vha. spillet, som er lavet

11. april 2019
Side 19 af 29

med baggrund i KvaSVital © Spillet lægger op til et helhedssyn på den unge, og skal imødekomme, at hver 4. ung finder det svært at tale med sine forældre. Der er produceret en film, der kan bruges i lærerteams eller til forældremøder, som demonstrerer hvordan SPOT introduceres for de unge. KvaS-Vital er også grundlag for elevsamtalerne, projektgruppen har afholdt.

Status og evaluering

I første omgang blev der trykt 800 SPOT ON spil, som blev fordelt ud på skolerne efter elevtal i udskolingen. Efter positive tilbagemeldinger fra skolerne er der trykt flere så alle 8000 udskolings elever har et spil til rådighed.

Som en del af projektet har projektgruppen tilbudt besøg i udskolingsteams og introducere de nye praksismetoder: 6 skoler tog imod tilbuddet.

Evalueringen af indsatsen viser, at skole-hjem-samtalen ved brug af SPOT ON får en anden karakter end den klassiske skole-hjem-samtale:

- Der tages udgangspunkt i de punkter, som eleven har valgt ud sammen med sine forældre.
- Læreren, eleven og forældrene har et fælles udgangspunkt under samtalen, da spot-punkterne i høj grad matcher de opmærksomhedspunkter, læreren og eleven har talt om i den elevcentrerede samtale.
- Samtalerne vurderes mere kvalificerede og dybdegående end den traditionelle skole-hjem-samtale. Det blev i højere grad en udviklings samtale, hvor man også ser på, hvordan man som lærer eller pædagog kan være med til at ilte elevens behov.
- Både lærere og pædagoger ser det som en styrke, at der arbejdes ud fra samme modeller og teorier både i skole- og i klubregi – at det giver en følelse af at tale samme sprog.

Herudover peger evalueringen på, at en aktiv ledelse er afgørende i forhold til at få den bedst mulige implementering af de udviklede indsatser, hvilket ligger i tråd med erfaringerne fra kompetenceudviklingsindsatserne. Derfor anbefales det at styrket forældrevejledning i udskolingen er et projekt, man som skole går samlet ind i.

4.6 Fremtidsperspektiver for forældrevejledningsindsatserne

Forældresamarbejde står centralt i den styrkede pædagogiske læreplan¹⁵, idet det gode forældresamarbejde skaber sammenhæng i børns liv på tværs af hjem og dagtilbud, og øger indsigten i barnets liv – hos både forældre og personale.

Det er væsentligt at notere sig at forældrevejledningsindsatserne retter sig til forskellige målgrupper. READ og Forældrevejledning i udskolingen er generelle,

¹⁵ <https://socialministeriet.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2019/mar/pakke-om-foraeldresamarbejde-i-dagtilbud/>

11. april 2019
Side 20 af 29

forebyggende indsatser målrettet *alle* familier, mens Familiegrupper, Trivselsmøder og Socialfaglige medarbejdere dækker et behov for rettidig indsats, når familier er kommet ind i en ond cirkel ift. opdragelse, forældre-barn relation, mv.

I en artikel i Ugebrevet Mandag Morgen peger Robin Vickery, projektchef i Copenhagen Dome, på at tidlig indsats ift. alder ikke *nødvendigvis* giver større afkast. Således stemmer resultaterne af en empirisk efterprøvning foretaget af to newzealandske forskere ikke overens med Heckman-kurven. I stedet peger forfatteren på, at der er behov for at sikre en *hurtig* indsats, når problemerne opstår.

Forældrevejledningsindsatserne – og kompetenceudviklingsindsatserne – dækker tilsammen et bredt behov for *både* at understøtte det pædagogiske arbejde med børn og forældre *og* at sætte hurtigt/rettidigt ind, når en familie oplever et ekstra behov. Derfor anbefales det, at forældrevejledningsindsatserne permanentgøres, samt at de ses i tæt sammenhæng med øvrige familierettede indsatser i Børn og Unge, så der fortsat sikres et fokus på rettidig indsats og forældresamskabelse.

Nedenfor gives en kort opsummering af anbefalingerne for hver indsats ift. permanentgørelse:

Familiegrupper i dagtilbud

På baggrund af evalueringen og det oplevede behov for familiegrupperne, anbefales indsatsen videreført. Familiegrupperne dækker et behov for rettidig indsats, når familier er kommet ind i en ond cirkel ift. opdragelse, forældre-barn relation, mv.

For mange af familierne har familiegruppeindsatsen været tilstrækkeligt ift. at få familien på ret kurs igen. Men i løbet af projektperioden har familiegrupperne også medvirket til opsporing af mere komplekse problemstillinger i nogle familier, som har ført til netværksmøder og yderligere indsats i MSB.

Derfor anbefales det, at der ved evt. permanentgørelse af familiegruppeindsatsen arbejdes videre med et endnu tættere samarbejde med MSB – herunder med familieskolerne og relevante fagpersoner ift. specifikke familier.

Konkret anbefales en model med 5 familiegrupper, hvor der fastholdes en vis grad af lokal forankret ledelse og administration, så den lokale forankring fastholdes. Udgiften hertil vil være **2.828.000 kr. årligt** svarende til 28.280 kr. pr. familie.

Trivselsmøder

På baggrund af erfaringerne fra Trivselsmøde 0-2 år og 8 pilotprojekter, hvor man brugte Trivselsmøderne i et 0-6 års perspektiv, anbefales det, at ordningen benyttes i alle dagtilbud.

Indsatsen kan delvist finansieres via et forventet fald i antallet af møder om børn 3-6 år. Dette fald forventes imidlertid ikke helt at kunne modsvare den forventede stigning i antallet af Trivselsmøder om børn 0-2 år, hvorfor der samlet set forventes øget mødeaktivitet for PPR og dagtilbuddene.

11. april 2019
Side 21 af 29

Udgiften til en videreførelse af Trivselsmødernes vil kræve en finansiering på **800.000 kr. årligt**.

Socialfaglige medarbejdere

På baggrund af evalueringen anbefales det, at indsatsen videreføres, og at dette sker i et samarbejde med indsatsen *Fællesskabelse på Tværs*, som metodemæssigt minder om Socialfaglige medarbejdere. Indsatsen er funderet i MSB og har til formål at skabe en styrket tværmagistratsligt samarbejdspraksis for udsatte og sårbare børn og unge¹⁶. Udgiften for MBU vil beløbe sig til **2.500.000 kr. årligt samt 200.000 kr. i de to første år** til materiale, undervisningsforplejning mv.

Hvis Socialfaglige medarbejdere ikke ønskes permanentgjort, bør det overvejes at iværksætte et to årigt kompetenceforløb for samarbejdsmetoden *Signs of Safety*. Evalueringen af brugen af metoden er entydig positive i de seks lokaldistrikter og en systematisk brug af metoden i MBU vil understøtte en fælles metodetilgang på tværs af MSB og MBU. Ved indførelse af Signs of Safety vil MBU også understøtte *Fællesskabelse på Tværs*.

Metoden har via Socialfaglige Medarbejdere givet anledning til et stærkere resourcesyn på det enkelte barn, bidraget til et mere nuanceret billede og givet anledning til refleksioner over bekymringer. Signs of Safety har endvidere styrket forberedelse til møder og skabt den nødvendige systematik omkring barnet.

Udgiften til et 2-årigt kompetenceudviklingsforløb vil **i alt være på 2.700.000 kr.**

READ dagtilbud og skole

READ – sammen om læsning (dagtilbud og skole) videreføres med midler fra Sprog- og læseinitativer. Der er derfor ikke behov for yderligere finansiering.

Der vil i det videre arbejde fortsat være fokus på videreudvikling og forankring af indsatsen. I foråret 2019 indledes et nyt forskningsprojekt i samarbejde med TrykFondens Børneforskningscenter med fokus på at undersøge behovet for at differentiere READ-indsatsen til forældre.

Forældrevejledning i udskolingen

¹⁶ *Fællesskabelse på Tværs* er en indsats, der skal styrke den tidlige indsats via et tættere og mere koordineret samarbejde mellem MBU og FBU. Samarbejdet skal ske på enkeltsagsniveau og i lokaldistriktssamarbejdet. På den måde kan der skabes gode betingelser for videndeling på tværs, øget relationel koordinering og samskabelse med familierne.

Praksismetoderne videreudvikles i en ny tværmagistratslig indsats mellem MSO, MSB og MBU i regi af Investeringer i Sundhed. Der vil ikke være behov for yderligere finansiering til dette.

11. april 2019
Side 22 af 29

Herudover vil det være relevant at følge, hvorledes de 8000 spil bliver brugt på skolerne og i klubberne. Vi ved, at 10 skoler har brugt SPOT ON i forbindelse med skole-hjem-samtalerne i udskolingen. En systematisk opfølgning ville kunne klarlægge mønstre og gøre os klogere på, hvordan vi skal implementere nye praksismetoder.

5. Økonomi

5.1 Økonomisk baggrund for tidlig indsats

Med vedtagelsen af den økonomiske politik, besluttede byrådet i 2014 at Aarhus Kommune hen over årene 2016-2018 skulle finde effektiviseringer for gennemsnitligt 1 % om året, hvoraf den ene halvdel skulle afleveres som budgetreduktioner og den anden halvdel kunne anvendes til geninvestering eller intern omprioritering. Børn og Unges tilgang til kravet om effektiviseringer var at investere og omprioritere med sigte på at styrke de tidlige, mere forebyggende indsatser.¹⁷

I budgetforliget 2016 blev der afsat 53,8¹⁸ mio. kr. til tidlige indsatser i perioden 2016-2018. Midlerne stammede dels fra opsparede midler i MBU, dels fra ledelsesmæssige og administrative effektiviseringer i Fællesfunktionerne, og til dels fra fastlåsning af budgetterne på handicap-, specialundervisning- og sprogområdet på Regnskab 2014-niveau.

I juni 2016 besluttede chefgruppen igangsættelsen af de konkrete indsatser inklusiv reviderede budgetter. De tilpassede forslag dækkede over 8 tidlige indsatser i perioden 2016-2019, og indebar budgetlagte udgifter på 53,8 mio. kr. (løbende priser) inklusiv 4 mio. kr. til LOKE dagtilbud.

I effektiviseringsforlaget fra 2015 "Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018" fremgår det, at de tidlige indsatser skulle medvirke til at frigive midler svarende til ca. 3 pct. af de budgetter, der er møntet på lettere støttebehov – dvs. de decentraliserede budgetter til socialt udsatte børn, børn med sprogstøttebehov og børn med de letteste kategorier af læringsproblematikker. Oprindeligt var der en forudsætning om, at effekterne af de tidlige indsatser kunne ses som mindre støttebehov i dagtilbud, skoler og FU allerede fra medio 2017, men effektiviseringskravet blev efterfølgende udskudt et år. Det samlede effektiviseringsbidrag er dermed forudsat at skulle fordele sig på følgende måde:

¹⁷ "Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018" (vedlagt som bilag 4)

¹⁸ I løbende priser, da midler fra overskud ikke fremskrives.

11. april 2019
Side 23 af 29

Effektiviseringsbidrag – tidligere, mere forebyggende indsatser					
	Effektivisering (1.000 kr.) 2015 P/L	2016	2017	2018	2019
1	Udsatte-midler	0	0	-760	-1.900
2	Sprog-midler*	0	0	-1.500	-3.000
3	H-midler	0	0	-1.329	-4.385
4	Specialundervisning	0	0	-3.200	-6.900
	I alt	0	0	-6.789	-16.185

5.2 Regnskab 2018 og budget 2019

I tabellen nedenfor ses i det samlede budget, som blev besluttet af chefgruppen i marts 2018, regnskabstallene 2016-18/det reviderede budget for 2019-20 og udviklingen i det samlede forbrug.

Løbende priser i 1000 kr.	2016	2017	2018	2019	2020
Budget vedtaget marts 2018	5.178	22.790	17.864	11.183	290
Regnskab/Revideret Budget	5.178	18.995	14.976	14.079	620
Samlet forbrug	5.178	24.173	39.149	53.228	53.848

Resultatet for 2018 viser et mindreforbrug på 3,2 mio. kr. ift. det budget, som blev lagt i marts 2018. Forklaringerne er flere:

- Den digitale platform til Sprogvurderingsmateriale 0-2 år blev ikke aktuel (1,3 mio. kr.)
- Det var ikke muligt at oprette de ønskede antal hold i Krop og Bevægelse grundet kapaciteten i undervisergruppen (0,6 mio. kr.)
- Familiegrupper blev nedjusteret til 5 grupper i slutningen af 2018 og der er brugt væsentligt færre udgifter til eksterne undervisere (0,5 mio. kr.)

Samlet set har alle indsatser et mindreforbrug, hvilket også bidrager til det samlede beløb.

Vedhæftet er udkastet til nyt budget for 2019, hvor der er tilført midler til Trivselsmøder, Robusthed og Socialfaglige Medarbejdere – budgettet til Familiegrupper er til gengæld reduceret, så det modsvarer det faktiske forventede forbrug. Hvis budgettet godkendes, vil der stadigvæk være 620.000 kr. i frie midler ift. det oprindelige budget. Disse kan evt. anvendes i 2020 til at afslutte de forløb, som sættes i gang i slutningen af 2019, såfremt der ikke bevilliges midler til videreførelse af indsatserne.

Pris pr. forløb

Efter ønske er der i nedenstående udregnet en enhedspris, hvilket for mange projekter har været en svær øvelse – særligt på forældrevejledningsindsatserne. Dette skyldes eksempelvis, at det ikke kan følges hvor aktivt et materiale er blevet brugt, et dagtilbud eller en skole har modtaget forældrevejledningsmateriale (READ og forældrevejledning i udskolingen), samt at der kan have været holdt flere Trivselsmøder, end registreret.

Endvidere bør man ikke sammenligne priserne på tværs af de enkelte projekter, da forudsætningerne for beregningen er vidt forskellige. Fx siger pris pr. forløb for kompetenceudviklingsindsatserne ikke noget om, hvor mange der har deltaget i et forløb, hvor mange gange man har modtaget undervisningen eller hvor mange børn som får gavn af indsatsen.

11. april 2019
Side 24 af 29

Kompetenceudviklingsindsatserne				
	Regnskab 2018	Antal forløb	Pris pr. forløb	Pris pr. forløb fremadrettet
Robusthed	1.142.887	15	76.192	60.000
KOB vejleder	1.778.373	3	592.791	550.000
KOB assistent	762.160	7	108.880	95.000
Børns tidlige sprog	1.413.498	9	157.055	160.000

Forældrevejledningsindsatserne				
<u>Specifikke</u>	Regnskab 2018	Antal familier	Pris pr. familie	Pris pr. familie fremadrettet
Familiegrupper	3.126.459	71 (startet) 144 (budget)	44.034 reelt 31.264 budget	28.280 kr. (v. 100 fam./år)
Trivselsmøder	2.253.601	215	10.482	Ikke muligt
Socialfaglige Medarbejdere	1.579.991	408	3.873	Ikke muligt
<u>Generelle</u>	Regnskab 2018	Antal afdelinger	Pris pr. afdeling	Pris pr. afdeling fremadrettet
READ dagtilbud	471.277	43 dagtilbud	Pris pr dagtilbud 10.960	Pris pr dagtilbud: 124.800: 38 dagtilbud = 3.284
READ skole	572.069	43 skoler (eks. specialskoler)	Pris pr. skole 13.303	Pris pr skole: 395.200: 43 skoler = 9.190
Forældrevejledning i udskolingen	1.439.870	46 skoler	Pris pr. skole 31.301	

Ovennævnte tabel er derfor de enkelte indsatsers bedste bud på pris pr. ydelse, hvad enten det er et forløb, et møde el.lign. Gældende for alle priser er dog, at hvis indsatserne fortsætter, vil prisen pr. ydelse ligge lavere, da projektledelsen enten vil være reduceret eller helt forsvundet. Endvidere vil flere af ydelserne være mere kendt og det bør derfor forventes, at de vil blive benyttet mere, hvor prisen pr. enhed også vil falde.

Det er endvidere ikke muligt at lave en realistisk pris pr. enhed for alle indsatser fremadrettet– fx er Socialfaglige Medarbejdere ikke bydækkende, hvilket det vil være ved en fortsættelse og omfanget af henvendelser kan derfor ikke estimeres eller Trivselsmøder vil dække et 0-6 års perspektiv frem for 0-2 år i dag.

11. april 2019
Side 25 af 29

5.3 Stigende omkostninger på det specialpædagogiske område

Uagtet de tidlige indsats-investeringer har der imidlertid vist sig en stigning – både i Aarhus og på landsplan – i antallet af børn, som indstilles til specialpædagogiske tilbud og som får vidtgående støtteressourcer på handicapområdet, og dermed genereret et budgetpres på området.

Der har således været en stigning i køb af specialklassepladser fra skoleåret 2014/15 til 2018/19 på 33,6%, hvilket har betydet en merudgift for skolerne på 32,3 mio. kr. De fleste af de tidlige indsatser er målrettet børn i dagtilbud og vil derfor først få effekt på skole- og FU-området, når børnene er blevet ældre. Eventuelle økonomiske gevinster – eller forebyggelse/afværgelse af negative effekter ved effektiviseringerne – vil derfor først for alvor slå igennem senere i barnets liv.

6. Videre proces

Ovenstående afrapportering viser, at de tidlige indsatser tilsammen og hver for sig styrker Børn og Unges fire faglige strategier omkring tidlig indsats, helheds-syn, forældresamskabelse og vidensbaseret tilgang.

Kompetenceudviklingsindsatserne og de generelle forældrevejledningsindsatserne styrker de pædagogiske læringsmiljøer og den pædagogiske praksis ift. arbejdet med børnene og deres forældre generelt og ift. opsporing af børn med særlige behov. De specifikke forældrevejledningsindsatser tilbyder en ekstra indsats til de familier, som har behov for dette.

De tidlige indsatser udgør dermed vigtige trædesten til arbejdet med stærkere læringsfællesskaber og implementeringen af den nye styrkede pædagogiske læreplan for dagtilbud.

6.1 Videreførelse af indsatserne

Som nævnt tidligere anbefales det, at de tidlige indsatser videreføres og permanentgøres, hvilket for nogle vedkommende vil kræve finansiering, når projektperioden udløber med udgangen af 2019.

Nedenfor er en oversigt over finansieringsbehovene.

Indsats	Årligt finansieringsbehov	Evt. kommentar
Robusthed og vedholdenhed	1.000.000 kr.	Inkl. 400.000 kr. til kapacitetsopbygning i de resterende fire områder.
Krop og bevægelse	1.710.000 kr.	
Børns tidlige sprog		<i>Er finansieret via varige midler til sprog og læseinitiativer</i>
Familiegrupper i dagtilbud	2.828.000 kr.	
Trivselsmøder	800.000 kr.	

11. april 2019
Side 26 af 29

Socialfaglige medarbejdere	2.500.000 kr.	Et alternativ vil være et kompetenceforløb i Signs of Safety – udgiften vil 2,7 mio. kr. i to år.
READ dagtilbud og skole	0	<i>Er finansieret via varige midler til sprog og læseinitiativer</i>
Forældrevejledning i udskolingen	0	<i>Indgår i andre indsatser, f.eks. investeringer i sundhed</i>
I alt	8.838.000 kr.	

I lyset af at det ikke ønskes, at der opkræves betaling for ydelser leveret af Pædagogik og Forebyggelse, er der to mulige finansieringskilder, såfremt indsatserne ønskes videreført: omprioriteringer af eksisterende budget eller en ekstra (gerne permanent) bevilling i budgettet.

Der er udarbejdet budgetbelysninger vedr. de indsatser, som anbefales viderefinit.

- Robusthed – livsmestring
- Krop og Bevægelse
- Familiegrupper i dagtilbud
- Trivselsmøder
- Socialfaglige medarbejdere

Budgetforslagene og prioriteringen af de tidlige indsatser og øvrige midlertidigt finansierede indsatser foreslås drøftet i Chefgruppen og på Rådmandsmøde inden Børn og Ungeudvalgets Temadrøftelse vedr. Udsatte og Sårbare børn og unge den 22. maj. Et samlet overblik over midlertidigt finansierede indsatser, som udløber i 2019-2020 fremgår af vedlagte bilag "Oversigt over midlertidigt finansierede indsatser i Pædagogik og Forebyggelse."

På Børne- og ungeudvalget en temadrøftelse om udsatte og sårbare børn og unge foreslås det, at der under emnet "tidlige indsatser" er særligt fokus på de midlertidigt finansierede indsatser, som ønskes videreført.

6.2 Næste års afrapportering

Der er ifm. indeværende afrapportering lagt et stort arbejde i at lave en grundig og dybdegående evaluering, for at skabe et solidt fundament inden der tages beslutning om eventuel permanentgørelse af de indsatser, som ikke i allerede er viderefinit.

I den afsluttende evaluering næste år vil der supplerende indgå data fra eksisterende datakilder (fagsystemer, dialoghjælper, sprogvurderinger, forældretilfredshed m.v.) til at belyse effekten børnene og de unge nærmere. Forventningen er en mere positiv udvikling hos de tilbud, der har deltaget i indsatserne sammenlignet med de tilbud, der ikke har. Dog med det forbehold, at det kan tage flere år, inden effekterne for alvor viser sig hos børnene.

Herudover vil det fremadrettet være interessant at holde øje med børnenes udvikling over tid i de årgange som ligger hhv. før og efter implementeringen af de tidlige indsatser, for at få en indikation af de mere langsigtede effekter.

11. april 2019
Side 27 af 29

Organisatorisk læring og kobling med SLF

De tidlige indsatser har igennem de seneste 3,5 år spillet en afgørende rolle i Børn og Unges strategiske omstilling til tidligere, mere forebyggende indsatser. Udviklingen og implementeringen har involveret en meget stor del af organisationen, og det er relevant at se på, hvordan erfaringerne herfra kan bruges i andre organisatoriske processer.

Derfor foreslås det, at der frem mod næste års afrapportering igangsættes en evaluering af den organisatoriske læring i de tidlige indsatser, og hvordan denne læring kan bidrage til det videre arbejde med Stærkere læringsfællesskaber. Det foreslås at evalueringen sker i et tæt samarbejde mellem projektledelsen for de tidlige indsatser og SLF læringspartnerne.

7. Litteratur

11. april 2019
Side 28 af 29

- Antonovsky, A. (1997) *Salutogenese*. DGVT Verlag.
- Børne- og Socialministeriet (2018) Den styrkede Pædagogiske Læreplan. Rammer og Indhold. Findes på www.emu.dk
- Børne- og ungepolitik. (2018): Aarhus Kommune.
- Danmarks Evalueringsinstitut (2017): Kvalitet i dagtilbud. Pointer fra forskning.
- EMU Danmarks læringsportal (2019): Forældresamarbejde, <https://arkiv.emu.dk/modul/for%C3%A6ldresamarbejde-5>
- Heckmann J. J. (2008): Return on Investment: Cost vs. Benefit. University of Chicago.
- Lind D. (2003): Tilknytningsforskningens bidrag til forståelsen af psykopatologi hos børn. *Psyke & Logos*; 24:686-718.
- Marcussen-Brown, J. (2015). *Establishing Quality in Preschool Language and Literacy Environments: On the quality of Danish preschools, and pathways to improving it via professional development*. Syddansk Universitet. Det Humanistiske Fakultet.
- Rambøll: Motorik og sproglig udvikling, hvad er sammenhængen? <https://hjernenhertet-dk.ramboll.com/News/view/motorik-og-sproglig-udvikling-hvad-er-sammenhaengen>
- Ringsmose, C. og L. Svinth (2019) Virkningsfuldt Pædagogisk Arbejde i Dagtilbud, DPU, Aarhus Universitet, Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet.
- Sundhedsstyrelsen (2016): Uddrag fra Antologi fra sundhedsstyrelsen, Motorik, fysisk aktivitet og stillesiddende tid hos 0-6-årige børn © <https://sundhedsstyrelsen.dk/~media/98FE88553AE34B24A6050871AB6196F3.ashx>
- Taggart, B; Sylva, K.; Melhuis, E.; Sammons, P. & Siraj, I (2015). *The Effective Pre-school, Primary and Sec-onday Education Project, EPPSE 3-16+. How Pre-school influences children and young people's attainment and developmental outcomes over time. Research Brief*. UK gov.: Department for Education.
- Trivette, C. M., Dunst, C. J., & Hamby, D. W. (2010): Influences of family-systems intervention practices on parent-child interactions and child development. *Topics in Early Childhood Special Education*, 30(1), 3-19.

11. april 2019
Side 29 af 29

Vickery, Robin (2019): En tidlig indsats er måske ikke altid det bedste, Mandag Morgen, https://www.mm.dk/artikel/en-tidlig-indsats-er-maaske-ikke-altid-det-bedste?ref=newsletter&refid=490&SNSubscribed=true&utm_source=nyhedsbrev&utm_medium=e-mail&utm_campaign=

Væver MS (2015): Tilknytningsvanskeligheder og udsathed i spæd- og småbørnsalderen i: Erlandsen T, Jensen NR, Langager S & Petersen K.E. (red.): Udsatte børn og unge – En grundbog. København: Hans Reitzels Forlag.

Væver MS, Smith-Nielsen J, Wowern RV, Wendelboe K & Lavallee ML (2016): Sikre metoder til at spore tidlig mistrivsel og stress hos spædbørn. Sundhedsplejersken; 3:6-12.

Bilag 3: Centrale puljer til kompetenceudvikling i MBU

1. november 2019
Side 1 af 1

Jf. ordlyden i *"Udmøntning af effektiviseringer i Børn og Unge 2016-2018"*, skulle vedligeholdelse af kompetencer efter endt projektperiode bl.a. finansieres via eksisterende centrale og decentrale kompetenceudviklingsmidler.

Der forefindes centrale puljer til kompetenceudvikling i Pædagogik, Undervisning og Fritid (PUF), men disse puljer er allerede øremærket til centralt initierede kompetenceudviklingsforløb af lærere og pædagoger på hhv. dagtilbudsområdet og skoleområdet. Herudover er alle tre puljer allerede blevet nedjusteret i en årrække til medfinansiering af Stærkere Læringsfællesskaber. Nedenfor er en kort gennemgang af de tre puljer som findes i PUF:

Kompetenceudvikling af dagplejen

Er øremærket til grunduddannelse af dagplejere samt anden aftalt centralt initieret kompetenceudvikling i dagplejen.

Budget 2020: 0,26 mio.kr. (herudover er der jf. beslutning i chefgruppen medfinansieret 0,25 mio.kr. til SLF i perioden 2019-2021)

Kompetenceudvikling af pædagoger i dagtilbud

Er øremærket til aftalt centralt initieret kompetenceudvikling af pædagoger i dagtilbud.

Budget 2020: 0 kr. (jf. beslutning i chefgruppen medfinansierer hele puljen på 1,2 mio.kr. til SLF i perioden 2019-2021)

Kompetenceudvikling på skoleområdet

Er øremærket til aftalt centralt initieret kompetenceudvikling rettet mod almenområdet, herunder bl.a. læsevejledere, matematikvejledere, skoleskakprojekt, Quest, samt rettet mod DSA-området, herunder DSA-køordinatorer, diplommoduler i DSA, DSA-undervisning i fagene, modtagelsesklasselærere, og pædagoger i SFO.

Budget 2020: 2,55 mio. kr. (herudover er der jf. beslutning i chefgruppen medfinansieret 1,5 mio.kr. til SLF i perioden 2019-2021)

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

PPR Administration

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 89 40 37 77
Direkte telefon: 41 87 44 51

Direkte e-mail:
lodo@aarhus.dk

Sag: 18/059724-11
Sagsbehandler:
Louise Dam Overballe

Punkt 4: Opfølgning på tema-drøftelse af 10. klasse på BU-udvalgsmødet (TM/OKJ)

Punkt 4 - Tid: 15 min. Deltagere: Jesper Callesen og Marianne Holst Nielsen

Beslutningsmemo

8. november 2019
Side 1 af 1

Emne **Opfølgning på drøftelse om 10. klasse**
Til Rådmandsmødet 11. november 2019

BØRN OG UNGE
Strategi og Udvikling
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Rådmand Thomas Medom har sat sagen for på dagsordenen for at drøfte den konkrete opfølgning på den temadrøftelse om 10. klasse, som der var på Børn og Unge-udvalget den 6. november 2019.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

I forlængelse af temadrøftelse om 10. klasse, som der var på Børn og Unge-udvalget den 6. november 2019 indstilles det, at deltagerne på rådmandsmødet:

- Drøfter opfølgningen på temadrøftelsen, og herunder drøfter evt. opfølgende tiltag på den "korte" og "mellemkorte" bane ift. understøttelse af kommunal 10 klasse.
- Drøfter den videre proces.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

I foråret 2019 gjorde 10. klassecentrene opmærksom på en række udfordringer i forbindelse med det kommunale 10. klassetilbud. Her blev det bl.a. nævnt, at elevgruppen i 10. klasse er karakteriseret ved at have store faglige, sociale og personlige udfordringer.

Børn og Unge-udvalget havde på den baggrund ønsket en temadrøftelse om 10. klasse. På baggrund af temadrøftelsen har rådmanden ønsket en opfølgning.

4. Videre proces og kommunikation

På baggrund af drøftelsen på rådmandsmødet følger forvaltningen op.

Der fremsendes følgende bilag til drøftelsen på rådmandsmødet:

Bilag

- Aktuel understøttelse af 10. klasse (den korte bane)
- Procesoverblik

Sekretariat

Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Telefon: 89 40 20 00
Direkte telefon: 41 84 84 66

Direkte e-mail:
mibrje@aarhus.dk

Sag: 18/030308-18
Sagsbehandler:
Mia Brix Jensen

Bilag 3.

31. oktober 2019
Side 1 af 4

Aktuel understøttelse af 10. klasse (den korte bane)

1. Organisering

Der er en central styregruppe for Aarhus Kommunes 10. klassestilbud. Styregruppens medlemmer er ledelserne fra de tre 10. klassecentre. Pædagogik, Undervisning og Fritid er sekretariat for 10. klasse styregruppen.

På foranledning af de tre 10. klassecentre er der 10. maj 2019 og den 9. august 2019 afholdt møder mellem 10. klassecentre og Stefan Møller Christiansen og Ole Kiil Jacobsen om de konkrete udfordringer ift. elevgruppen.

På mødet den 9. august blev det aftalt, at der nedsættes en arbejdsgruppe, der skal understøtte skolerne på den korte bane. Dette fordi der afventes et national udspil på 10. klassesområdet, som det forventes en udmelding om til maj, 2019.

Arbejdsgruppens medlemmer er:

- Dorthe Kjærulff Christensen, skoleleder, Vestergaardsskolen
- Anne Martinus Illeborg, viceskoleleder, Tranbjergskolen
- Anders Hiran Christensen, viceskoleleder, Rundhøjsskolen
- Henrik Johansen, konsulent, Pædagogik, Undervisning og Fritid.
 - HJ koordinerer arbejdsgruppens arbejde.

Arbejdsgruppen suppleres efter behov med inddragelse af:

- Børn og Unge/ Økonomi / Jura og andre relevante afdelinger
- PPR
- Ungdomscentret
- UU Aarhus
- Gadeplan
- En vej ind i fællesskabet

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Læring og Dannelse

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 29 20 99 44
Direkte telefon: 40 12 44 59

Direkte e-mail:
jcal@aarhus.dk

Sag: 19/003766-32
Sagsbehandler:
Henrik Johansen

31. oktober 2019
Side 2 af 4

2. Status

Samarbejdspartner	Ønsker fra 10. klasse	Aktiviteter
MSB	<p>10. klassecentrene ønsker, at der kan tilknyttes socialfaglig bistand og vejledning til 10. klassecentrene, der kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modtager af udkast til underretninger – læse dem igennem, færdiggøre og afsende – desuden koordinere det videre arbejde i den forbindelse. - Tovholder på elever der kræver ekstra fokus. - Kontortid hvor elever kan droppe ind for at tale om stort og småt. - Opsøgende på elevernes baggrund, både før og under opholdet på 10. klassecentret. - Virke som sparringspartner- og ressourceperson for lærere og skolens ansatte – i kraft af vedkommendes viden om kommunale tilbud og forretningsgange i systemet. 	<p>Der er afholdt møder mellem MSB og arbejdsgruppen. Der afholdes opfølgingsmøder mhp. konkrete aftaler om samarbejde mellem Unge, Job og Uddannelse og 10. klassecentrene.</p> <p>Der afholdes fremadrettet faste ½-årsmøder mellem 10. klassecentrene og Center for Unge, Job og Uddannelse</p>
Gadeplan	Gadeplan er efterspurgt på de tre skoler, der alle ønsker samarbejde	Aftaler om, at Gadeplan indgår i tæt samarbejde med alle tre skoler om grupper og enkelte unge. Gadeplan deltager i forbindelse med opstarten af skoleåret 2020-2021.
UU	10. klassecentrene ønsker en drøftelse med UU om styrket samarbejde om særligt sårbare og udsatte unge.	Der er afholdt møde herom den 1. november mhp. aftaler om styrket samarbejde.
PPR	Arbejdsgruppen lægger op til en samarbejdsmodel mellem PPR og 10. klassecentrene på	Styrket indsats fra PPR er under afklaring

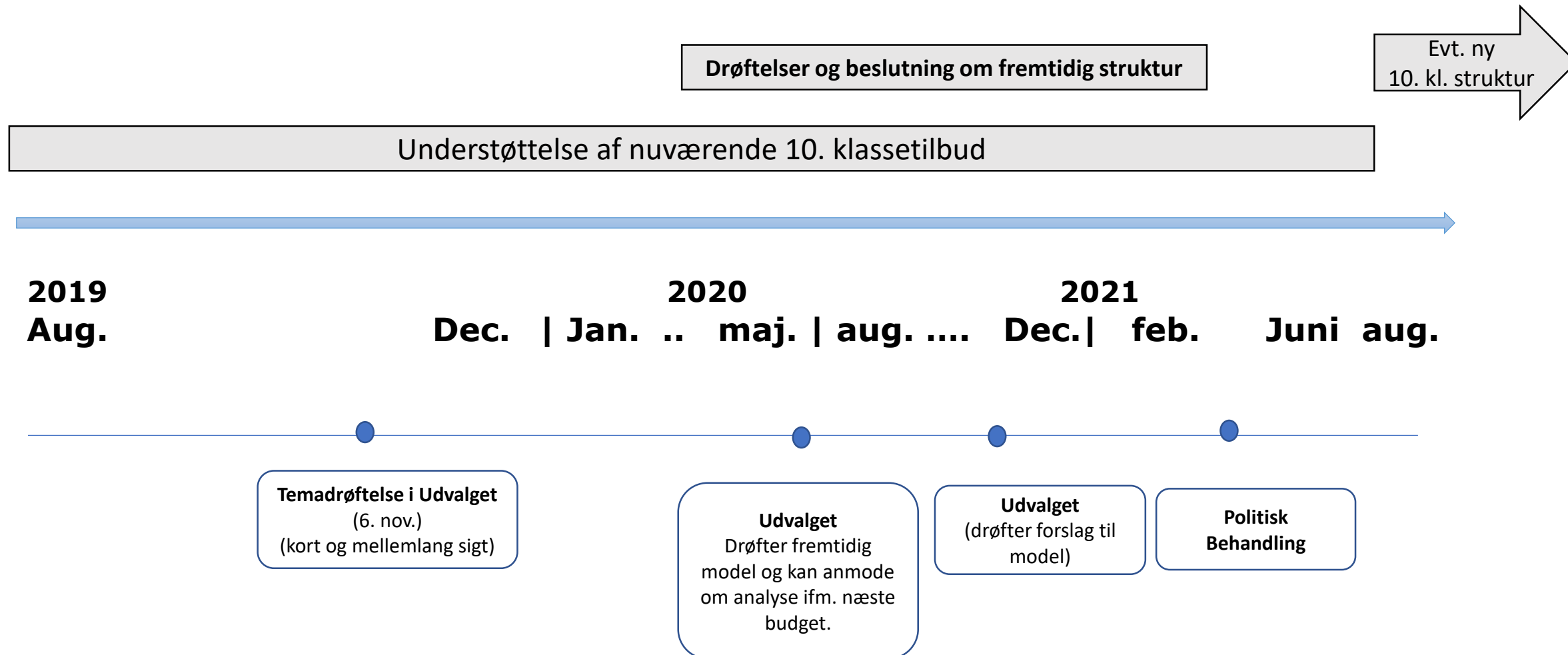

Samarbejdspartner	Ønsker fra 10. klasse	Aktiviteter
	lige fod med den gældende aftale for samarbejde mellem PPR og modtagelsesklasserne på Tranbjergskolen, hvor der er tilknyttet en fast PPR-medarbejder.	
Ungdomscenteret	10. klassecentrene ønsker en drøftelse med Ungdomscentret om samarbejde. Herunder direkte understøttelse af 10. klassecentrenes faglige og pædagogiske arbejde via inddragelse af medarbejdere fra Ungdomscentret.	Der er afholdt møde med UC og der arbejdes med styrkede aktiviteter i hhv. skoleåret 2019-2020 og skoleåret 2020-2021.
MOVE- kompetenceudvikling	10. klassecentrene har givet udtryk for et behov for kompetenceudvikling af lærerne for at ruste dem bedre til at løse opgaven med den mangfoldige og på mange måder socialt, personligt og faglige udfordrede elevgruppe i 10. klasse.	<p>MOVE har deltaget på elevernes introduktionstur i forbindelse med starten på skoleåret. Formålet har været at få bedre kendskab til de elever og lærere der skal medvirke i de senere forløb med MOVE.</p> <p>Der er aftalt forløb for lærere og elever i løbet af efteråret 2019.</p> <p>Det er endvidere aftalt, at Ungdomscentret i videst muligt omfang deltager.</p> <p>Der lægges op til at de forskellige forløb efterfølgende evalueres mhp. tværgående samarbejde om opfølgning og personaletræning.</p>
Politi/SSP	10. klassecentrene har et ønske om at der etableres en ordning med en fast kontaktperson fra Politi/SSP som man kan kontakte i forhold til konflikthåndtering og det forebyggende arbejde.	Det er aftalt at indsatser i forhold til 10. klassecentrene koordineres og drøftes i koordinationsgruppen under lokalrådet.

Samarbejdspartner	Ønsker fra 10. klasse	Aktiviteter
<p>Hjælp fra Fællesfunktionerne på Grøndalsvej</p>	<p>10. klassecentre tilkendegiver et ønske om mere tid til én koordinerende funktion i forhold til 10. klassetilbuddet. Alternativt at der skabes et overblik over hvem man kan kontakte i de forskellige pædagogiske og administrative afdelinger.</p>	<p>Der er dialog mellem 10. klasse arbejdsgruppen og BU/ Strategi og Udvikling (Jura) om følgende forhold:</p> <p>Der er bl.a. dialog mellem 10. klasse arbejdsgruppen og BU/ Jura vedr. vejledning fra ministeriet om praksis-eksempler for deling af data i overgangen fra dagtilbud til skole og fra grundskole til ungdomsuddannelse. 10. klassecentre er orienteret om at man kan kontakte BU/ Jura i konkrete tilfælde og sager.</p>

Forslag til proces

Punkt 5: Implementering Fælles Mål i Aarhus (OKJ)

Punkt 5 - Tid: 15 min. Deltagere: Dennis Møller Hansen og Claus Erik picard

Beslutningsmemo

Emne **Implementering Fælles Mål i Aarhus**
Til Rådmandsmøde d. 5. nov. 2019

28. oktober 2019
Side 1 af 3

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen sætter punktet på dagsordenen på baggrund af et ønske fra rådmanden, der ønsker en drøftelse af/status på implementeringen af de nye Fælles Mål i skolerne - herunder hvordan MBU understøtter dette arbejde.

Status

Punktet har tidligere været drøftet på chefgruppemøde i november 2018 og rådmandsmøde i december 2018, hvor det blev besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe med repræsentanter fra ÅLF, AaS, lærer/TR og forvaltning i Aarhus kommune. Henover foråret 2019 har arbejdsgruppen drøftet, hvilken betydning lempelserne af Fælles Mål kan få for udvikling af kvalitet og fælles retning for skolerne i Aarhus Kommune.

Arbejdsgruppen har samtidig undersøgt mulighederne for at udarbejde en fælles pædagogisk forståelsesramme som afsæt for udmøntningen af det udvidede professionelle råderum for lærerne.

I forlængelse heraf blev det besluttet på rådmandsmøde d. 3. september 2019 at:

- den pædagogisk forståelsesramme for skolerne i Aarhus skal være en del af de eksisterende processer i Børn og Unge
- En pædagogisk forståelsesramme skal ikke have sin egen særskilte proces og ikke med et selvstændigt papir
- At der skal være et opfølgende møde med ÅLF og ÅS.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Læring og Dannelse

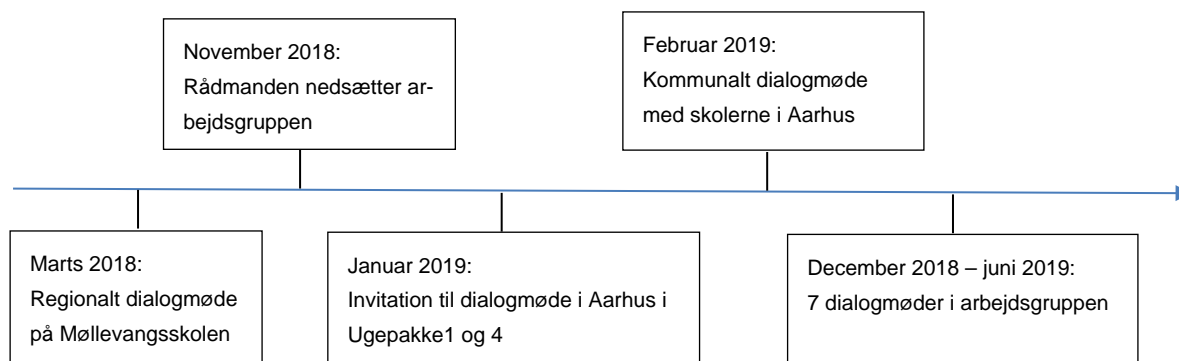
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 29 20 99 44
Direkte telefon: 41 85 74 91

Direkte e-mail:
clep@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Claus Erik Picard

Processen for implementering af de nye Fælles Mål i Børn og Unge:

Næste skridt for arbejdsgruppen vil være at drøfte hvorvidt der skal udvikles konkrete initiativer til en mere central understøttelse af implementeringen af Fælles Mål lokalt, evt. med afsæt i en fælles pædagogisk forståelsesramme for skolerne i Aarhus.

Beslutningsmemo

Emne **Implementering Fælles Mål i Aarhus**
Til Rådmandsmøde d. 5. nov. 2019

28. oktober 2019
Side 2 af 3

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Der indstilles

- At samarbejdet ml. ÅLF, Aas og Fællesfunktioner fortsætter med henblik på en stærkere understøttelse af skolernes fortsatte arbejde med implementeringen af en ny praksis på baggrund af lempelserne i Fælles Mål

2.1 Hvad er baggrunden for indstillingen?

Med lovændringen, der trådte i kraft d. 14. december 2017, er de overordnede kompetencemål for, hvad eleverne skal kunne, fortsat bindende, mens de 3170 underliggende færdigheds- og vidensmål er blevet vejledende. Formålet med lovændringen af Fælles Mål er at give lærerne et større professionelt råderum til at tilrettelægge undervisningen, så der blandt andet i højere grad kan skabes sammenhæng mellem folkeskolens formål og de forenkledede Fælles Mål.

På baggrund heraf har en ministeriel nedsat arbejdsgruppe udarbejdet en række anbefalinger og pejlemærker til udmøntning af lovændringen samt opfordret kommunerne til at etablere lokale dialoger mellem fagprofessionelle, skoleledere og forvaltning.

De fem pejlemærker for Fælles Mål i folkeskolen er:

- Øget lokal og didaktisk frihed
- Vejledningen skal forankres i folkeskolens formål
- Undervisningens tilrettelæggelse ud fra folkeskoleloven
- En forståelse af faglige mål som central didaktisk kategori
- En styrkelse af den professionelle dømmekraft

I forlængelse af ovenstående blev der nedsat en lokal arbejdsgruppe i Børn og Unge (jf. 'status'-afsnit), der i løbet af foråret 2019 har nærlæst og drøftet formuleringerne i lovændringen og de medfølgende anbefalinger og sammenholdt dem med ordlyden i børne- og ungepolitikken, stærkere læringsfællesskaber mv.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Det videre arbejde i arbejdsgruppen danner afsæt for:

- at skabe en stærkere professionsforståelse blandt lærerne i Aarhus, som medvirker til større arbejdsglæde og mere kvalitet i undervisningen, og
- at implementeringen af lempelserne i Fælles Mål understøtter denne proces

Beslutningsmemo

Emne **Implementering Fælles Mål i Aarhus**
Til Rådmandsmøde d. 5. nov. 2019

28. oktober 2019
Side 3 af 3

4. Videre proces og kommunikation

Arbejdsgruppen genoptager sit arbejde med ovenstående fokus og indkalder til en møderække frem mod årsskiftet og primo 2020. Møderækken skal resultere i et udkast til konkrete bydækkende initiativer ifm. den fortsatte implementering af Fælles Mål på skolerne i Aarhus.

Punkt 6: Udvælgelse af temaer til kvalitetsopfølgningen til byrådet (6-18 år) (OKJ)

Punkt 6 - Tid: 30 min. Deltagere: Trine Verner Jensen, Jens Møller Hald og Jesper Callesen

Beslutningsmemo til rådsmødet - udvælgelse af temaer til kvalitetsopfølgningen på 6-18 årsområdet til Byrådet

7. nov. 2019
Side 1 af 3

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Byrådet har besluttet en ny model for Børn og Unges kvalitetsrapport til byrådet. Det indebærer en rapport på 0-6-årsområdet i ulige år og en rapport på 6-18-årsområdet i lige år, som første gang skal behandles i marts 2020.

Rådmanden og byrådet har som ambition, at den nye kvalitetsopfølgning til byrådet skal skærpe afsættet for de politiske drøftelser om kvaliteten i dagtilbud, skoler og FU-tilbud. Der er derfor lagt op til, at rådmanden i samarbejde med Udvalget udvælger nogle få temaer, der skal danne grundlag for en fokuseret behandling i kvalitetsopfølgningen (6-18 år).

Der indgår herunder et ønske om, at kvalitetsopfølgningen til byrådet er mere fokuseret og kortere end den tidligere kvalitetsrapport til byrådet. Ikke mindst er der et ønske om, at kvalitetsopfølgningen i højere grad inddrager lokale perspektiver, kvalitative data og kommer bagom de resultater, der kan vises i de kvantitative opgørelser.¹

Rådmanden har sammen med chefgruppen besluttet en inddragende proces for udvælgelse af temaer i den kommende kvalitetsopfølgning på 6-18 årsområdet (beskrevet i bilag 4). Processen betyder, at rådmanden på dette rådsmøde, på baggrund af det fremsendte materiale, skal beslutte de temaer, der skal belyses nærmere i den kommende kvalitetsopfølgning. Der afsættes ca. 45 min. til behandlingen af punktet på rådsmødet. Der lægges op til, at drøftelsen følger trinnene i Kolbs læringscirkel.

Grundlaget for rådmandens udvælgelse af temaer

Det fremgår af den besluttede proces for kvalitetsopfølgningen, at de temaer, der skal behandles i kvalitetsopfølgningen til byrådet, skal udvælgelse med tæt inddragelse af de faglige netværk i Børn og Unge.

Der er derfor i oktober 2019 tilrettelagt og gennemført en proces i de 5 faglige ledernetværk i Børn og Unge. Lederne i de faglige netværk har her (med procesmæssig understøttelse) drøftet hvilke temaer der bør fremlægges for Byrådet i den kommende kvalitetsopfølgning. Drøftelserne har bl.a. taget afsæt i den datapakke, der er vedlagt som bilag 2. Der er til rådsmødet fremsendt en sammenfatning af alle netværksdrøftelserne (bilag 1a-1e), samt referat af møde med interessenterne (bilag 1f).

¹ Byrådet har ligeledes besluttet, at skal udvikles en ny model for den lokale kvalitetsopfølgning og tilsyn i Børn og Unge. Modellen skal besluttes i byrådet august 2020.

BØRN OG UNGE
Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Læring og Dannelse
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 29 20 99 44
Direkte telefon: 40 12 44 59

Direkte e-mail:
jcal@aarhus.dk

Sag: 19/074935-11
Sagsbehandler:
Jesper Callesen

På Chefgruppemødet 7.11. blev det besluttet, at rådmanden træffer sin beslutning af temaer på baggrund af **a)** opsamlingerne af netværksdrøftelserne (bilag 1a-1e) & møde med interessenterne (bilag 1f), **b)** indholdet i datapakken og **c)** den tværgående opsamling, der fremgår af bilag 3. Bilag 3. er en "ekstrakt" af netværksdrøftelserne med gruppering af syv temaer, som går igen på tværs af netværksdrøftelserne. Oversigten er suppleret med chefgruppens vinkler fra chefmødet den 7.11.

7. nov. 2019
Side 2 af 3

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

2.1. Refleksion - om temaer til kvalitetsopfølgningen 6-18 år.

På baggrund af en kort præsentation af det fremsendte datagrundlag (bilag 1a-1e v. BU-cheferne) og ("datapakken" v. Ole Kiil-Jakobsen):

- drøftes rådmandens fokus ift. det fremsendte datagrundlag.

2.2. Beslutning – om temaer til kvalitetsopfølgningen 6-18 år.

Til understøttelse og kvalificering af rådmandens beslutning, er der udarbejdet bilag 3 med en gruppering af de temaer, der er foreslået af netværk samt chefgruppens input hertil. Bilaget er tænkt som en understøttelse rådmandens beslutning.

Rådmanden kan derudover i sin prioritering af temaer til kvalitetsopfølgningen f.eks. tage afsæt i følgende kriterier **a)** temaet opleves som en udfordring lokalt, **b)** temaet er politisk relevant til en drøftelse i byrådet, **c)** temaet indgår i den kommende budgetproces.

- Rådmanden beslutter på baggrund heraf, hvilke temaer der skal belyses nærmere i den kommende kvalitetsopfølgning til byrådet.

2.3. Beslutning – tilrettelæggelse af udvalgmødet den 20.11

Rådmandens beslutning drøftes med Børn og Unge-udvalget på mødet den 20.11. Formålet med udvalgsdrøftelsen er at skabe politisk opbakning til det valgte fokus i kvalitetsopfølgningen, samt at udvalget kan give vinkler/ønsker til den videre belysning af temaet i kvalitetsopfølgningen.

- Rådmanden beslutter hvilket materiale, at der skal fremsendes til udvalget, samt hvordan udvalgetes drøftelse tilrettelægges.

7. nov. 2019
Side 3 af 3

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Rådmanden træffer beslutning om de temaer, der skal belyses nærmere i den kommende kvalitetsopfølgning (6-18 år).

Rådmanden træffer beslutning om hvilket materialet der skal fremsendes til mødet i Børn og Unge – udvalget den 20.11.

4. Videre proces og kommunikation

- På mødet i Børn og Unge-udvalget den 20.11, drøfter Udvalget temaerne for kvalitetsopfølgningen.
- I forlængelse af rådmandens beslutning og tilbagemeldingen fra Børn og Unge-udvalget udarbejder forvaltningen kvalitetsopfølgningen til byrådet.
- Ultimo december godkender rådmanden, den version af kvalitetsopfølgningen, der sendes til udtalelse i skole- og FU-bestyrelser.
- Kvalitetsopfølgningen og byrådsindstilling godkendes på rådsmandsmødet den 18.2. 2020.

Bilagsoversigt

Bilag til drøftelse:

- Bilag 1a-1e.: Opsamlinger fra netværksmøder.
- Bilag 1f. Referat af møde med interessenter.
- Bilag 2. Datapakken.
- Bilag 3. Opsamling af temaer på tværs af netværksdrøftelserne.

Bilag til orientering:

- Bilag 4. "Ny tilgang til udarbejdelse af kvalitetsopfølgningen til byrådet"

Opsamling på kvalitetsdrøftelse i fritidsnetværk

28. oktober 2019
Side 1 af 5

RESUME:

På baggrund af opsamlingen af drøftelserne i fritidsnetværk, kan sammenfattes følgende 7 forslag til temaer på fritidsområdet (0-18 år). Se nærmere udfoldelse af overskrifterne i del 2.

- LÆRING OG FORSTÅElsen AF LÆRING I FRITIDSTILBUDDENE
- HELHEDSSYN OG "HELTIDSSYN"
- UNDERSTØTTELSE AF ELEVERNES UDDANNELSESPARATHED
- TIDLIG INDSATS OG FOREBYGGELSE I FRITIDSTILBUD 0-18
- VENSKABER HOS BØRN OG UNGE OG FRITIDSTILBUDDENES INDSATS OG BETYDNING FOR VENSKABER
- KVALITETSFORSTÅElsen IDNENFOR FRITIDSOMRÅDET OG MÅLING AF KVALITET
- UNDERSTØTTELSEN AF BØRN OG UNGE I OVERGANGE

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Læring og Dannelse

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 29 20 99 44
Direkte telefon: 40 12 44 59

Direkte e-mail:
jcal@aarhus.dk

Sag: 19/074935-11
Sagsbehandler:
Jesper Callesen

Del 1.

Overblik over overskrifter på temaer fra enkelte grupper:

Gruppe 1.

- Fokus på læring og herunder synlig læring i fritidstilbuddene. Hvordan styrker vi de unges oplevelse heraf (læring, dannelse og udvikling).
- Venskaber i klubben – ønske om mere forståelse af venskaber hos unge, og hvordan klubben kan bidrage.
- Fokus på misbrug og alkoholkulturen hos unge.

Gruppe 2

- Hvad er læring i fritid - hvad får børn og unge ud af at gå i klub?
- Læring nyt i klubben. Nyt er ikke altid godt – mere fokus på læring og ikke kun ny læring
- Læring i fællesskabet. Hvad er læringsbegrebet i fællesskaber og hvad bidager vi til på de forskellige læringsarenaer?

28. oktober 2019
Side 2 af 5

Gruppe 3

- Helhedssyn 6-18 år og "heltidssyn" (mere fokus på fritidsdelen)
- Hvad betyder det for børn og unges trivsel, læring og Udvikling at lærere og pædagoger arbejder sammen (ønske om mere viden herom.)
- Fritidstilbuddene til børn og unge med særlige behov / udsatte børn og unge / normalområdet – mere fokus på den samlede målgruppe.

Gruppe 4

- Fokus på krydsning og anvendelse af data på unge med opmærksomhedskrævende fravær i Aarhus.
- Livstilfredshed i udkolning/UK/US
- Overgange og sammenhænge – hvordan kan vi understøtte hinanden? Hvordan skabes synergi, der er tydelig for de unge?

Gruppe 5

- Opmærksomhed på fraværet af data i forhold til fællesskab, sundhed og trivsel på ungdomsskoleniveau.
- IUP i 9.-10.klasse og uddannelsesløft.
- Den manglende stigning i andelen af uddannelsesparate elever fra 8. til 9.klasse og muligheden for tidligere indsats
- Faldet i andel elever der er uddannelsesparate fra 9. til 10.klasse – og Ungdomsskolens mulighed for indsatser i forhold til målgruppen.

Gruppe 6

- Medbestemmelse og indflydelse: hvem er beslutningstagere på, hvad der sker? Mål at gøre børnene klar til demokratiske medborgere.
- Tidlig indsats – hvilke grupper har vi fokus på? Overgange, hvordan får vi overgangsarbejdet styrket omkring de udsatte børn.
- Udsatte børn – SFO kan ofte noget særligt og noget andet end undervisningen. Rummeligheden er større.

Gruppe 7

- Når vi skal måle på kvalitet i fritid, hvad måler vi så på?
- Kvalitet i SFO - hvilke data og hvordan skal vi forstå det?
- Fokus på hvordan kvalitative data kan kvalificere centralt og hvordan kvantitative data kan kvalificere lokalt?
- Hvordan får man skabt sammenhæng mellem skole/SFO- eller undervisning/fritid?
- 15% er sociale udsatte- hvordan løfter vi dem?

Gruppe 8

- Samarbejdet med socialforvaltningen og PPR
- Tidlig indsats 0-6 års området

28. oktober 2019
Side 3 af 5

Gruppe 9

- Hvilke understøttende rammer, set fra et barnets perspektiv, tilbyder vi vores børn og unge for udvikling af fællesskabet?
- Efterspørger data på de pædagogiske værdier, som driver fritidspædagogikken – eks. relationer, dannelse, leg og kompetencer, som ikke er nedfældet i fællesmål. Hvordan underbygger det, det arbejde, der gøres i skolen?

Gruppe 10

- Hvad lærer børn i SFO? – det vil vi gerne have noget kvalificeret viden om.
- Læse- og sprogudvikling i SFO. I de hverdagsting, der foregår. Hvordan får vi det indledt tidligere?
- Hvad lærer børn i SFO?
- Livet på nettet – i relation til SFO og klub – fordi det fylder så meget i børns liv

Del 2.

Sammenfatning af temaer fra fritidsnetværk

LÆRING OG LÆRINGSFORSTÅElsen I FRITIDSTILBUDDENE

- Fokus på læring og herunder synlig læring i fritidstilbuddene. Hvordan styrker vi de unges oplevelse heraf (læring, dannelse og udvikling).
- "Læring af nyt i klubben" (spørgsmålet) - Nyt er ikke altid godt
- Hvad lærer børn i SFO? – ønske om mere kvalificeret viden om det.
- Læse- og sprogudvikling i SFO. I de hverdagsting, der foregår. Hvordan får vi det indledt tidligere?

HELHEDSSYN OG "HELTIDSSYN"

- Behov for fokus på læring i brede forstand (livsmestring)
- Deltagerstyret fritid og medbestemmelse er et vigtigt tema i FU.
- Hvad er læring i fritidstilbuddene - hvad får børnene og de unge ud af at gå i klub og ungdomsskolen?
- Læring i fællesskabet. Hvad er læringsbegrebet i fællesskaber og hvordan understøtter FU de unges deltagelse i forskellige læringsarenaer?
- Hvad betyder det for børn og unges trivsel, læring og Udvikling, at lærere og pædagoger arbejder sammen (det mangler vi viden om).

28. oktober 2019
Side 4 af 5

UNDERSTØTTELSE AF ELEVERNES UDDANNELSESPARATHED

- IUP i 9.-10.klasse og uddannelsesløft.
- Den manglende stigning i andelen af uddannelsesparate elever fra 8. til 9.klasse og muligheden for tidligere indsats
- Faldet i andel elever der er uddannelsesparate fra 9. til 10.klasse – og Ungdomsskolens mulighed for indsatser i forhold til målgruppen.
- Generelt manglende data i forhold til sundhed og trivsel – vigtige emner indenfor ikke unges uddannelsesparathed.

TIDLIG INDSATS OG FOREBYGGELSE I FRITIDSTILBUD 0-18

- Tidlig indsats 0-6 års området og sammenhæng til 6-18 årsområdet.
- Tidlig indsats – hvilke grupper har vi fokus på og hvordan understøtter vi dem?
- Overgange, hvordan får vi overgangsarbejdet styrket omkring de udsatte børn?
- Udsatte børn – SFO kan ofte noget særligt og noget andet end undervisningen fordi rummeligheden er større.
- Fokus på krydsning- og anvendelse af data for unge med opmærksomhedskrævende fravær i Aarhus.
- Samarbejdet med socialforvaltningen og PPR
- Livstilfredshed i udskoling og overgang til ungdomsskolen - hvor mange af dem der ikke er livstilfredse, har vi egentlig kontakt til.
- Udsatte unge: hvad kan vi som fritid/klub/sfo eller daginstitution? Vi kan her tilbyde andre fællesskaber end man kan få i skolen. er.
- Helhedssynet: de strukturelle ting må ikke spænde ben for indsatserne ift. børn og unge – klogere på hvor rammerne bliver en hindring.

BØRN OG UNGE MED SÆRLIGE BEHOV I FU

- Mere viden om specialområdet i FU – og herunder betydningen af fritidstilbud for elever i specialklasser og specialskole.
- Behov for mere viden om fritidstilbuddenes betydning for børn og unge med særlige behov.
- Vi skal også måles – og synliggøre vores indsatser og tilbud for børn og unge med særlige behov.

VENSKABER HOS BØRN OG UNGE OG FRITIDSTILBUDDENES IND- SATS OG BETYDNING FOR VENSKABER

28. oktober 2019
Side 5 af 5

- Hvilke understøttende rammer, set fra et barnets perspektiv, tilbyder vi vores børn og unge for udvikling i fællesskabet?
- Venskaber i klubben: ønske om mere forståelse af venskaber hos unge, og hvordan klubben kan bidrage.
- Livet på nettet – i relation til SFO og klub – fordi det fylder så meget i børns liv

KVALITETSFORSTÅElsen IDNENFOR FRITIDSOMRÅDET OG MÅLING AF KVALITET

- Når vi skal måle på kvalitet i fritid, hvad måler vi så på?
- Kvalitet i SFO - hvilke data og hvordan skal vi forstå det?
- Fokus på hvordan kvalitative data kan kvalificere centralt og hvordan kvantitative data kan kvalificere lokalt?
- Efterspørger data på de pædagogiske værdier, som driver fritidspædagogikken – eks. relationer, dannelse, leg og kompetencer, som ikke er nedfældet i fællesmål. Hvordan underbygger det, det arbejde, der gøres i skolen?
- Opmærksomhed på fraværet af data i forhold til fællesskab, sundhed og trivsel på ungdomsskoleniveau.
- Ønske om mere fokus- og flere data om ungdomsskolen
- Vores begreber: "vi arbejder med unge og ikke elever i FU".

UNDERSTØTTELSEN AF BØRN OG UNGE I OVERGANGE

- Sammenhæng imellem de tilbud vi har i forbindelse med overgange
- Livstilfredshed i udskolingen og overgang til ungdomsskolen – hvor mange af dem der ikke er livstilfredse, har vi egentlig kontakt til.
- Arbejdet med de svære valg, hvordan bliver de lettere – også når de ikke er dem der vælges af de fleste.
- Hvordan får man skabt sammenhæng mellem skole/SFO- eller undervisning/fritid?

Bilag 1: Opsamling på netværksdrøftelse i skolenetværk den 21. oktober 2019

28. oktober 2019
Side 1 af 3

Referat af plenumfrelæggelse:

Gruppe 1:

- Progression på indikatorerne for læring og trivsel fremfor de mere statiske billeder. Indikatorer der læner sig op ad forskning om hvad god undervisning er.
- Slank rapport med fokus på det, der gør den største forskel for elevernes læring og trivsel.

Gruppe 2:

- Det er drøftelsen som har værdi, og at der er dialog om temaet, fremfor et statisk slutresultat.
- Før-UPV indsats – dvs. fokus på at komme tidligere i gang med arbejdet med livsduelighed og forberedelse til overgangen
- Fravær – hvordan kan vi arbejde med det og forældrerobusthed?

Gruppe 3:

- Vil gerne måles på både dannelse og uddannelse, dvs. den opgave vi har med, at børnene både bliver til nogen og bliver til noget.
- At vi kan sammenlignes på et reelt grundlag, så f.eks. specialklasser og almenklasser ikke sammenlignes direkte.

Gruppe 4:

- Fællesskab – hvis alle børn og unge føler sig som en del af et fællesskab, ville der være mindre fravær, men de kompetencer der spiller ind der, har også betydning for hvordan vi taler om fællesskab.

Gruppe 5:

- Trivsel i forhold til det sociale og faglige miljø.
- Skolen bør måles på kvaliteten i forhold til at kunne løfte eleverne, så vi ikke alene kigger på slutresultater.
- Hvilke parametre er væsentlige for den gode undervisning, og kan vi prioritere i dem?

Gruppe 6:

- Fællesskaber på skole og fritidsområdet, at søjlerne forsvandt, som findes imellem skole og fritid.
- Fravær – hvorfor har vi det, og hvordan kan vi leve med det?

Gruppe 7:

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Pædagogik, Undervisning og Fritid
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 29 20 99 44
Direkte telefon: 23 38 01 33

Direkte e-mail:
jemol@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Jens Møller Hald

- Fravær – stadig et brandvarmt emne pga. det høje tal. Hvordan hænger det sammen med de voksnes fravær f.eks. – og andre emner?
- SFO – at det kan kræve politisk bevågenhed, at der er lav deltagelse nogle steder. Hvad betyder det for fællesskaberne og andet, hvis man ikke går i sfo – hvad er på spil?

28. oktober 2019
Side 2 af 3

Samlet resumé af gruppedrøftelserne (de 5 tungeste temaer):

Elevfravær

I alle grupper blev temaet elevfravær nævnt, og hos nogle grupper fyldte det særligt meget. Fravær fra læringsmiljøerne er en udfordring, som er aktualiseret af de nye regler om underretningspligt. Afsættet er, at tilstedeværelse er helt afgørende for at kunne flytte eleverne. Samtidig er fravær et symptom på andre ting, end om de er i skole eller ej. Flere grupper var inde på, om man kan måle eller belyse de bagvedliggende udløsende faktorer og komme endnu tættere på årsagerne. Er der sammenhæng mellem elevfraværet og de voksnes fremmøde og kontinuitet? Der blev i grupperne nævnt flere mulige prøvehandlinger, som kunne afprøves på skolerne.

Kvalitetsbegrebet

De fleste grupper drøftede forskellige aspekter af, hvordan vi måler eller viser kvaliteten, herunder hvordan vi kommer tættere på kvalitet i læringsmiljøerne? Hvordan udvikles dynamiske modeller med fokus på de forskellige styrker og udfordringer, man har på skolerne? I den sammenhæng var der ønske om at fokusere mere på styrkerne, hvad vi gerne vil være kendte på, og hvad vil vi gerne se mere af. Flere nævnte også, at der skal være fokus på forskningsbaserede, kvalitative og praksisnære tilgange. Flere nævnte, at kvalitetsrapporten ikke må blive tjekliste eller bestillingsliste til skolerne.

Data og progression

Flere grupper savnede mere fokus på progressionen frem for nedslag, herunder data der gør progression operationelt. Hvordan måler vi progression på de indikationer, som forskningen påviser, har stor betydning? Praksiseksempler – hvordan får man kvalitative billeder af skolens praksis uden brug af tal, og hvordan samler vi data om de gode historier. Der var også et ønske om et mere reelt sammenligneligt datagrundlag, hvor der er en tydelig skelnen mellem skole- og klassetyperne i de forskellige opgørelser.

Løfteevne

Flere grupper drøftede forskellige aspekter af socioøkonomisk reference, undervisningseffekt og løfteevne som spændende tilgange og måder at måle på. Grupperne var inde på, at denne form for korrigerende giver et mere retvisende billede og sammenligningsgrundlag, idet selv almenklasser kan være

meget forskellige. Hvordan arbejder man med denne tænkning også i andre indikatorer end karaktergennemsnittet? Der kan være vigtig viden at hente fra dem, der vedvarende ligger højt.

28. oktober 2019
Side 3 af 3

Fællesskaber og personlige, sociale og faglige kompetencer

Flere grupper drøftede forskellige aspekter af fællesskaber. Hvis alle børn og unge føler sig som et værdifuldt medlem af et fællesskab, er det et godt grundlag for faglig og social trivsel og livstilfredshed. Hvordan går vi fra at udfordringer er noget individuelt til noget kollektivt, som der kan handles på? Det hænger tæt sammen med udvikling af dannelse samt fokus på både faglige, personlige og sociale kompetencer. Fællesskaber fremmes både i skole- og fritidsdelen, herunder SFO.

Opsamling – Sårbare og udsatte børn og unge

Resumé:

I netværket for sårbare og udsatte børn og unge blev der i 6 grupper udvalgt i alt 12 temaer. Tre af de udvalgte temaer gik igen på tværs af de seks grupper. Således blev 'Fravær' fremhævet af tre grupper, mens både 'Kvalitet i læringsmiljøet' og 'Progression og socioøkonomisk reference' blev fremhævet af to grupper.

Netværket for sårbare og udsatte børn og unge bidrager således med 8 forskellige temaer til den videre proces frem mod den endelige udvælgelse af temaer.

Overblik over de udvalgte temaer:

- Fravær (3 grupper)
- Kvalitet i læringsmiljøet (2 grupper)
- Progression ift. socioøkonomiske reference (2 grupper)
- Uddannelsesparathed
- Segregering og Børnesyn
- Familie og forældreperspektiv
- Behov for gennemgående og ensartede data på tværs af 0-18 år
- Større fokus på fællesskabet/venskaber i arbejdet med kvalitetsrapporterne.

Uddybning af de udvalgte temaer:

- **Fravær (3 grupper)**
 - Det er afgørende at børnene er tilstede for at vi kan flytte dem.
 - Tidlig indsats og opspring ift. fravær. Fokus på i hvilket omfang det er de samme børn, der i dag har højt fravær i udkolingen, som tidligere har haft højt fravær på mellemtrin og i indskolingen. Måske på tværs af dagtilbud og skole.
 - Fravær er et symptom på noget andet bagvedliggende, som udfordrer den enkelte elev. Særligt for sårbare og udsatte børn er det vigtigt at fokusere på de bagvedliggende årsager.
 - Fraværet er stigende gennem skoletiden og særligt høj i udkolingen og 10. klasse.
- **Kvalitet i læringsmiljøet (2 grupper)**
 - Vi bør have klare indikatorer på kvalitet (vi ved, at noget er bedre end andet)
 - Vi bør have fokus på kvaliteten af det medarbejderne gør og de læringsmiljøer vi skaber for børnene – snarere end at have fokus direkte på børnene. (Børnenes udbytte er en direkte konsekvens af den kvalitet vi stiller til rådighed i form af medarbejdere og læringsmiljøer)
 - Læringsmiljøerne skal være så gode, at vi holder fast i børnene og de unge (kobling til fravær)
- **Progression ift. socioøkonomiske reference (2 grupper)**
 - Ønske om at komme tættere på hvad man gør de steder, hvor man løfter eleverne mest muligt i forhold til den socioøkonomiske reference.
 - Ønske om i højere grad at måle progression – både på elev- og klasseniveau, men også på årgangsniveau. Så der sammenlignes med samme årgang tidligere i skolelivet, i stedet for der

sammenlignes med en anden 7. årgang sidste skoleår, for det siger reelt ikke noget om disse elever.

- Progression er det afgørende, da det viser, hvorvidt vi flytter noget. Progression er afgørende i forhold til formålet i Børn- og Ungepolitikken omkring at alle børn og unge bliver så dygtige som de kan.

- **Uddannelsesparathed**

- Rigtig mange børn er ikke uddannelsesparate – er det kriterierne, der er for stramme, eller er det skolens indsats, der fejler?
- Savner mere nuancerede data fra UU, fx på hvordan bliver der fulgt på parathedssamtalerne i 8. klasse
- Hvordan kan vi arbejde mere forebyggende i 5., 6., 7. klasse?

- **Segregering og Børnesyn**

- Der fokuseres rigtig meget på segregeringsgraden i disse år. Segregering og graden heraf hænger tæt sammen med hvilket børnesyn vi har.
- Kvalitative data er især vigtige her når vi snakker børnesyn. Dette kan supplere de kvantitative data der bør eksistere på segregering.

- **Familie og forældreperspektiv**

- Både generelt, men særligt for sårbare og udsatte børn spiller forældrene en enorm vigtig rolle i deres barns skolegang. Både i forhold til det faglige niveau, men også trivsels- og fraværsmæssigt har forældrene væsentlig betydning.

- **Behov for gennemgående og ensartede data på tværs af 0-18 år**

- Det er afgørende at vi taler samme sprog på tværs af organisationen. En del af det at tale samme sprog er at tale om samme data.
- Det er afgørende i forhold til stærkere læringsfællesskaber og anvendelsen af data, at vi ikke begynder at have alle mulige forskellige datakilder for det samme.
 - Det er godt med fælles krav om, hvordan vi måler de forskellige ting. Valgfrihed til hver skole- eller dagtilbudsleder vil ikke være en god ting
- Det er vigtigt at samarbejde på tværs af overgange så vi ved, hvilket data, der anvendes på "den anden side". Et godt eksempel er sprogvurderingen ved 6 år sammenholdt med sprogscreeningen ved skolestart, disse to tests er meget forskellige, der er behov for samarbejde og oversættelse på tværs.
- Vi har brug for et stringent værktøj, der følger barnet når det skifter tilbud

- **Større fokus på fællesskabet/venskaber i arbejdet med kvalitetsrapporterne.**

- Overvejelse af, om fællesskabet og venskaber er bedre/flere i specialtilbud (er det rigtigt at visitere alle disse børn til specialtilbud?)
- Overvejelse om at arbejde meget mere systematisk med barnets stemme og være mere tydelige om at vi gør det.
- Inddragelse af børnene og kvalitativ viden er centralt ift. vores kvalitetsudvikling.
- Observationer og inddragelse af børnene kalder igen på en skarp definition af, hvad kvalitet er – ellers spørger vi børnene i blinde.

Opsamling på kvalitetsdrøftelse i dagtilbudsnetværket

28. oktober 2019
Side 1 af 2

RESUME:

Temaerne i dagtilbudsnetværket har et fælles underliggende fokus på at styrke sammenhængen i børnenes liv ved at styrke samarbejdet og sammenhængen i arbejdet med børnenes udvikling, trivsel, læring og dannelse på tværs af dagtilbud og skole og FU.

Lederne i dagtilbudsnetværket peger på behovet for at styrke det fælles sprog gennem fælles mål og fælles data og en højere grad af forpligtende samarbejde på i forbindelse med overgange men også mere generelt.

Samlet oversigt over temaer fra enkelte grupper:

- **Overgange**
Hvordan skaber vi sammenhæng i børnenes liv? Arbejdet med overgange går begge veje, og såvel dagtilbud som skole skal forberede børnene og være forberedte på børnene. En fælles platform eller fælles visioner kan understøtte samarbejdet om en fælles faglig tilgang.
- **Børn i udsatte positioner**
Data viser, at børn i udsatte positioner har lavere trivsel og klarer sig dårligere. Fokus på at arbejde med trivsel for målgruppen, så f.eks. overvægt og fravær mindskes for gruppen. I den forbindelse afgørende at flytte fokus fra barnet til de voksne (læringsmiljøet)
- **Segregeringsgrad**
I Aarhus kommune er der færre børn i specialklasser end landsgennemsnittet. Det vil sige, at vi rummer flere børn i normalklasser end andre kommuner. Fra 3. klasse stiger antallet af børn i specialklasser. Fokus på, hvordan man arbejder med børn i dagtilbud og skole. Hvilke stilladser er der sat op for børnene og forsvinder de i skolen. Hvilke data har vi?
- **Fravær**
Styrke samarbejdet mellem dagtilbud og skole om fravær. Fokus på, om der er mønstre for fravær allerede i dagtilbuddene, som forstærkes i skolen. Fokus på, om man i dagtilbuddene kan arbejde med de beskyttende faktorer, der på sigt kan mindske fraværet i skolen. Fokus på, sammenfald mellem fravær og andre risikofaktorer hos børn og familier.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Pædagogik og Udvikling

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 30526873

Direkte e-mail:
lohebu@aarhus.dk

Sag: 19/074935-11
Sagsbehandler:
Louise Heltborg Budde

28. oktober 2019

Side 2 af 2

- **Samarbejde mellem dagtilbud, skole og SFO**
Fokus på kvaliteten i samarbejdet mellem dagtilbud, skole og SFO, herunder snitflader, sammenhæng og forældresamarbejde.
- **Læringsmiljøer**
Læringsmiljøerne er betingelserne/vilkårene, børn har for læring, udvikling og trivsel. Data i kvalitetsrapporterne skal fokusere på læringsmiljøerne. Fokus på læringsmiljøer vil skabe sammenhæng mellem og fælles sprog i 0-6års rapport og 6-18 årsrapport.
- **Livsduelighed**
Et alternativt fokus på børnenes udvikling frem for karakterer eller sprogfærdighed – og et fælles mål for dagtilbud, skole og FU. Forskning viser at netop livsduelighed har en stor betydning for, om børn lykkes.
- **Inkluderende fællesskaber og sunde relationer**
Fokus på at etablere stærkere fællesskaber mellem dagtilbud og skole f.eks. i forbindelse med overgange. Et forslag kunne være at dagtilbud og skole i højere grad er en del af hinandens praksis.
- **Sammenligneligt og sammenhængende data i et 0-18 års perspektiv**
Fælles data 0-18 vil styrke et sammenhængende fokus på børns læring, udvikling og trivsel og understøtte samarbejdet mellem dagtilbud, skole og FU. Fokus på "the big why" og fælles mål på tværs af dagtilbud, skole og FU.

Sæt fokus på at data fra dagtilbud også anvendes ved skolestart. For eksempel kunne man udvikle dialoghjulet til indskolingen, ligesom det nu anvendes af sundhedsplejen ved 9-måneder, ligesom trivselsmålinger i skolen kan overføres til dagtilbud.
- **Forpligtende samarbejde samt systematisk frem-og tilbageløb**
Styrke læringsmiljøerne på tværs ved at have systematik og forpligtende samarbejde mellem dagtilbud og skole, herunder at man er forpligtet til at bruge den viden, der skabes andre steder.

Opsamling kvalitetsdrøftelse i netværket for specialpædagogik og specialtilbud

30. oktober 2019
Side 1 af 2

Resume

I specialnetværket samlede drøftelserne sig særligt om to temaer:

- Elevfravær i specialtilbud
- Data på specialområdet

Temaer fra de enkelte grupper

I specialnetværket blev der i 6 grupper udvalgt i alt 12 temaer. To af de udvalgte temaer gik igen på tværs af de seks grupper. Således blev 'elevfravær i specialtilbud' fremhævet af fem grupper, mens 'data på specialområdet' blev fremhævet af fire grupper.

Specialnetværket bidrager således med fem forskellige temaer til den videre proces frem mod den endelige udvælgelse af temaer. Disse fem temaer er uddybet i det følgende.

Elevfravær i specialtilbud (5 grupper)

- Der er et højt fravær blandt elever i specialklasser og på specialskoler. Det kan blive til rigtigt meget fravær over et helt skoleforløb. Fravær har stor betydning for læring og trivsel.
- Kan vi være mere proaktive i forhold til at forebygge fravær? Kan vi se tidlige tegn på mistroivsel? Behov for mere nuancerede data om fravær.
- Hvordan kan fritidsdelen være med til at understøtte et højere fremmøde?
- Hvordan sikrer vi det gode samarbejde med socialforvaltningen? Hvem har ansvaret, når en elev ikke kommer i skole?
- Hvordan kan vi komme ud med budskabet til forældrene, så de forstår vigtigheden af at komme i skole?
- Hvilken betydning har lang transporttid for elevfraværet blandt specialklasseelever? Hvordan sikrer vi, at en for lang transporttid ikke bliver en hindring for at komme i skole? Hvordan sikrer vi, at specialklasseleverne kan fastholde deres tilknytning til lokaldistriktet?
- Er der sammenhæng mellem specialklasseelevernes fravær og deres livstilfredshed? Har fraværet betydning for barnets læringspotentiale? Hvilken betydning har specialklassernes sammensætning for fraværet?

Data på specialområdet (4 grupper)

- Der er behov for mere relevant og sammenligneligt data på specialområdet. Vi skal passe på, at specialområdet ikke kommer til at 'drukne' i en samlet rapport for 6-18-årsområdet.
- Der er behov for progressionsdata på individniveau på specialområdet, så vi kan følge udviklingen i læring og trivsel for det enkelte barn.

BØRN OG UNGE
Strategi og Udvikling
Aarhus Kommune

HR og Organisation
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 41 85 76 56
Direkte telefon: 24 59 45 89

Direkte e-mail:
bjorn@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Bjørn Bjorholm Stilling

- Der er behov for nuancerede data på specialområdet, herunder data, der inddrager børnenes stemme og lærernes stemme.
- Der er stor spredning i fravær og trivsel mellem værtsskolerne. Giver afsæt for at lære af hinanden.

30. oktober 2019
Side 2 af 2

Ungdomslivet på det specialiserede område (1 gruppe)

- Vi kan lave gode tilbud – kuvøser – for børn og unge, men hvad gør vi, når de slippes ud i det virkelige liv, når de engang er færdige med skolen?
- Der er et skisma imellem at stigmatisere børnene i specialtilbud overfor det at kunne begå sig i bredere og mere realistiske miljøer.

Fællesskaber, overgange og kvalitetsparametre i forhold til unge med specialpædagogiske behov (1 gruppe)

- Der er behov for en større åbenhed for, at selvom unge med specialpædagogiske behov ikke nødvendigvis er i uddannelse 15 måneder efter skolen, kan de godt være i gang med en positiv udvikling og være optaget nye meningsfulde fællesskaber, hvor de føler sig som en del af noget.
- Vi skal måle på, hvad der skaber fællesskaber; dvs. mobning, trivsel osv., men vi skal også have blik for de samlede kompetencer og færdigheder, de har med fra skolen, som giver et godt afsæt for det videre unge- og voksenliv.
- Kan man lave kvalitetsmåling, hvor man har dialoger i grupper af unge frem for afkrydsninger i skemaer? Dvs. nogle voksne, der tager rundt og snakker med eleverne, det giver en mere åben dialog, også for børn i specialklasser.
- Der kan trækkes på erfaringer fra kompetenceforløbet 'fællesskaber for alle', der byggede på videndeling tæt på praksis med positive tilbagemeldinger.

Gode børneliv for børn med specialpædagogiske behov (1 gruppe)

- Der er behov for at balancere kvalitative nuancerede data med kvantitative, og at give en palette af billeder på, hvordan man har valgt at løse opgaven rundt omkring med at skabe gode liv for børn med specialpædagogiske behov.
- Hvordan skaber vi data om medarbejdernes besiddelse og udvikling af professionelle relationer, relationskompetencer og professionel dømmekraft?
- Hvad er sammenhængen er mellem voksnes relationer og børnenes relationer, voksnes fremmøde og børns fremmøde?
- Nogle steder lykkes det rigtig godt. Er det en særlig konstellation af professionelle og ledelsen, der gør en forskel? Er der nogle gange grænser for metodefrihed, fordi noget virker bedre end andet?

Datapakke for 6-18-årsområdet

Data om børn og unges trivsel, læring og udvikling på skole- og fritidsområdet i Aarhus Kommune

Datapakke for 6-18-årsområdet

Formålet med denne datapakke er at understøtte en datainformeret dialog om udvælgelsen af emner til kvalitetsrapporten på 6-18-årsområdet.

Datapakken indeholder en række kvantitative pædagogiske data om, hvordan børnene og de unge på skole- og fritidsområdet har det og klarer sig (se figur). Der er udvalgt 22 indikatorer, som tilsammen giver et billede af, hvordan det går med at indfri de tre mål i børne- og ungepolitikken om:

- Læring og udvikling
- Fællesskab
- Sundhed og trivsel

Derudover indeholder datapakken et særligt fokus på børn og unge i specialtilbud, udsatte børn og unge samt elever i 10. klasse.

Datapakken indeholder udelukkende tal på kommuneniveau. Ønsker du at se lokale tal eller at supplere med andre data, kan du finde dem i Børn og Unges ledelsesinformationssystem (LIS).

Model over datatyper. Klausen (2018): Skoleledelse med data – i praksis.

Indhold

1. Læring og udvikling på skole- og fritidsområdet	Side 4
2. Fællesskab på skole- og fritidsområdet	Side 13
3. Sundhed og trivsel på skole- og fritidsområdet	Side 19
4. Elever i specialtilbud	Side 29
5. Udsatte elever	Side 33
6. Elever i 10. klasse	Side 36

Læring og udvikling på skole- og fritidsområdet

Fagligt niveau ved folkeskolens afgangseksamen

- Karaktergennemsnit
- Socioøkonomisk reference
- Elever med mindst 2 i dansk og matematik

Resultater fra de nationale test

- Resultater fra de nationale test i dansk læsning og matematik

Overgang til ungdomsuddannelse

- Status på den nationale ungemålsætning
- Søgning til gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser
- Uddannelsesparathed

Læring og udvikling i klubben

- Klubmedlemmer, der lærer nyt i klubben

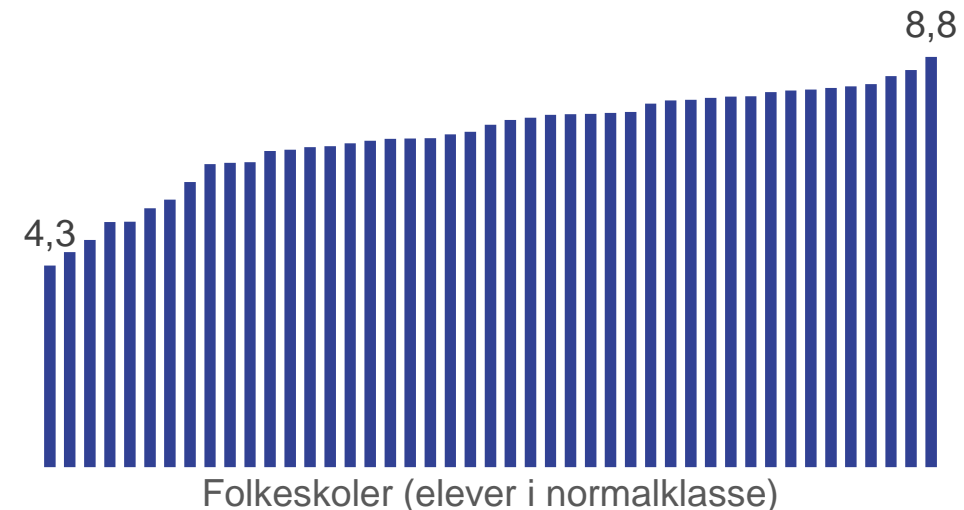
Fagligt niveau ved folkeskolens afgangseksamen

Karaktergennemsnit

Karaktergennemsnit i bundne prøvefag i 9. klasse

Afgangår	2015	2016	2017	2018	2019
Aarhus Kommune	7,2	7,4	7,2	7,2	7,3
Hele landet	6,9	7,0	6,9	6,9	7,0

- Stabilt højt karaktergennemsnit. Aarhus Kommune nr. 17 ud af 98 kommuner.
- Højeste gennemsnit i engelsk (8,2) efterfulgt af fællesprøve i naturfagene (7,5) samt matematik (7,3) og dansk (7,1). Samme mønster på landsplan.
- Store forskelle mellem de enkelte folkeskoler i Aarhus Kommune (se figur).

Karaktergennemsnittet i bundne prøver beregnes på baggrund af elever, der har aflagt mindst 4 af de bundne prøver eller delprøver. Alle elever vægter lige meget uanset, hvor mange prøver, de har aflagt, hvis blot eleven har aflagt mindst 4 bundne prøver eller delprøver. I tabellen indgår elever i kommunale skoler uanset klassetype. I figuren indgår kun normalklasseelever på folkeskoler.

Fagligt niveau ved folkeskolens afgangseksamen

Socioøkonomisk reference

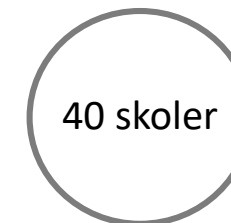
Socioøkonomisk reference for karaktergennemsnit i bundne prøvfag i 9. klasse

Afgangår	2015	2016	2017	2018	2019
Faktisk gennemsnit	7,3	7,4	7,2	7,3	-
Forventet gennemsnit	7,2	7,3	7,3	7,2	-

- Det *faktiske* karaktergennemsnit for folkeskolerne i Aarhus Kommune er på niveau med det *forventede* gennemsnit i forhold til elever i resten af landet med samme baggrund.
- Set over den seneste 3-årige periode (2016/17-2018/19) var der to folkeskoler, der havde et karaktergennemsnit, der var *højere* end forventet, mens tre folkeskoler havde et karaktergennemsnit, der var *lavere* end forventet.
- 1 ud af de 2 skoler med højere gennemsnit end forventet og 1 ud af de 3 skoler med lavere gennemsnit end forventet havde det også året før (2015/16-2017/18)

Højere

På niveau

Lavere

Den socioøkonomiske reference viser, hvordan elever på landsplan med samme baggrundsforhold som en given skoles elever har klaret prøverne. 'Socioøkonomisk' refererer til elevernes sociale og økonomiske baggrund, mens 'reference' fortæller, at tallet kan bruges som sammenligningsgrundlag for skolens faktiske opnåede resultater. Kun elever i folkeskoler indgår (hvorfor tallene ikke stemmer helt overens med karaktergennemsnittet på side 5). **Tal for 2018/19 på lands- og kommuneniveau fra Undervisningsministeriet forventes klar i november 2019.**

Fagligt niveau ved folkeskolens afgangseksamen

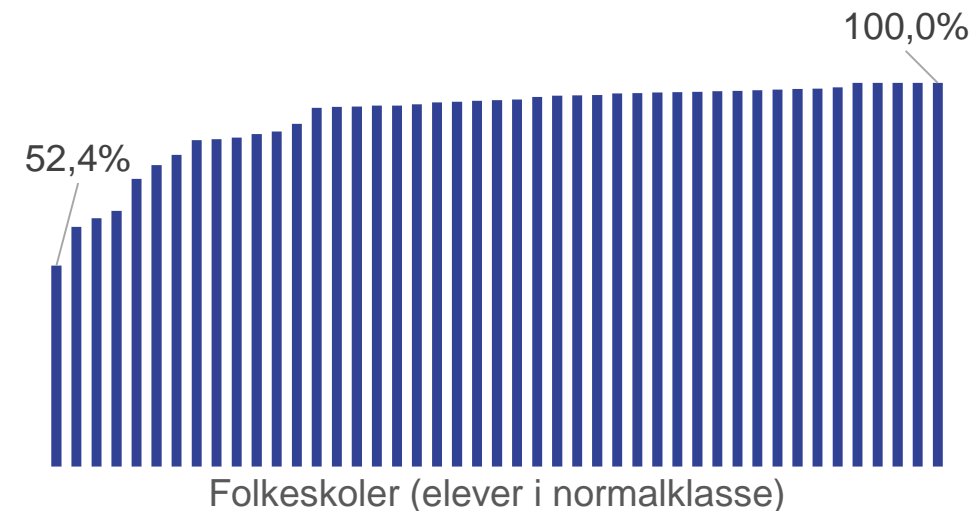
Elever med mindst 2 i dansk og matematik

Andel elever i 9. klasse med mindst 2 i karaktergennemsnit i både dansk og matematik i 9. klasse

Afgangsrår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Aarhus Kommune	89,3%	88,3%	85,3%	87,4%	87,9%
Hele landet	89,9%	89,3%	87,7%	89,5%	90,0%

- Omkring hver ottende elev (12,1 pct. i 2018/19) opnåede ikke mindst 2 i karaktergennemsnit i både dansk og matematik. Det er lidt flere end på landsplan.
- Store forskelle mellem de enkelte folkeskoler i Aarhus Kommune (se figur).

Elever, der har aflagt alle prøver i både dansk og matematik, og som mindst har opnået et karaktergennemsnit på 2 i begge fag opfylder kriteriet. Elever, der ikke har aflagt alle prøver i dansk og matematik opfylder dermed ikke kriteriet. I tabellen indgår elever i kommunale skoler uanset klassetype. I figuren indgår kun normalklasseelever på folkeskoler

Resultater fra de nationale test

Resultater fra de nationale test i dansk læsning og matematik

- Fremgang i dansk læsning i 2., 4. og 8. klasse over de seneste tre år (2015/16 til 2017/18) – flere med gode resultater, flere af de allerdygtigste elever og færre med dårlige resultater.
- Tilbagegang i dansk læsning i 6. klasse i samme periode – færre med gode resultater, færre af de allerdygtigste elever og flere med dårlige resultater. Særligt afkodning udfordrer eleverne.
- Fremgang i matematik i 3. og 6. klasse over de seneste tre år (2015/16 til 2017/18) – flere med gode resultater, flere af de allerdygtigste elever (dog uændret for 6. klasse) og færre med dårlige resultater.
- Aarhus Kommune over landsgennemsnittet i 2017/18 i både dansk læsning og matematik på alle klassetrin – dog ikke dansk læsning i 6. klasse.
- Store forskelle i testresultater mellem de enkelte folkeskoler i Aarhus Kommune.
- Store forskelle i testresultater mellem børn af forældre med højt og lavt uddannelsesniveau.

Elevernes præstationer i de nationale test opgøres med udgangspunkt i en kriteriebaseret skala med seks faglige niveauer. Ifølge folkeskoleloven er resultater fra de nationale test fortrolige. Resultaterne må ikke offentliggøres af hensyn til, at kommuner og skoler ikke må kunne rangordnes. Det må dog offentliggøres, om målene for kommunen eller skolen er indfriet, men ikke hvor langt man er fra målet. Kommunens eller skolernes udvikling kan ligeledes offentliggøres. **Tal for 2018/19 fra Undervisningsministeriet forventes klar i november 2019.**

Overgang til ungdomsuddannelse

Status på den nationale ungemålsætning

Afgangår 2018	Andel unge, der forventes at få en ungdomsuddannelse, inden de er 25 år*	Antal unge uden tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked**	Pct. unge uden tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked ²
Aarhus Kommune	85%	2.791	4,7%
Hele landet	85%	45.451	6,6%

- Andelen, der forventes at få en ungdomsuddannelse, er på niveau med landsgennemsnittet (85 pct.) og opfylder byrådets målsætning om 85 pct. Andelen er steget fra 84 pct. i 2016.
- 4,7 pct. af de 15-24-årige i Aarhus Kommune i 2018 var uden tilknytning til uddannelse eller job, svarende til 2.791 personer. Andelen er faldet fra 5,3 pct. i 2016 svarende til et fald på 239 personer (fra 3.030 personer i 2016 til 2.791 personer i 2018). Andelen uden tilknytning til uddannelse eller job er ligeledes faldet på landsplan fra 7,0 pct. i 2016 til 6,6 pct. i 2018.

*: Andel af ungdomsårgang 2018, som forventes at få en mindst en ungdomsuddannelse inden de er 25 år, dvs. 8 år efter 9. klasse.

** : Unge uden tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarkedet er gruppen af unge i alderen 15-24 år, som ikke havde en ungdomsuddannelse, ikke var i gang med en ordinær fuldtidsuddannelse, ikke var på produktionsskole, ikke var i arbejde over 18 timer og ikke var på førtidspension eller SU

Kilde: Undervisningsministeriets profilmodel.

Overgang til ungdomsuddannelse

Søgning til gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser

Marts 2019	Gymnasiale uddannelser	Erhvervsuddannelser	STU	Øvrigt
Aarhus Kommune	77,4%	14,3%	1,6%	6,7%
Hele landet	72,0%	20,1%	1,2%	6,7%

- I 2019 søgte 77,4 pct. af de unge ind på en gymnasial uddannelse direkte efter grundskolen, mens 14,3 pct. søgte ind på en erhvervsuddannelse. Tilmeldingerne til erhvervsuddannelserne er steget lidt fra 12,4 pct. i 2017.
- Markant flere søger ind på en gymnasial uddannelse / markant færre søger ind på en erhvervsuddannelse i Aarhus Kommune end på landsplan. Disse forskelle kan i vid udstrækning forklares af forskelle i befolkningssammensætningen (flere forældre med videregående uddannelser / færre med erhvervsuddannelser).
- Der er store forskelle mellem de enkelte folkeskoler ift. andelen af elever, der søger ind på en ungdomsuddannelse, og hvilken type af ungdomsuddannelse, eleverne søger ind på – fx var der på otte skoler *ingen* elever, der havde søgt ind på en erhvervsuddannelse i løbet af de seneste fem år (2015-2019).

Tilmeldinger pr. marts 2019 fra optagelse.dk. I opgørelsen indgår elever med bopæl i Aarhus Kommune, som søger en ungdomsuddannelse eller lignende direkte fra 9. eller 10. klasse. Det betyder, at ældre elever, der fx søger en erhvervsuddannelse, ikke indgår. Det betyder også, at elever, der efter 9. klasse ønsker at fortsætte i 10. klasse, ikke indgår. 'STU' omfatter særligt tilrettelagte ungdomsuddannelser, mens 'andre' omfatter forberedende tilbud samt ungdomshøjskole, udlandsophold, arbejde og andet.

Overgang til ungdomsuddannelse

Uddannelsesparathed

Andel elever, der er vurderet uddannelsesparat

Klassetrin	Jan 2016	Jan 2017	Jan 2018	Jan 2019	Jun 2019
8. klasse	77,2%	76,2%	70,1%*	70,5%	74,2%
9. klasse	85,1%	83,0%	80,9%	77,3%*	79,0%
10. klasse	-	70,5%	58,3%	51,2%	57,3%

- Ved den afsluttende parathedsvurdering i juni 2019 blev hhv. 25,8 pct. af eleverne i 8. klasse, 21,0 pct. af eleverne i 9. klasse og 42,7 pct. af eleverne i 10. klasse vurderet ikke uddannelsesparat.
- Pga. ændrede faglige kriterier i 8. og 9. klasse er det ikke muligt at konkludere på udviklingen over tid. Dog har der været et fald i andelen af uddannelsesparate elever i 10. klasse.
- Der er store forskelle mellem de enkelte skoler. For elever i 8. klasse spænder andelen af uddannelsesparate elever således fra 16,7 pct. til 96,0 pct. og fra 38,5 pct. til 95,9 pct. for elever i 9. klasse (juni 2019).

Kilde: UU Aarhus. I tabellen indgår alle elever uanset klassetype i 8., 9. og 10. klasse på folkeskoler og frie grundskoler beliggende i Aarhus Kommune (uanset den unges bopælskommune), hvor UU Aarhus har vejledningsopgaven. Elever på efterskoler beliggende i Aarhus Kommune indgår ikke. Ikke uddannelsesparate elever omfatter elever fritaget for uddannelsesparathedsvurdering (typisk målgruppen til STU), elever vurderet *delvis uddannelsesparat* (dvs. parat til mindst en anden valgt uddannelsesretning) samt elever vurderet ikke parat til alle de valgte uddannelsesretninger. Fra og med 2019 er der indført en afsluttende parathedsvurdering i juni måned. De faglige kriterier er forskellige i 8. og 9. klasse, hvorfor tallene ikke kan sammenlignes.

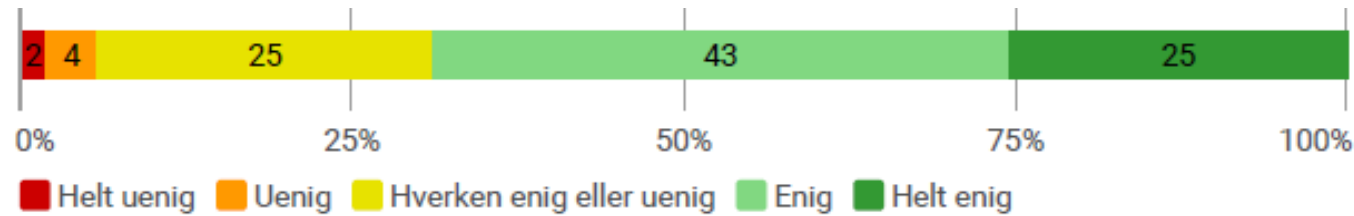
*: De faglige kriterier er ændret for elever i 8. klasse fra 2017/18 og for elever i 9. klasse fra 2018/19, hvorfor tallene ikke kan sammenlignes tilbage i tid.

Læring og udvikling i klubben

Klubmedlemmer, der lærer nyt i klubben

Jeg lærer nyt i klubben.

- To ud af tre klubmedlemmer (68 pct.) er 'enig' eller 'helt enig' i, at de lærer nyt i klubben.
- Lidt flere svarer, at de lærer nyt i fritidsklubben end i ungdomsklubben.
- 62 pct. er 'enig' eller 'helt enig' i, at de lærer mere om sig selv i klubben.

Fællesskab på skole- og fritidsområdet

Ensomhed, mobning og venskaber

- Ensomhed
- Mobning i skolen
- Venskaber i klubben

Indskrivning i SFO og klub

- Elever indskrevet i SFO
- Elever indskrevet i klub

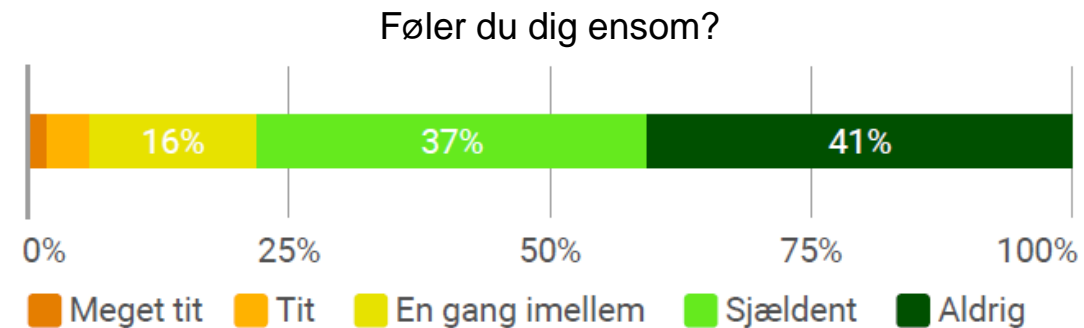
Ensomhed

Andel elever i 4.-9. klasse, der "tit" eller "meget tit" føler sig ensom

Skoleår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Aarhus Kommune	5,4%	5,8%	5,0%	4,9%	5,9%
Hele landet	5,3%	5,6%	5,4%	5,5%	5,4%

- Andelen er ensomme er det seneste år steget fra 4,9% til 5,9 % og er nu over byrådets målsætning på maksimalt 5 pct.
- Flere piger end drenge føler sig ensomme.

Ensomhed, mobning og venskaber

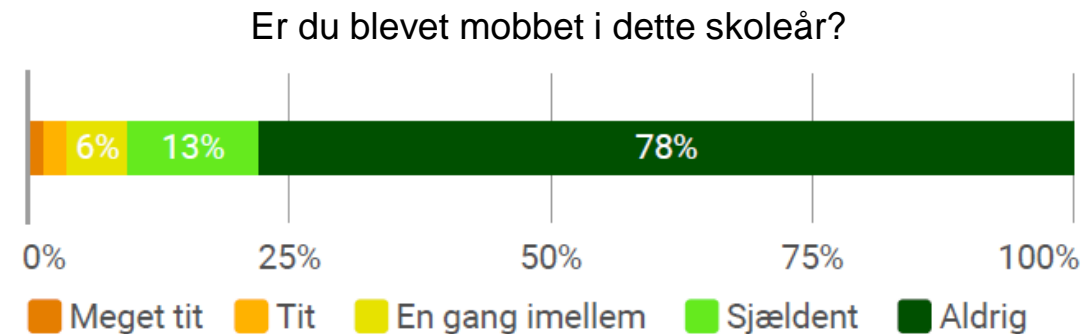
Mobning i skolen

Andel elever i 4.-9. klasse, der "tit" eller "meget tit" har oplevet mobning i dette skoleår

Skoleår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Aarhus Kommune	3,5%	3,1%	2,8%	3,0%	3,8%
Hele landet	3,8%	2,9%	2,8%	3,1%	3,1%

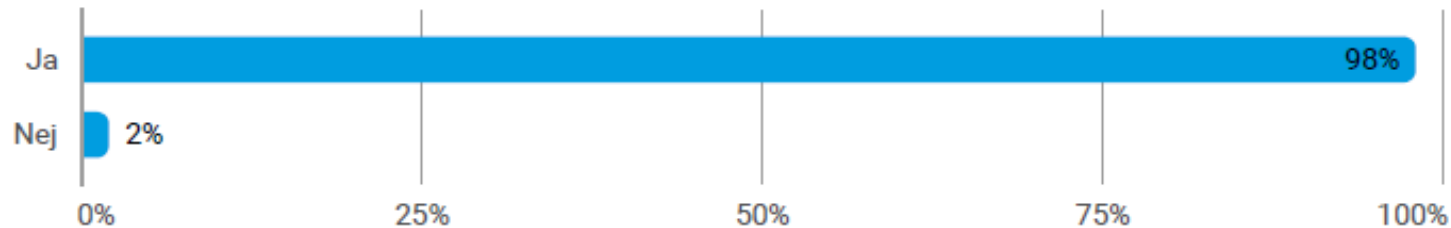
- Der har det seneste år været en stigning fra 3,0% til 3,8%, der oplever mobning.
- Flere oplever mobning på mellemtrinnet end i udskoling.

Venskaber i klubben

Har du en eller flere gode venner i klubben?

- Næsten alle (98 pct.) klubmedlemmer har en eller flere gode venner i klubben
- 73 pct. har fået nye venner af at gå i klub
- 94 pct. er 'sjældent' eller 'aldrig' blevet mobbet i klubben det seneste år
- 66 pct. er 'enig' eller 'helt enig' i, at de kan snakke med en voksen i klubben om svære ting eller problemer

Indskrivning i SFO og klub

Elever indskrevet i SFO

Skoleår	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
0.-4. klasse	76,4%	76,7%	-	-
0.-3. klasse	-	-	79,3%	80,0%

- Andelen af elever indskrevet i SFO har været nogenlunde konstant i perioden. Der er dog sket et 'spring' i indskrivningsandelen fra 2017/18 i forbindelse med, at SFO ikke længere er et tilbud til elever i 4. klasse.
- Lidt færre af eleverne i 3. klasse (77,7 pct.) er indskrevet i SFO end i 0.-2. klasse (80,8 pct.).

Indskrivning i SFO og klub

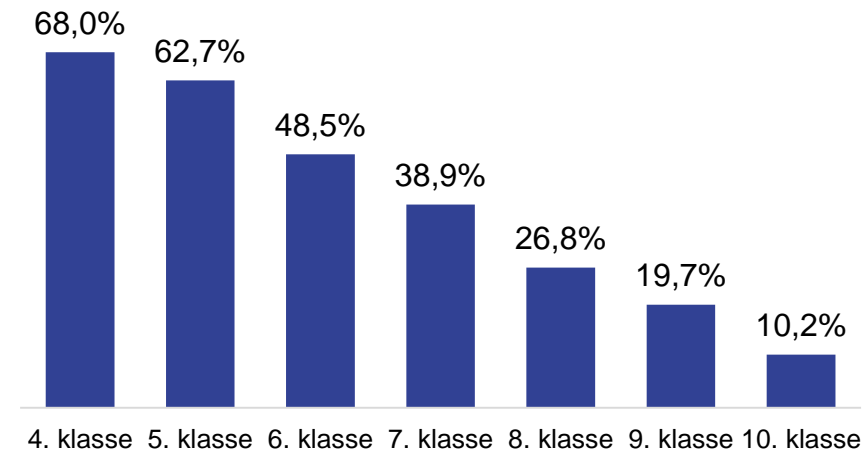
Elever indskrevet i klub

Skoleår	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Fritidsklub 5.-6. klasse	53,2%	55,2%	-	-
Fritidsklub 4.-6. klasse	-	-	60,6%	59,7%
Ungdomsklub 7. klasse til 17 år	22,8%	23,9%	25,2%	25,7%

- Andelen af elever i fritidsklub har været nogenlunde konstant i perioden. Der er dog sket et 'spring' i medlemsandelen fra 2017/18 i forbindelse med, at fritidsklub er blevet udvidet med 4. klasse.
- Der har været en svag stigning i andelen af elever i ungdomsklub fra 22,8 pct. til 25,7 pct.
- Indskrivningsandelen falder med stigende klassetrin (se figur).

Andel elever indskrevet i klub fordelt på klassetrin

Indskrivningstal opgjort pr. 1. oktober. Populationen omfatter alle elever med bopæl i Aarhus Kommune uanset skole- og klasstype. Fra skoleåret 2017/18 er SFO ikke længere et tilbud til elever i 4. klasse.

Sundhed og trivsel på skole- og fritidsområdet

Sundhed

- Overvægt
- Tandsundhed
- Alkohol og rygning

Trivsel

- Gennemsnitlig fraværsprocent for elever
- Andel elever med opmærksomhedskrævende fraværs mønster
- Trivsel i skolen
- Livstilfredshed
- Trivsel i SFO'en
- Trivsel i klubben

Sundhed

Overvægt

Andel overvægtige elever

Klassetrin	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
0. klasse	11,4%	10,9%	10,4%	11,3%	11,6%
6. klasse	16,5%	15,3%	16,6%	16,2%	16,6%
9. klasse	16,5%	18,0%	18,8%	19,1%	17,3%
I alt	14,7%	14,6%	15,1%	15,3%	14,9%

- Efter en årrække med stigende overvægt har der det seneste år været et fald i andelen af overvægtige elever. Andelen er nu under byrådets målsætning om maksimalt 15 pct. overvægtige. Det er eleverne i 9. klasse, der trækker andelen ned.
- Flere piger end drenge er overvægtige i 0. klasse, men kønsforskellen udligner sig i 6. og 9. klasse.
- Børn med dansk som andetsprog er mere udsatte i forhold til overvægt. Tal fra 2016/17 viser, at 20,9 pct. af børn med dansk som andetsprog i 0. klasse var overvægtige (8,6 pct. var svært overvægtige), sammenlignet med 9,7 pct. overvægtige børn i 0. klasse med dansk som modersmål (1,9 pct. var svært overvægtige).

Overvægt er opgjort i forhold til barnets BMI (korrigeret for alder og køn). Elever fra alle skoletyper indgår, dvs. også elever fra frie grundskoler. Pga. ekstraordinær personalemangel i Sundhedsplejen midt på skoleåret 2018/19 er der ikke gennemført vejninger på 6. klassetrin på flere skoler, primært i distrikt Øst. Resultaterne for 6. klassetrin i skoleåret 2018/19 skal derfor tolkes med dette forbehold.

Sundhed

Tandsundhed

Andel 15-årige uden fyldninger i tænderne

Kalenderår	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aarhus Kommune	62,5%	63,4%	64,5%	64,9%	69,7%	71,7%
Hele landet	55,7%	57,9%	59,4%	60,7%	65,1%	66,4%

Andel 15-årige med mange huller i tænderne (flere end 6 huller)

Kalenderår	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aarhus Kommune	6,1%	5,8%	5,2%	5,0%	3,8%	4,0%
Hele landet	7,5%	6,6%	6,0%	5,5%	4,3%	4,2%

- Efter en periode med stagnerende tandsundhed har der været en markant stigning i andelen af 15-årige uden huller.
- Samtidig har andelen af 15-årige med mange huller været faldende i perioden, hvilket betyder, at der *ikke* har været en stigning i uligheden i tandsundhed.
- Børn med dansk som andetsprog er mere udsatte i forhold til tandsundhed. Tal fra 2016/17 viser, at kun 41,0 pct. af de 15-årige med dansk som andetsprog var uden huller i tænderne (17,0 pct. havde mange huller), sammenlignet med 70,8 pct. uden huller i tænderne for de 15-årige med dansk som modersmål (2,2 pct. havde mange huller i tænderne).

Kilde: Sundhedsstyrelsens Centrale Odontologiske Register (SCOR). Elever fra alle skoletyper indgår, dvs. også elever i frie grundskoler.

Alkohol og rygning

”Tænk tilbage på de sidste 30 dage. Hvor mange gange har du drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed?”

Klassetrin	Ingen	1-2 gange	3-5 gange	6 eller flere gange
7. klasse	84,8%	11,2%	2,2%	1,8%
8. klasse	71,0%	16,6%	7,5%	4,9%
9. klasse	45,7%	26,0%	19,6%	8,8%

”Ryger du cigaretter, e-cigaretter eller vandpibe?”

Klassetrin	Jeg ryger ikke	Sjældnere end hver uge	Hver uge	Hver dag
7. klasse	93,3%	3,5%	1,8%	1,4%
8. klasse	86,2%	7,1%	3,0%	3,7%
9. klasse	80,8%	9,6%	4,0%	5,6%

- 5,2 pct. har prøvet at ryge hash, mens 2,3 pct. har prøvet at tage stoffer.
- Elever, der ryger, har oftere et højt alkoholforbrug, og har oftere prøvet at ryge hash eller at tage stoffer.
- Flere drenge end piger har et højt alkoholforbrug, er rygere, eller har prøvet at ryge hash eller at tage stoffer.

Trivsel

Elevfravær

Gennemsnitlig fraværsprocent for elever i 0.-10. klasse

Skoleår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Aarhus Kommune	5,3%	5,3%	5,4%	5,6%	5,6%
Hele landet	5,3%	5,6%	5,6%	5,9%	5,9%

- Den gennemsnitlige fraværsprocent har været svagt stigende i de senere år i Aarhus Kommune og på landsplan. Andelen er dog fortsat under byrådets målsætning om maksimalt 6 pct. Fraværet er steget mest i 10. klasse samt blandt elever i special- og modtagelsesklasser.
- I 2018/19 fordeler fraværet sig med 1,8 pct. fravær med tilladelse, 2,8 pct. sygefravær samt 1,1 pct. ulovligt fravær. Omkring 1.000 elever pr. skoleår forventes at blive omfattet af de nye fraværsregler om fratagelse af børne- og ungeydelsen ved 15 pct. ulovligt fravær i et kvartal.
- Fraværet stiger med klassetrinnet: Højest fravær i 10. klasse (12,6 pct.), efterfulgt af udskoling (7,2 pct.), mellemtrinnet (5,3 pct.) og indskoling (4,9 pct.).
- Forskel på klassetyper: Højere fravær i specialklasser (10,7 pct.) og specialskoler (11,6 pct.) samt modtagelsesklasser (9,7 pct.) end i normalklasser på almene folkeskoler (5,5 pct.).
- Store forskelle mellem de enkelte folkeskoler, spænder fra 3,9 pct. til 9,3 pct. (normalklasser på almene folkeskoler)

Den gennemsnitlige fraværsprocent er beregnet som et gennemsnit af de enkelte elevers fraværsprocent. Det betyder, at hver elev vægter lige meget i beregningen. Den samlede fraværsprocent beregnes som summen af fravær på grund af sygdom, fravær med tilladelse og ulovligt fravær. Elever i folkeskoler og specialskoler indgår. Alle klassetyper indgår.

Trivsel

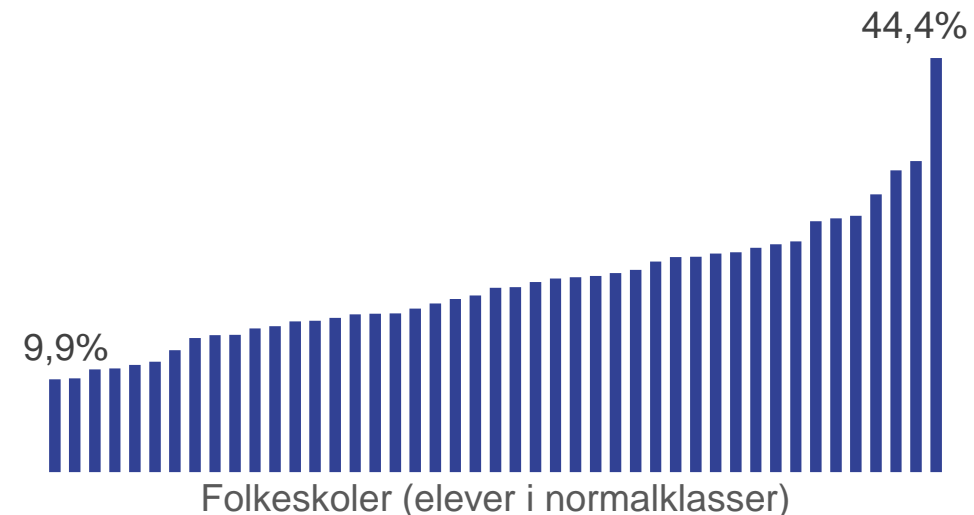

Opmærksomhedskrævende fraværs mønster

Andel elever med opmærksomhedskrævende fraværs mønster for elever i 0.-10. klasse

Skoleår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Indskoling	12,3%	12,7%	12,7%	13,8%	14,7%
Mellemtrin	16,6%	18,2%	18,4%	19,5%	18,1%
Udskoling	26,2%	26,3%	27,6%	29,0%	28,4%
10. klasse	30,3%	38,0%	43,2%	52,4%	51,0%
I alt	17,8%	18,6%	18,9%	20,2%	19,9%

- Der har været et lille fald i det opmærksomhedskrævende fravær det seneste år efter en periode med stigende fravær.
- Fraværet er højere i de ældste klasser og er særligt højt i 10. klasse.
- Størst fravær i special- og modtagelsesklasser.
- Store forskelle mellem de enkelte skoler, spænder fra 9,9 pct. til 44,4 pct. (se figur).

Der er tale om et opmærksomhedskrævende fraværs mønster, når en elev har haft 11 eller flere fraværstilfælde det seneste skoleår og/eller mere end 10 pct. samlet fravær det seneste skoleår. Elever i kommunale skoler indgår. Alle klassetyper indgår. Der findes ikke sammenlignelige tal for hele landet.

Trivsel

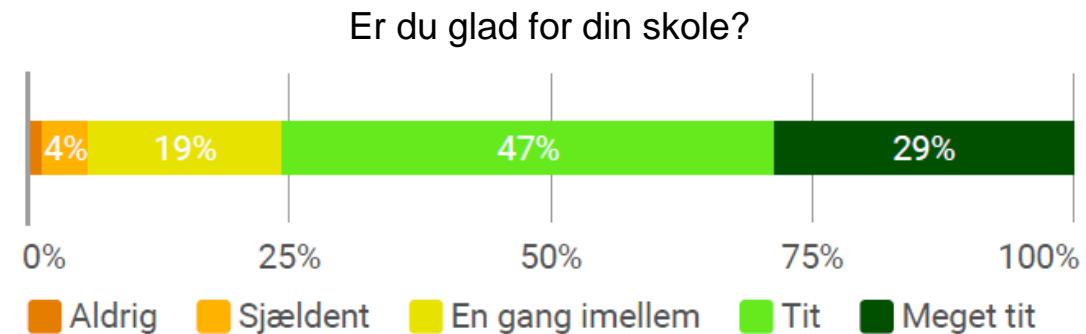
Trivsel i skolen

Andel elever i 4.-9. klasse, der "tit" eller "meget tit" er glad for skolen

Skoleår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Aarhus Kommune	72,7%	75,4%	76,8%	77,0%	75,6%
Hele landet	71,9%	76,0%	77,3%	77,4%	77,3%

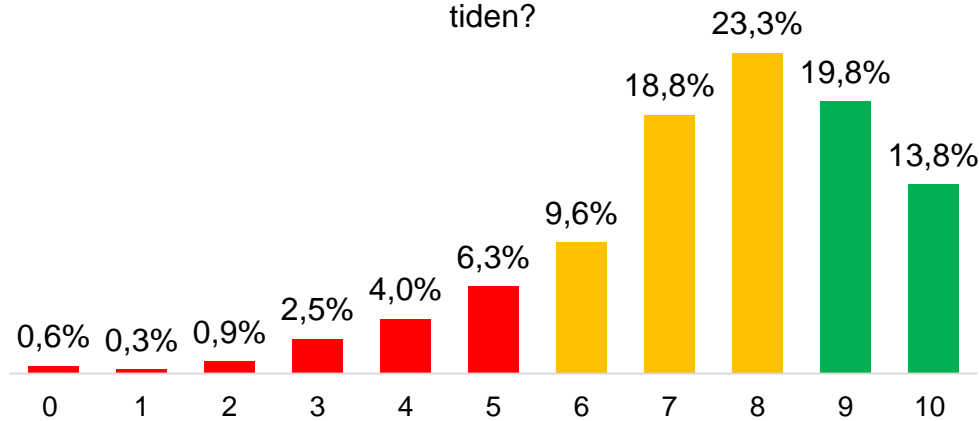
- Der har det seneste år været et fald fra 77,0% til 75,6%, der er glade for skolen.
- Flere piger end drenge er glade for skolen.
- Flere er glade for skolen på mellemtrinnet end i udskoling.

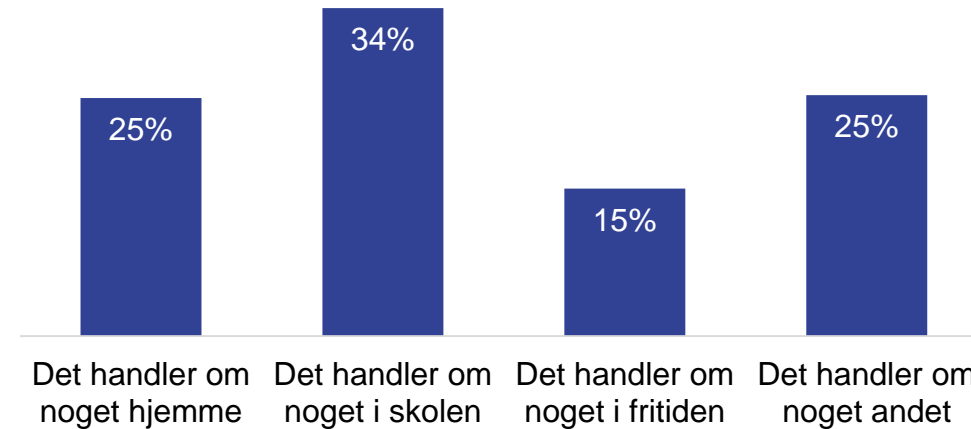
Trivsel

Livstilfredshed

Her er en linje med prikkerne 0 til 10. Prik 0 betyder "det værste mulige liv" for dig, og prik 10 betyder "det bedste mulige liv" for dig. Hvor på linjen synes du selv, du er for tiden?

Hvad handler det om, når du svarer ved spørgsmålet om, hvordan du synes dit liv er (sæt ét eller flere kryds)

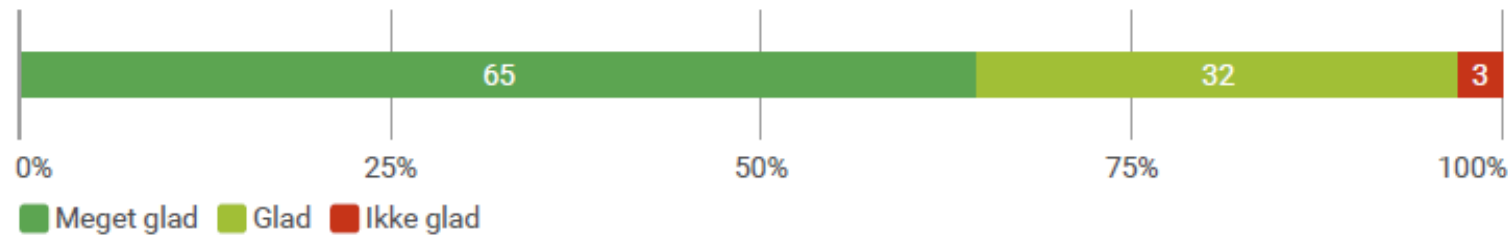
- 33,6 pct. af eleverne i 4.-9. klasse oplever høj livstilfredshed (9-10), 51,7 pct. oplever middelhøj livstilfredshed (6-8), mens 14,7 pct. af eleverne oplever lav livstilfredshed (0-5).
- Højere livstilfredshed blandt elever på mellemtrinnet end i udskolingen.
- 25 pct. af de elever, som oplevede lav livstilfredshed i 2017/18 oplevede også lav livstilfredshed i 2018/19 (dvs. 75 pct. oplevede *ikke* vedvarende lav livstilfredshed).
- 34 pct. af eleverne med lav livstilfredshed svarer, at det handler om noget i skolen.

Trivsel

Trivsel i SFO'en

Hvad synes du om din SFO?

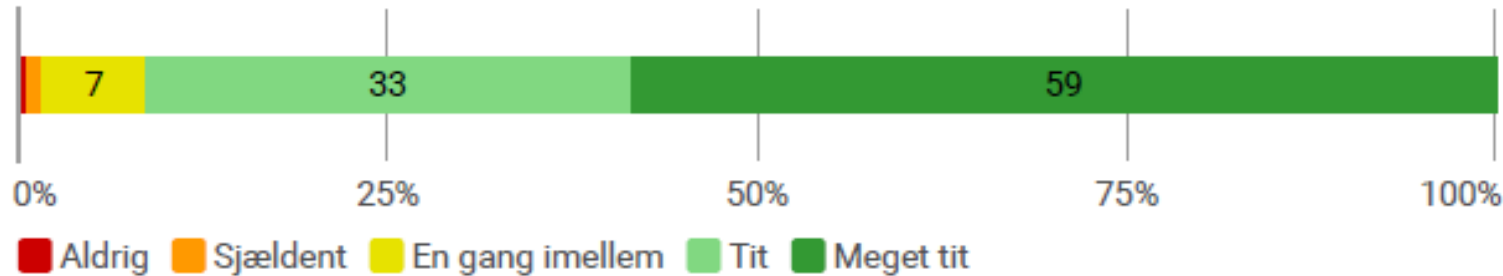
- Næsten alle (97 pct.) er glade for SFO'en.
- Trivslen i SFO'en falder lidt med stigende klassetrin: 72,3 pct. er 'meget glad' for SFO'en i 0. klasse sammenlignet med 51,3 pct. i 3. klasse.
- Tal fra den seneste forældretilfredshedsundersøgelse fra 2017 viser, at 77,2 pct. af forældrene var 'tilfreds' eller 'meget tilfreds' med deres barns SFO.

Trivsel

Trivsel i klubben

Er du glad for din klub?

- 9 ud af 10 klubmedlemmer er 'tit' eller 'meget tit' glad for klubben (92 pct.)
- Flere er glade for fritidsklubben (93 pct.) end for ungdomsklubben (86 pct.)
- Tal fra den seneste forældretilfredshedsundersøgelse fra 2017 viser, at 80,2 pct. af forældrene var 'tilfreds' eller 'meget tilfreds' med deres barns klub.

Kilde: Klubtrivselsmålingen 2018/19. Data for klubtrivselsmålingen 2019/20 forventes klar i januar 2020.

Elever i specialtilbud

Elever i specialpædagogiske undervisningstilbud (segregeringsgrad)

Elever i specialklasser og specialskoler, der går op til folkeskolens prøver

Elevfravær og trivsel blandt elever i specialklasser og specialskoler

Elever i specialpædagogiske undervisningstilbud (segregeringsgrad)

Skoleår	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Aarhus Kommune 0.-10. kl. (MBU-opgørelse)	3,59%	3,70%	3,77%	4,14%	4,24%
Aarhus Kommune 0.-9. kl. (KL-opgørelse)	3,32%	3,59%	3,86%	3,92%	-
Hele landet 0.-9. kl. (KL-opgørelse)	4,06%	4,23%	4,22%	4,46%	-

- Segregeringsgraden er lavere i Aarhus Kommune end på landsplan.
- I de senere år har der været en stigning i segregeringsgraden både i Aarhus Kommune og på landsplan.

I opgørelsen fra KL opgøres segregeringsgraden som andelen af elever i specialklasser på folkeskoler, kommunale ungdomsskoler, specialskoler, interne skoler i dagbehandlingstilbud samt frie grundskoler fra 0.-9. klasse. Forskellene mellem KLs opgørelse for Aarhus Kommune og Børn og Unges egen opgørelse skyldes bl.a., at KLs opgørelse ikke indeholder 10. klasse. Derudover er KLs tal opgjort pr. september, hvor Aarhus Kommunes tal er opgjort på baggrund af planlægningstal pr. april.

Elever i specialklasser og specialskoler, der går op til folkeskolens prøver

Andel elever, der har aflagt mindst én af de bundne prøvfag i 9. klasse

Afgangår	2015	2016	2017	2018	2019
Specialklasser	76,5%	55,3%	42,3%	55,1%	74,1%
Specialskoler	36,8%	27,3%	26,8%	25,6%	21,8%
I alt	62,3%	45,7%	37,7%	46,7%	53,6%

- De seneste tre år har der været en fremgang i andelen af elever i specialklasser, der går op til en eller flere prøver. Blandt elever i specialskoler har andelen omvendt været faldende.
- I 2018/19 gik i alt 8,6 pct. af eleverne i specialklasser og specialskoler op til alle bundne prøvfag. Det er en lille stigning fra 6,5 pct. I 2016/17.

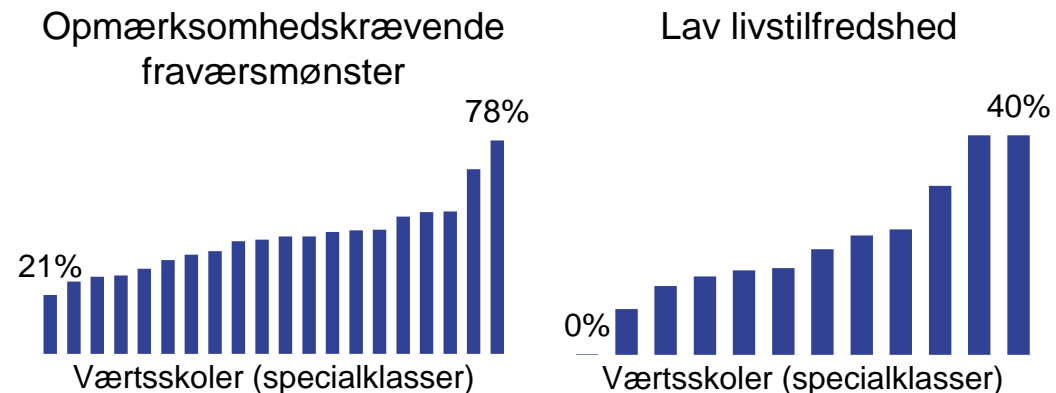
Opgørelsen omfatter elever i specialklasser og specialskoler, som er registreret med personligt klassetrin 9 i juni måned i afgangsåret.

Elevfravær og trivsel blandt elever i specialklasser og specialskoler

Andel elever med hhv. opmærksomhedskrævende fraværs mønster og lav livstilfredshed (2017/18)

	Normalklasse	Specialklasse	Specialskole
Opmærksomhedskrævende fraværs mønster	18,7%	40,6%	38,9%
Lav livstilfredshed	14,5%	18,9%	30,2%

- Flere med opmærksomhedskrævende elevfravær blandt elever i specialklasser (40,8 pct.) og specialskoler (25,4 pct.) end i normalklasser (17,0 pct.).
- Flere elever i specialklasser (18,9 pct.) og specialskoler (30,2 pct.) oplever lav livstilfredshed end i normalklasser (14,5 pct.).
- Der er store forskelle mellem de enkelte værtsskoler med specialklasser, både i forhold til elevfravær og elevtrivsel (se figurer).

Se opgørelsesmetode for hhv. opmærksomhedskrævende fraværs mønster og lav livstilfredshed på side 24 og 26. Figurerne viser kun tal for de værtsskoler, hvor der er data for mindst 10 specialklasseelever.

Udsatte elever

Karaktergennemsnit og overgang til ungdomsuddannelse for udsatte elever

Elevfravær og trivsel blandt udsatte elever

Udsatte elever omfatter elever i kommunale skoler, der pr. 1. juni 2018 på et tidspunkt i deres liv havde modtaget en foranstaltning efter Serviceloven.

Karaktergennemsnit og overgang til ungdomsuddannelse for udsatte elever

Karaktergennemsnit i bundne prøvefag i 9. klasse

Afgangår	2016	2017	2018
Udsatte elever	5,2	5,2	5,4
Ikke-udsatte elever	7,6	7,4	7,5

Andel elever i gang med en ungdomsuddannelse 15 mdr. efter definitivt afsluttet folkeskole (9. eller 10. kl.)

Skoleår	2015/16	2016/17	2017/18
Udsatte elever	63,9%	65,0%	73,2%
Ikke-udsatte elever	93,1%	93,5%	96,1%

- Udsatte elever opnår et lavere karaktergennemsnit og kommer i mindre grad i gang med en ungdomsuddannelse efter folkeskolen sammenlignet med elever, som ikke er udsatte.
- Dog har der været en markant stigning i andelen af udsatte elever, der kommer i gang med en ungdomsuddannelse.

Udsatte elever omfatter elever i kommunale skoler, der pr. 1. juni 2018 på et tidspunkt i deres liv havde modtaget en foranstaltning efter Serviceloven.

Elevfravær og trivsel blandt udsatte elever

Gennemsnitlig fraværsprocent for elever i 0.-10. klasse

Skoleår	2015/16	2016/17	2017/18
Udsatte elever	9,1%	9,2%	10,1%
Ikke-udsatte elever	4,9%	4,9%	5,1%

Andel elever i 4.-9. klasse, der "tit" eller "meget tit" er glad for skolen

Skoleår	2015/16	2016/17	2017/18
Udsatte elever	62,1%	64,2%	64,7%
Ikke-udsatte elever	76,7%	78,2%	78,3%

- Udsatte elever har højere fravær og er mindre glade for skolen sammenlignet med elever, som ikke er udsatte.

Udsatte elever omfatter elever i kommunale skoler, der pr. 1. juni 2018 på et tidspunkt i deres liv havde modtaget en foranstaltning efter Serviceloven. Se opgørelsesmetode for hhv. trivsel i skolen og elevfravær på side 23 og 25.

Elever i 10. klasse

Søgning til kommunale 10. klasses tilbud

Elevsammensætning i kommunale 10. klasses tilbud

Søgning til kommunale 10. klasses tilbud

Andel elever i kommunale 10. klasses tilbud

Skoleår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Aarhus Kommune	28,0%	25,4%	19,3%	18,7%	-
Hele landet	31,3%	30,8%	28,1%	26,5%	-

- Der har i de senere år været et fald i andelen, der vælger et kommunalt 10. klasses tilbud i Aarhus Kommune, mens der omvendt har været en stigning i andelen, der vælger 10. klasse på en efterskole.
- Søgningen til de kommunale 10. klasses tilbud har dog stabiliseret sig efter oprettelsen af EUD10 i 2016/17.

Opgørelsen omfatter elever, som har bopæl i Aarhus Kommune. Tal for 2018/19 forventes klar fra Undervisningsministeriet i slutningen af oktober.

Elevsammensætning i kommunale 10. klasses tilbud

Karakteristik af elever i kommunal 10. klasse og efterskole 10. klasse (2018/19)

	Kommunal 10. klasse	Efterskole 10. klasse
Gennemsnitligt antal fraværsdage i 9. klasse	21 dage	10 dage
Andel ikke har bestået dansk og matematik i 9. klasse	23%	2%
Andel med anden herkomst end dansk	67%	2%

- Gruppen af elever, der vælger den kommunale 10. klasse, er en udfordret gruppe i forhold til elevfravær og faglige resultater sammenlignet med årgangen som helhed, og med gruppen, der vælger 10. klasse på en efterskole.
- Elever på skoler med relativt mange elever med en svag socioøkonomisk baggrund går oftere videre i kommunal 10. klasse, mens elever på skoler med relativt mange elever med en stærk socioøkonomisk baggrund oftere går videre i 10. klasse på en privat- eller efterskole.

Opgørelsen omfatter normalklasseelever, der gik i 9. klasse på en folkeskole i 2017/18, og som gik videre i kommunal 10. klasse eller efterskole 10. klasse.

Spørgsmål til datapakken

Har du spørgsmål til datapakken, kan du kontakte analysekonsulent Bjørn Bjorholm Stilling på bjorn@aarhus.dk eller på tlf. 24 59 45 89.

Bilag 3. Opsamling af forslag temaer til kvalitetsopfølgningen 6-18 år fra 5 faglige netværk og chefgruppen

Nærværende opsamling er en overordnet beskrivelse af de fem netværks forslag til temaer i kvalitetsopfølgningen til byrådet på 6-18 årsområdet. Af opsamlingen fremgår 7 overordnede temaer, hvilke netværk der har ønsket temaet, samt en overordnet beskrivelse af temaet. Derudover oplyses hvilke eksisterende data og viden, der kan danne afsæt for en nærmere beskrivelse/analyse af temaet i en kommende kvalitetsopfølgning i marts 2020. Udover nedstående sammenfatning er der en opsamling af drøftelserne i hvert af de enkelte netværks drøftelser og herudover referater fra samtlige gruppedrøftelser i netværk. Dette materiale vil medtages i en evt. videre belysning og udfoldelse af temaerne.

Tema	Netværk	Beskrivelse	Eksisterende data på området
Fravær	Dagtilbud Skole Sårbare og udsatte unge Specialpædagogik og specialtilbud	<p>På tværs af netværkene var der stor opmærksomhed på temaet fravær.</p> <p>Der er et ønske om at der skal ses bag om fraværet og sættes fokus på det opsporende og forebyggende arbejde. Fravær kan være et symptom på noget andet bagvedliggende, som udfordre den enkelte elev.</p> <p>Arbejdet med fraværsproblematikker starter allerede i dagtilbuddene ift. forældresamarbejdet og fortsætter op igennem elevernes skolegang, både i almen og specialområdet.</p> <p>FUs betydning for elevernes fravær/tilstedeværelse kan her også belyses.</p> <p>Chefgruppen er enig i, at det er en aktuell politisk og strategisk udfordring i Børn og Unge.</p>	<p>Forskning om hvornår fravær opstår og udviklingen i fravær samt årsager til fravær</p> <p>Fremmødedata fra komme-gå-modulet på dagtilbudsområdet</p> <p>Data (og historik) på fravær på skoleområdet, herunder mulighed for opdeling på klassetrin og klassetype (special, almen og modtager)</p> <p>Analyse af sammenhænge mellem fravær og andre risikofaktorer</p> <p>Der er beskrevet og kan skrives kvalitative casebeskrivelser af gode praksiseksempler.</p>
Overgange	Dagtilbud Fritid Specialpædagogik og specialtilbud	<p>Tre netværk fremhævede betydningen af overgange som tema.</p> <p>Det blev fremhævet at der generelt mangler viden om, hvad de gode overgange betyder for børn og unge, herunder hvilke indikatorer der er på kvalitet i overgangene.</p>	<p>Forskning om betydningen af sammenhæng og samarbejde for børns læring, udvikling, trivsel og dannelse</p> <p>Overdragelse af oplysninger fra dagtilbud til skole</p>

		<p>Med overgange menes både overgange mellem dagtilbud og skole, mellem skole og ungdomsuddannelse samt overgang til specialskole/klasse. Der var en optagethed af, hvordan vi styrker det forpligtende samarbejde og helhedssynet.</p> <p>I dette tema fremhæves SFO og FU som en vigtig aktør.</p>	<p>Formaliseret samarbejder i forbindelse med skolestart</p> <p>MBU har datakilder, der vil gøre det muligt at drøfte overgange, og hvordan vi data-mæssigt følger børnene i gennem deres børneliv. Fx kan fremmødedata fra komme-gå modulet sammenholdes med elevfravær i indskolingen – og elevfravær og trivselsrapporter på mellemtrin og i udskolingen kan sammenholdes med, hvilke elever, der går i klub, og hvordan de trives der.</p> <p>Kvalitative casebeskrivelser af gode praksiseksempler</p>
Læringsmiljøer	<p>Dagtilbud</p> <p>Skole</p> <p>Fritid</p> <p>Sårbare og udsatte børn og unge</p>	<p>En række netværk satte fokus på læringsmiljøer som et vigtigt tema.</p> <p>Læringsmiljøer er betingelserne/vilkårene, børn har for læring, udvikling og trivsel.</p> <p>Hvilke indikatorer er der på kvalitet i læringsmiljøet, både ift. dagtilbud, skole, special og fritid. Der skal sikres viden om hvad der virker både ift. børn og unges faglige- og trivselsmæssige udvikling.</p> <p>Læringsmiljøet har betydning for børn i udsatte positioner, herunder børn i gråzonen mellem almen og special og er et tema, der taler ind i segregeringsproblematikken.</p>	<p>Forskning (herunder f.eks. resultater fra EPPSEE-studiet)</p> <p>Dialoghjulet (?)</p> <p>Forskning om god undervisning på folkeskoleområdet og muligvis på fritidsområdet.</p> <p>Kvalitative casebeskrivelser af gode praksiseksempler, herunder vedr. ”ungemiljøer” indenfor fritidsområdet.</p>
Livsduelighed & livsmestring	<p>Dagtilbud</p> <p>Fritid</p>	<p>Fire netværk fremhævede livsduelighed som tema.</p> <p>Temaet kan være et alternativt fokus på børns udvikling, fremfor karakterer eller sprogfærdigheder, og et fælles mål for dagtilbud, skole (almen og special) og FU.</p>	<p>National trivselsmåling (ikke adgang til CPR-data – vanskeligt at koble til andre MBU-datakilder).</p> <p>Kvalitative casebeskrivelser af praksis på området fra skoler, FU og MOVE.</p>

	Sårbare og udsatte børn og unge Specialpædagogik og specialtilbud	Det er vigtigt at vi et 0-18 års perspektiv arbejder med at klæde vores børn og unge på ift. de nye arenaer de indtræder i. Chefgruppen er enig i, at det er en aktuell politisk og strategisk udfordring – også set i sammenhæng med det aktuelle fokus på Fritids-og ungdomsskolen. Kan evt. kobles til temaet nedenfor.	Der er relevante data fra MOVE-intensive læringsforløb (elev-vurderinger).
Fællesskab og venskab	Dagtilbud Skole Fritid Sårbare og udsatte børn og unge Specialpædagogik og specialtilbud	Fællesskab og venskab blev af alle netværk fremhævet som et tema. Det overordnede fokus var, at når børn og unge føler sig som et værdifuldt medlem af fællesskabet og oplever at have venskaber, er det et godt grundlag for faglig- og sociale trivsel samt livstilfredshed og derfor en vigtig kvalitetsmarkør. Der skal findes indikatorer på, hvad der skaber de gode fællesskaber, og hvilken betydning venskaber har.	Klubtrivselsmåling National trivselsmåling (ikke adgang til CPR-data – vanskeligt at koble til andre MBU-datakilder). Der bør indhentes yderligere kvalitativ viden. (ex. fra FU).
Data og progression	Skole Fritid Sårbare og udsatte børn og unge Specialpædagogik og specialtilbud	Hvilke data der bedst kvalificerer de politiske drøftelser, blev sat på dagsordenen af fire netværk Det er vigtigt, at der er gennemgående og ensartede data på tværs af 0-18 års området, så vi kan sammenligne på tværs. Samtidig er det også vigtigt, at der genereres data, som kvalificerer drøftelserne med fokus på de enkelte netværks arbejdsområder. Herunder kvalificerer de lokale drøftelser. I drøftelserne blev det også fremhævet, at datamateriale med fokus på progressionen i de enkelte årgange styrker vores viden om den enkelte årgangs udvikling over tid og	Mulighed for at måle progression på blandt andet: <ul style="list-style-type: none"> - Fravær - Afgangskarakterer for 10. klasse - Standpunktskarakterer - Sundhedsmåling

		<p>effekten af de indsatser, der igangsættes. Herunder at områdernes løfteevne bliver tydelig jf. socioøkonomisk reference.</p> <p>Derudover var der et fokus på, at den kvalitative data og herigennem barnets stemme ønskes mere tydelig i afrapporteringerne.</p> <p>Chefgruppen er enig i at det er et vigtigt og aktuelt tema – der bl.a. vil håndteres i arbejdet med den lokale model for kvalitetsopfølgning frem til medio 2020.</p>	
Unge overgang til ungdomsuddannelse	Fritid Sårbare og udsatte børn og unge	<p>Der var i to af netværkene en optagethed af de unges uddannelsesvalg og uddannelsesparathedsvurderingen (UPV).</p> <p>Der var opmærksomhed på at mange elever vurderes ikke uddannelsesparate (IUP).</p> <p>Chefgruppen er opmærksom på de elever, der ikke opnår 02 i dansk og matematik.</p> <p>Den manglende stigning i andelen af uddannelsesparate elever fra 8. til 9.klasse og muligheden for tidligere indsats.</p> <p>Faldet i andel elever der er uddannelsesparate fra 9. til 10.klasse – og Ungdomsskolens mulighed for indsatser i forhold til målgruppen.</p>	<p>Antal/Andel uddannelsesparate og ikke-uddannelsesparate.</p> <p>Der er indhentet kvalitativ viden i den arbejdsgruppe der er nedsat under ungehandlingsplanen. Der er herunder anbefalinger til hvordan UPV-processerne kan forbedres. Vi har kvalitativ viden om hvad eleverne mener om UPV.</p> <p>Mulighed for sammenligning af progression på tværs af enheder.</p> <p>Kvalitativ systematisk indhentet viden fra MOVE.</p> <p>Kvalitative casebeskrivelser af gode praksiseksempler.</p>

- Som et tværgående tema er der i chefgruppen opmærksomhed på betydningen af samskabelse/forældresamarbejde i arbejdet med de pågældende temaer.

Ny tilgang til udarbejdelsen af kvalitetsrapporten til byrådet

Nedenfor beskrives den overordnede proces for udarbejdelse af kvalitetsopfølgning til byrådet på 6-18 årsområdet (behandles marts 2020) og 0-6 årsområdet (behandles i foråret 2021).

Processen er tilrettelagt efter en række pejlemærker for indholdet i kvalitetsrapporten til Børn og Unge til Byrådet.

Pejlemærker for den nye tilgang til Børn og Unges kvalitetsopfølgning til byrådet

- **Sammenhæng:** Kvalitetsopfølgningen skal inddrage lokale perspektiver.
- **Det brede databegreb:** Grundlaget er datainformeret – og bygger på kvantitative og kvalitative data.
- **Fokus:** En mere fokuseret opfølgning til byrådet, der understøtter politiske drøftelser og prioriteringer på området.
- **0-18 sammenhæng:** Opfølgningen på 0-6 årsområdet og 6-18 årsområdet skal understøtte 0-18 årsperspektivet.
- De obligatoriske data på folkeskoleområdet vedlægges som bilag. I opfølgningen for 2020 vedlægges også bilag med status på udviklings- og tilsynspunkter fra kvalitetsrapporten 2017.

Kolbs læringscirkel som fælles tilgang for udvælgelse af temaer

Kolbs læringscirkel udgør rammen for udvælgelsen af temaer til kvalitetsopfølgningen til Byrådet. Udvalget sker dermed med afsæt i drøftelser af data i de faglige netværk. Inddragelses- og beslutningsprocessen er vist nedenfor, og er også illustreret i Kolbs Læringscirkel.

Fase 1: Drøftelser i netværk og prioritering af indhold i kvalitetsopfølgningen til Byrådet

- Datapakken med udvalgte kvantitative data på 6-18 årsområdet fremsendes til drøftelse og kvalificering i de faglige ledernetværk i oktober (**21- 28.10**). De enkelte netværk/BU-chefer indstiller hvilke temaer, der skal prioriteres i en kommende rapport til byrådet.
- Forslag til temaer drøftes med interessenter (lederforeninger, faglige organisationer, forældreorganisationer). Evt. BU-byrådet.
- Indstilling til temaer i rapporten til byrådet behandles i chefgruppen, som indstiller temaer til rådmand (indholdsrammen).
- Rådmanden træffer beslutning om temaer for kvalitetsopfølgningen (indholdsrammen).
- Kvalitetsopfølgningens indholdsramme drøftelse i BU- Udvalget (20.nov).

Fase 2: Udarbejdelse af udkast til kvalitetsopfølgning til byrådet

Inden for den prioriterede indholdsramme for rapporten, udarbejdes kvalitetsopfølgningen til byrådet. De temaer, der udvælges til kvalitetsopfølgningen skal beskrives, undersøges og analyseres af de ansvarlige afdelinger i fællesfunktionerne med inddragelse af relevant viden fra bl.a. forskning og praksis.

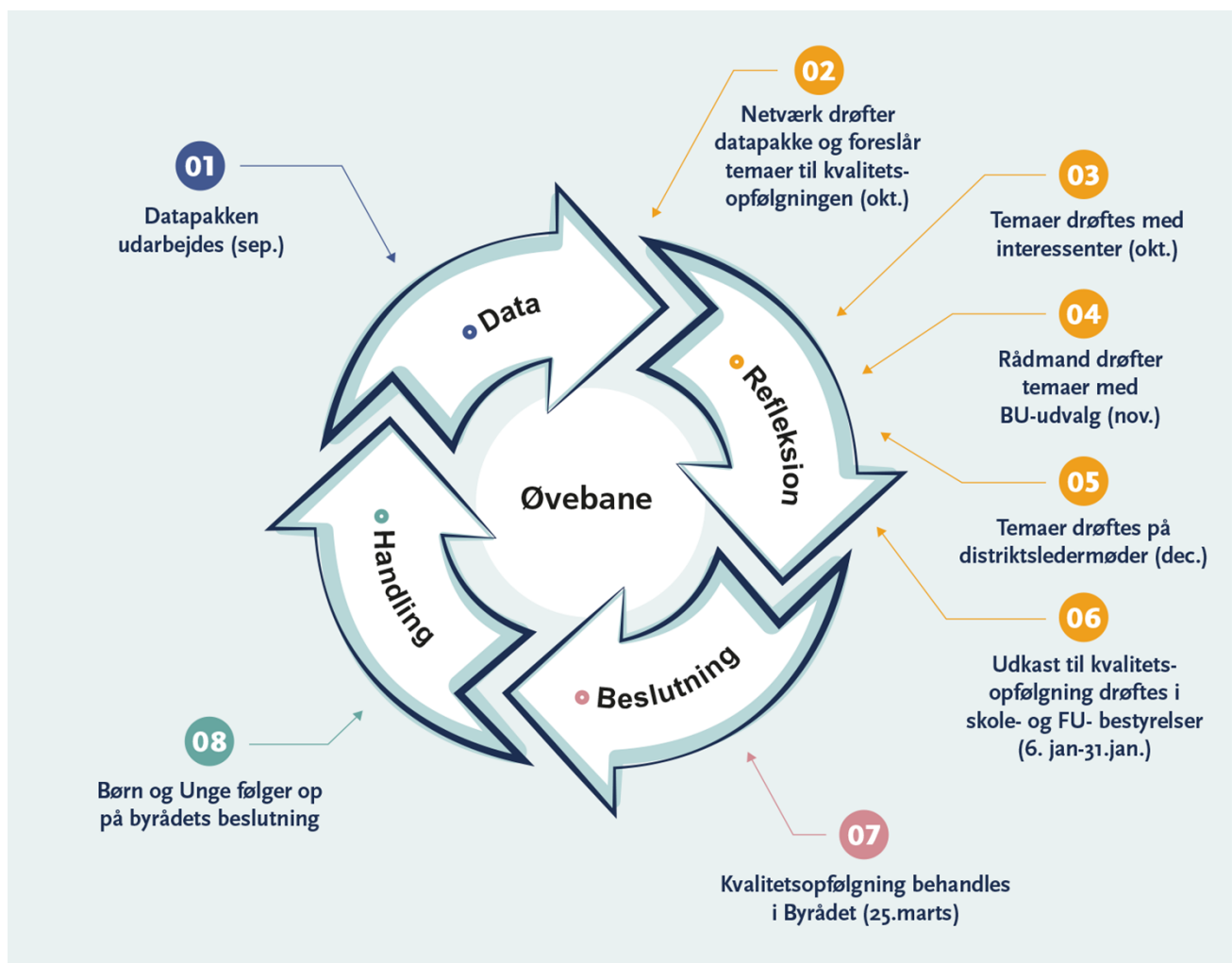
- De besluttede temaer i kvalitetsopfølgningen drøftes og kvalificeres på distriktsledernøder i december. Fokus er bl.a. på 0-18 års sammenhængen.

Fase 3: Kvalificering, udtalelse og godkendelse af kvalitetsopfølgningen

- Udkast til kvalitetsopfølgning fremsendes den 6 januar 2020 til udtalelse i bestyrelser på skole- og FU-området med svarfrist den 31. januar 2020.
- Kvalitetsopfølgningen godkendes af rådmand og fremsendes efterfølgende til behandling og godkendelse i Byrådet.
- Kvalitetsopfølgningen på 6-18 årsområdet (skal i henhold til Folkeskoleloven være godkendt i byrådet senest 31. marts 2020).

Processen - illustreret med Læringscirklen:

Punkt 7: Forberedelse til Byrådsmøde

Punkt 8: Eventuelt